

ד) ותיאובתא דילהון בהאי עד, ה דאיהו קיומא ו דכל סטרין. ז תיאובתא דיובלא ה לגבי דעד, לאעטרא ליה, ולנגדא עליה ברכאן, ולארקא עליה מבועין מתיקין, הדא הוא דכתיב, ו צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו. תיאובתא דשמטה, לאתברכא מניה, ולאנתהרא מניה. ודאי האי עד תאות גבעות עולם איהו.

ה) בגין כך, בטחו ביי עדי עד, דהא מתמן ולעילא, אתר ט טמיר וגניז איהו, דלא יכיל לאתדבקה. אתר הוא, דמניה נפקו ואצטיירו עלמין, הדא הוא דכתיב, כי ביה יי צור עולמים. והא אתר גניז וסתים, ועד בטחו ביי עדי עד, עד הכא אית רשו לכל ב"נ לאסתכלא כ ביה, מכאן ולהלאה, לית ליה רשו לב"נ לאסתכלא ביה, דהא איהו גניז מכלא, ומאן איהו ל יה ידוד. דמתמן אצטיירו עלמין כלהו, ולית מאן דקאים על ההוא אתר.

ו) א"ר יהודה, קרא אוכח עליה, דכתיב ז כי שאל נא לימים ראשונים וגו'. עד הכא אית רשו לב"נ לאסתכלא, מכאן ולהלאה לית מאן דיכיל למיקם עליה. ז) ד"א בטחו ביי עדי עד, כל יומי דבר נש, בעי לאתתקפא ביה מ בקב"ה,

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

ו) (שה"ש ג') ב"א ר"נ צ"א. ויחי רנ"ט צ"ב. ז) (דברים ז) ל"ג דאיהו. ו בכל. ז מוסיף מ"ט תיאובתא. ח) ל"ג לגבי דעד. ט טמיר הוא; הנה וגניז ל"ג איהו. י והוא. כ ל"ג ביה. ל ל"ג י"ה. מ מוסיף בקב"ה דהכי אכר דוד ז) אלקי בך בטחתי אל אבושה אל יעלצו איבי לי.

מאמר

הסולם

ו) ותיאובתא דלהון בהאי וכו': וע"כ, אוה"כ, בטחו בהי עדי עד. ללמד, שעד ותאותם היא בעד הזה, שהוא ז"א. שלהיותו קו האמצעי, הוא הקיום של כל הצדדים, דהיינו של צד ימין וצד שמאל. וע"כ, תאות היובל, שהיא בינה, אל העד, הוא להעטיר אותו בג"ר, ולהמשיך לו ברכות שה"ס שפע החסדים, ולהריק עליו מבועים מתוקים. שה"ס חכמה ממותקת בחסדים. זהו שכתוב, צאנה וראנה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו. מלך שלמה ה"ס המלך שהשלום שלו שהוא ז"א. אמו ה"ס הבינה. תאות השמטה. שהיא המלכות, אל עד שהוא ז"א. היא להתברך ממנו ולהאיר ממנו הרי כי ודאי הוא שעד הזה תאות גבעות עולם הוא. שהן בינה ומלכות, זו להשפיע וזו לקבל.

ה) בגין כך בטחו וגו': משום זה, אומר הכתוב, בטחו בהי עדי עד, שהוא ז"א, כי משם ולמעלה, דהיינו חכמה בינה, שהם למעלה מז"א, הוא מקום מכוסה וגנוז, שאין מי שיכול להשיג שם, הוא מקום, שמשם יוצאים ומצטיירים העולמות, שהן ז"ו"ג, זהו שכתוב, כי ביה הויה צור עולמים. יה הוא חכמה, הויה. הוא בינה, והם המצייירים ומוציאים העולמים שהם ז"ו"ג. וזהו מקום צפון וסתום, (דפו"י דף כ"ב ע"א)

ו) א"ר יהודה קרא וכו': אר"י, המקרא מוכיח עליה, על מניעת ההשגה למעלה מז"א, שכתוב, כי שאל נא לימים ראשונים וגו' מקצה השמים שהוא ז"א עד קצה השמים וגו', הרי מפורש בכתוב, שהשאלה וההשגה הוא רק במדרגת שמים, שהוא ז"א, מקצהו עד קצהו, שעד כאן יש רשות לאדם להסתכל, מכאן ולהלאה, דהיינו למעלה מז"א, אין מי שיכול לעמוד עליו.

פירושו, שבכל מדרגה ומדרגה יש בחינת ג"ר, ובהי ז"ת שהוא ז"א, ואין השגה ללא בו"א של כל מדרגה, ואפילו בו"א דג"ר, שנקרא דעת, אבל בג"ר של כל מדרגה, אין מי שישג שם, ואפילו בג"ר של מדרגת עשיה.

ז) ד"א בטחו וכו': פירושו אחר, בכתוב בטחו בהי עדי עד, הוא, כי, בכל ימיו של

ומאן דשוי ביה, בטחוניה ותוקפיה כדקא יאות, לא יכלין לאבאשא ליה, כל בני נ עלמא. דכל מאן דשוי תוקפיה בשמא קדישא, אתקיים ^ו בעלמא.

ח מאי טעמא, בגין דעלמא, בשמיה קדישא אתקיים. הה"ד ^ח כי ביה יי* צור עולמים: צייר עלמין. דהא בתרין אתוון, אתברון ^ע עלמין, עלמא דין, ועלמא דאתי. עלמא דא, בדינא אתברי, ועל דינא קיימא, הה"ד, ^ט בראשית ברא אלהים מ"ט, בגין דיתנהגון בני נשא בדינא, ולא יפקון מאורחא לבר.

ט תא חזי, ^פ כתיב וידבר אלהים אל משה, גזירת דינא דקיימא עליה, מה כתיב לעילא, ^צ וישב משה אל ה', ויאמר אדני, באל"ף ^צ דל"ת נו"ן יו"ד. חמי תוקפא דמשה, בשירותא דנביאותיה, לא נח רוחיה בהאי אתר, אמר, אדני למה הרעתה לעם הזה וגו', ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך. ^ק מאן הוא דיימא כדן, אלא משה, ^ר דידע, דהא דרגא אחרא עלאה זמין ליה.

י אמר רבי יצחק, בשירותא דאתיהיב ליה ביתא, פקיד ^ש לה, כבר נש דפקיד ^ת לביתיה, ואמר כל מאן דבעי בלא דחילו. אוף הכי משה, לביתיה קאמר, ולא דחיל.

יא ^א דבר אחר וידבר אלהים, גזרת דינא, ^ב ויאמר אליו אני יי, דרגא אחרא דרחמי. והכא אתקשר כולא כחדא, דינא ורחמי. הדא הוא דכתיב, ויאמר אליו אני יי. אמר רבי ^ג שמעון אי כתיב וידבר אלהים אל משה אני ה',

מסורת הוזהר

חלופי גרסאות

ט (בראשית א') ב"א רס"ח צ"א. י (שמות ה') ויגש כ"ד צ"ב.
 נ מוסיף עלמא דהכי אמר דוד וגו' עד ל"י. ס ל"ג מן בעלמא עד הה"ד. ע עלמייא. פ ל"ג כתיב. צ דל"ת. ק ומאן. ר ידע. ש ליה. ת בלתייה. א ל"ג ד"א. ב מוסיף בנ"ב ויאמר. ג יוסי.

מאמר

הסולם

וארא — באל שדי ושמי הוי"ה לא נודעתי להם של משה, שמיד בראשית נבואתו לא נח רוחו במקום הזה, שהוא מלכות, אמר, אדני למה הרעתה לעם הזה, למה זה שלחתי וגו' ומאז באתי לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך. מי הוא שיוכל לומר כזה, אלא משה שידע, שמדרגה אחרת עליונה מן המלכות, נועד לה, כי היה מרכבה לז"א, שהוא בעלה דמטרוניתא.

י אמר ר' יצחק וכו': בתחלה כשניתן לו הבית, שהוא מלכות, שבהיותו מרכבה לז"א שהוא בעלה של המלכות, נמצא שזכה במדרגת המלכות שתהיה לביתו, כמו שהיא בית ז"א. ע"כ פקד עליה, כאדם הפוקד על ביתו, ואומר כל מה שרוצה בלי פחד. אף משה כן, לביתו אמר, שהוא מלכות ולא פחד.

יא דבר אחר, וידבר אלקים: הוא גזרת הדין, כי השם אלקים הוא דין, דהיינו המלכות, ויאמר אליו אני הויה, היא מדרגה

אחרת

של האדם הוא צריך להתחזק בהקב"ה, ומי שמשים בו בטחונו ותוקפו בראוי, לא יוכלו להרע לו כל בני העולם, שכל מי וששם תקפו בשם הקדוש מתקיים בעולם.

ח מאי טעמא בגין וכו': שואל, מהו הטעם, ומשיב, משום שהעולם מתקיים בשמו הקדוש, וזה שכתוב, כי ביה הויה צור עולמים. שפירושו, צייר עולמים, כי בשתי אותיות נבראו העולמים, עולם הזה ועולם הבא. עולם הזה נברא בדין, ועומד דהיינו שמתקיים, על דין ז"ש, בראשית ברא אלקים, ששם הזה רומז על דין. מהו הטעם, הוא, כדי שיתנהגו בני אדם על פי דין, ולא יצאו לחוץ מן הדרך.

ט תא חזי כתיב וכו': בוא וראה, כתוב וידבר אלקים אל משה. השם אלקים, רומז על גזירת הדין שעומד עליו. מה כתוב למעלה, וישב משה אל ה' ויאמר אדני, באלף דלית נון יוד. שהוא שם המלכות. ראה תוקפו

(דפריי דף כ"ב ע"א *) דף כ"ב ע"ב)

הוינא אמר הכי. אלא לא כתיב, אלא וידבר אלהים אל משה בקדמיתא, ולבתר ויאמר אליו אני ה', דמשמע דרגא בתר דרגא.

(יב) ואמר רבי יוסי, משה, אלמלא דהוה מאריה דביתא, איש האלהים, אתענש על מה דאמר, אבל בגיני האי, לא אתענש. לבר נש דנפל ליה קטטה בדביתהו, ואמר לה מלין, שראת היא לאתרעמא, כיון ^ב דשארית מלה, הוה תמן מלכא, נטל מלכא מלה, והיא שתקת ^ב ופסקת למללא. אמר ליה מלכא, וכי לא ידעת דאנא ^ד הוא מלכא, ומקמאי מליית מלין אלין, כביכול אוף הכי משה, וישב משה אל יי ויאמר אדני למה הרעותה וגו'. מיד, וידבר אלהים אל משה, שארי לאתרעמא, מיד נטל מלכא מלה ויאמר אליו אני יי ולא ידעת דאנא הוא מלכא, ומקמאי מליית מלין אלין.

(ג) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי. אמאי שני שמא הכא, מאלין דלעילא. אלא למלכא, דהוה ליה ברתא, דלא אתנסיבת, והוה ליה רחימא. כד בעי מלכא למללא בההוא רחימא, משדר לברתיה למללא עמיה, והוה מלכא על ידא דברתיה, ממלייל עמיה. אתא זמנא דברתיה לאתנסבא, ההוא יומא דאתנסיבת, אמר מלכא, קרון לה ^ה לברתא, ^ו קרוספוניא מטרוניתא. ^ז ואמר לה, עד הכא, מליילנא ^ח על ירך, למאן דמליילנא, מכאן והלאה אנא אימא לבעליך, והוא יימא למאן דאצטריך. ליומין, אמר לה בעלה מלין קמי מלכא, עד דהיא שראת למללא, נטל מלכא מלה, אמר ^ט ליה, ולאו אנא מלכא, דעד יומא

חלופי גרסאות

ד הוה. ה לבתי; לברתי. ו קרן סופינא; קרוספוניא. ז ל"ג ואמר לה. ח בידוך. ט לה.

דרך אמת ב] שמחלת לדבר. ג] וארא כ"ה ע"ב.

הסולם וארא — באל שדי ושמי הוייה לא נודעתי להם

ידעת שאני מלך, ולפני דברת דברים אלו. כביכול אף משה כן, שכתוב, וישב משה אל ה' ויאמר אדני למה הרעותה וגו', מיד וידבר אלקים אל משה, שהיא מדת הדין, כי הבת מלך התחילה להתרעם, מיד לקח המלך את הדבר, ויאמר אליו אני הוייה, הכי לא ידעת שאני מלך, ומלפני דברת דברים אלו.

(ג) וארא אל אברהם וגו' באל שדי: שואל, למה שינה את השם כאן, מהשמות של מעלה שהם אדני הוייה אלקים, וכאן אמר אל שדי. ומשיב, אלא בדומה, למלך שהיה לו בת בלתי נשואה, והיה לו אוהב. כשרצה המלך לדבר עם האוהב שלח את בתו לדבר עמו, והיה המלך מדבר עמו על ידי בתו. הגיע זמנה של בתו להנשא. באותו יום שנישאה, אמר המלך, קראו לה מטרוניתא יקרה, ואמר לה, עד עתה דברתי על ירך למי שדברתי, מכאן ולהלאה, אני אומר לבעליך, והוא יאמר למי שצריך. לימים אמר לה בעלה דברי ריב לפני המלך, עד שהיא התחילה לדבר

מאמר

אחרת, דהיינו ז"א שהוא רחמים, ונקשר כאן הכל, דין ורחמים יחד, שהוא שלמות גדולה. זהו שכתוב, ויאמר אליו אני הוייה, שהוא מדת הרחמים. אמר ר"ש, אם היה כתוב, וידבר אלקים אל משה אני הוייה, הייתי אומר כך, שנקשרו בשבילו דין ורחמים יחד. אבל לא כתוב, אלא וידבר אלקים אל משה מתחילה. ואחר כך, ויאמר אליו אני הוייה, שמשמע שהם מדרגה אחר מדרגה. ואינם דין ורחמים מקושרים יחד.

(יב) ואמר ר' יוסי וכו': וארי, משה אם לא היה בעלו של הבית, כמיש עליו, תפלה למשה איש האלהים, היה נענש על מה שאמר לאדני, למה הרעות לעם הזה וגו'. אבל בשביל זה שהיה בעלו של הבית לא נענש. בדומה לאדם שנפל לו מריבה עם אשתו, שהיתה בת מלך, ואמר לה דברים שאינם הגונים, התחילה היא להתרעם, כיון שהתחילה לומר דבר, היה שם המלך, לקח לו המלך את הדבר, והיא שתקה ופסקה מלדבר. אמר לו המלך לבעלה, וכי לא

(דפו"י דף כ"ב ע"ב)

דא כלא מליך אינש עמי, אלא על ידא ד דברתי, ואנא יהיבנא לך ברתי, ומליכנא עמך באתגליא, מה דלא עבידנא לאחרא.

יד) כך, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי, כד איהי בביתי ולא אתנסיבת, ולא מליכו עמי אנפין באנפין, כמה דעבידנא לך. ואת, בשירותא דמלוך, מליכת נ לברתי קמאי מלין אלין, אלא בגיני כך, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי יי לא נודעתי להם, למלא עמהון בדרגא דא דעמך מליכנא.

טו) רבי ע יוסי פתח, כ לדוד מזמור ליי הארץ ומלוואה תבל ויושבי בה. הארץ: דא ארעא קדישא דישראל, דאיהי קיימא לאתשקייא מניה, ולא תברכא מניה בקדמיתא, ולכתר ז מנה ק אתשקייא עלמא כלא. תבל ויושבי בה: דא שאר ארעאן, דשתאן מניה, מנא לן. דכתיב, וזוהו ישפוט תבל בצדק.

טז) כי הוא על ימים יסדה, אלין * שבעה עמודים, דארעא סמיכא עלייהו. ואינון שבעה ימים. וים כנרת שלטא עלייהו. אר יהודה, לא תימא ד שלטא עלייהו, אלא דאתמלייא מנייהו. ועל נהרות יכוננה, מאן אינון נהרות. אלא, כד"א, נשאו נהרות קולם ישאו נהרות דכים, אינון נהרות, כד"א, ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, ובגין כך, ועל נהרות יכוננה.

יז) תא חזי, האי ט ארץ, אקרי ת ארץ ישראל. יעקב דאיהו ישראל, אמאי

מסרת הזהר

כ) (תהלים כ"ד) נח ס"א צ"ב. ל) (תהלים ט"ו) ב"א ש"ב צ"א. מ) (תהלים צ"ג) ז"ח צ"ח ט"ב שמי"ח ט"ג ש"ה נ) (בראשית ב') ב"א ר"א צ"א.

חלופי גרסאות

י ל"ג דא. כ לא מלילית עם רחמיא. ל מוסיף דברתי עד לא אנסיבת; דברתי בזמנא דעד לא אתנסיבת מ נסיבת. נ בברתי. ט ל"ג אלא. ע ייסא. פ ל"ג הארץ. צ מניה. ק אתשקייא. ר שלטא. ש מוסיף ארץ ארץ ת ל"ג ארץ ישראל.

ישראל אקרי יעקב; ארץ ישראל אקרי יעקב.

מאמר

הסולם

וארא — באל שדי ושמי הוי"ה לא נודעתי להם

תבל ויושבי בה, זו היא שאר הארצות, השותים ממנו. מאין לנו זה, כי כתוב והוא ישפוט תבל בצדק.

טז) כי הוא על ימים יסדה: אלו הם שבעה עמודים, שהם ז"ס חג"ת נה"מ דז"א, שהארץ נסמכת עליהם, והם שבעה ימים וים כנרת, שהוא המלכות, שולט עליהם. אר יהודה, אל תאמר ששולט עליהם, כי המלכות אינה שולטת על ז"ס דז"א, אלא שהים כנרת נתמלא מהם. כי המלכות מקבלת מהם. ועל נהרות יכוננה, שואל, מי המה הנהרות. ומשיב, אלא, כמש"א, נשאו נהרות קולם ישאו נהרות דכים שהם ספירות היסוד דז"א, שנקרא נהר, כמש"א, ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, וע"כ כתוב ועל נהרות יכוננה.

יז) תא חזי האי וכי: בוא וראה, ארץ זו שהיא מלכות, נקראת בעת שהיא פב"פ עם ז"א, הנקרא ישראל, בשם ארץ ישראל, ושואל, יעקב, שהוא ישראל, למה אינו מושל עליה

כמשה

לדבר, לקח לו המלך את הדבר, אמר לו, וכי איני המלך, אשר עד יום הזה לא דיבר איש עמי אלא על ידי בתי, ואני נתתי לך את בתי, ודברתי עמך בגלוי, מה שלא עשיתי לאדם אחר. יד) כך, וארא אל וגו' באל שדי: שהוא שם המלכות, מטרם שנודווגה עם ז"א פנים בפנים. ופירושו, וארא אל האבות באל שדי שהיא המלכות, כשהיתה בביתי ולא נשאה, ולא דברו עמי פנים בפנים כמו שעשיתי לך, ואתה בהתחלת דיבורך, אמרת לבתי בפני דברים כאלו. אלא על כך כתוב, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי הוי"ה לא נודעתי להם, דהיינו לדבר עמהם במדרגה זו שדברתי עמך.

טו) ר' יוסי פתח וכי: רי"פ, לדוד מזמור להי הארץ ומלוואה תבל ויושבי בה. הארץ זו היא ארץ הקדושה של ישראל, שהיא עומדת להישקות ממנו מן הי' ולהתברך ממנו מתחילה, ואחר כך ממנה נשקה העולם כולו.

(דפו"י דף כ"ב ע"ב י) דף כ"א ע"א)

לא שליט על דא כמשה, דהא כתיב וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ולא יתיר.

(יח) אלא, יעקב הא אוקימנא, נטל ביתא דלתתא, ואשתביק מניה ביתא דלעילא. ועם ביתא דלתתא, אתקין ביתא דלעילא, בתריסר שבטין, בשבעין ענפין, והא אוקמוה. משה, נטל ביתא דלעילא, ושביק ביתא דלתתא. וע"ד, כתיב ביעקב באל שדי. באל שדי מליל עמיה קב"ה, ולא יתיר. ושמי יי לא נודעתי להם, למלא עמהון בדרגא דא דאיהו עלאה.

(יט) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב. א"ר חייא, תושבחן דאבהן יעקב הוה, דהוא שלימו דכלא. בכלהו כתיב, אל אברהם, אל יצחק, וביה אתוסף את חד, דכתיב, ואל יעקב. אתוסף ביה ו, לאחזאה דאיהו שלימא יתיר מכלהו. ועם כל דא, לא זכה לאשתמשא ביה כמשה.

(כ) וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען, בגין דאתגזרו. דכל מאן דאתגזר, ירית ארעא, דהא לא ירית ארעא, אלא צדיק, וכל מאן דאתגזר, אקרי צדיק. דכתיב וועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ, כל מאן דאתגזר, ונטיר האי את קיימא, אקרי צדיק, תא חזי מן יוסף, דכל יומי לא אקרי צדיק, עד דנטיר ההוא ברית, את קיימא קדישא. כיון דנטר ליה, אקרי צדיק, יוסף הצדיק.

(כא) רבי שמעון הוה יתיב יומא חד, ורבי אלעזר ג בריה, ד ורבי אבא עמיה. א"ר אלעזר, האי קרא דכתיב, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגו'. ה מהו וארא, ואדבר מבעי ליה. אמר ליה, אלעזר ברי, רזא עלאה איהו.

חלופי גרסאות

א דכתיב. ב ליעקב ול"ג ביעקב אל שדי. ג מוסיף בריה עמיה. ד ל"ג ור" אבא עמיה. ה ל"ג מהו וארא.

מסרת הזהר

ס ח"ב כו. ע (ישעיה ס') ב"א ר"ח צ"ד.

הסולם

מאמר

(יט) וארא אל אברהם וגו' : א"ר חייא, פאר האבות היה יעקב, שהוא השלימות של הכל, בכלם כתוב אל אברהם אל יצחק, ובו נתוספה אות אחת, שנאמר ואל יעקב, נתוספה בו ו, להורות, שהוא שלם יותר מכולם. ועם כל זה, לא זכה להשתמש בה, בהמלכות, כמו משה כנ"ל. (כ) וגם הקימותי את בריתי וגו' : הוא, משום שנמולו, שכל מי שנמול יורש הארץ, וע"כ אוה"כ לתת להם את ארץ כנען. כי הארץ אינו יורש אלא צדיק, וכל מי שנמול נקרא צדיק, שכתוב ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ. כל מי שנמול ושומר אות הברית נקרא צדיק. בוא וראה מיוסף, שכל ימיו לא נקרא צדיק עד ששמר ברית ההוא, אות ברית קדש, כיון ששמר אותו במעשה דאשת פוטיפר, נקרא צדיק, דהיינו יוסף הצדיק.

מאמר גזוין דמתחזין ודלא מתחזין

(כא) רבי שמעון הוה יתיב וכו' : יום

אחד

כמשה, הלא גם הוא מרכבה לז"א הנקרא ישראל. שהרי כתוב, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי, שהוא שם הנוקבא בטרם שמדווגת עם ז"א (נ"ל אות י"ד). ולא יותר. (יח) אלא יעקב הא וכו' : ומשיב, אלא יעקב, הרי העמדנו, (לעיל ב"א אות קנ"ד) שלקוח בית שלמטה, דהיינו בעולם הזה, וע"כ נעזב ממנו בית שלמעלה, שהיא מלכות, ועם בית שלמטה, דהיינו ד' הנשים, התקין בית העליון, שהוא המלכות, ב"ב שבטים, (כנ"ל ויחי אות תשצ"ח). בשבעים ענפים, היינו ע"י שמות שלה (כנ"ל וירא ע"ז ד"ה ב"ו) שה"ס ע"י נפש שבאו למצרים. וכבר העמדנוהו, משה לקח בית העליון, שהוא המלכות, ועזב בית התחתון, כי נפרש מאשתו. וע"כ כתוב ביעקב, באל שדי, כנ"ל, כי רק באל שדי דיבר עמו הקב"ה ולא יותר מזה. ושמי הויה לא נודעתי להם, דהיינו לדבר עמהם במדרגה זו של הויה, שהוא עליון.

(דפו"י דף כ"ג ע"א)

(כב) תא חזי, אית גוונין דמתחזיין, ואית גוונין דלא מתחזיין. ואלין ו ואלין, אינון רזא עלאה דמהימנותא, ובני נשא לא ידעין ז ליה, ולא מסתכלין ח ביה ו ואלין דמתחזיין, לא זכה בהו בר נש, עד דאתו אבהן, וקיימו עלייהו. ועל דא כתיב וארא, דחמו, אינון גוונין דאתגליין.

(כג) ומאן גוונין דאתגליין. אינון דאל שדי, דאינון כ חיזו דגוונין עלאין, ואלין אתחזיין. וגוונין דלעילא, סתימין דלא אתחזיין, ז לא קאים איניש עלייהו, בר ו ממשה. ועל דא כתיב, ושמי יי לא נודעתי להם, לא אתגליתי לון בגוונין עלאין. ואי תימא, דאבהן לא הוו ידעי בהו. אלא הוו ידעי, מגו אינון דאתגליין. (כד) כתיב ו) והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד. והמשכילים יזהירו, מאן אינון משכילים. אלא ו דא הוא, ההוא חכם דיסתכל מגרמיה מלין, דלא יכילין בני נשא למלא בפומא, ואלין אקרון

מסרת הוהר

(9) (דניאל י"ב) ב"א ז' צ"א

חלופי גרסאות

ו ל"ג ואלין. ז ל"ג ליה. ח ל"ג ביה. ט ומתחזיין ול"ג ואלין. י אינון אלין גוונין דאל שדי. כ גוונין בחיזו עלאה. ל ולא. מ משה. נ וכתביב. ס ל"ג דא הוא.

מאמר

הסולם

גוונין דמתחזיין ודלא מתחזיין

האירו ג' הצבעים שלהם אל המלכות, ושם במלכות נעשו גוונין דמתחזיין, ועל כן כתוב וארא, דחמו אינון גוונין דאתגליין, דהיינו אחר שנמשכו אל המלכות, שבה מתגלים ג' הצבעים בהארת החכמה. אבל בעודם בז"א הם סתומים ואינם נראים, כי החסדים שבו מכוסים מחכמה.

(כג) ומאן גוונין דאתגליין וכו': ומי המה הצבעים שנתגלו, הם של אל שדי, שהוא המלכות, שהם המראה של צבעים העליונים, שבחג"ת דז"א, ואלו הם צבעים הנראים. כלומר שיש בהם חכמה, והצבעים שלמעלה, שבחג"ת דז"א, הם סתומים שאינם נראים, דהיינו שאין בהם חכמה אלא אור החסדים בלבד כנ"ל, לא עמד איש עליהם להשיגם שם בז"א, חוץ ממשה. ועל זה כתוב, ושמי הוי"ה לא נודעתי להם, שפירושו, שלא נתגליתי להם בצבעים עליונים. שבחג"ת דז"א, הנקרא הוי"ה. ואם תאמר, שהאבות לא היו יודעים השם הוי"ה, שהוא חג"ת דז"א, שזה אי אפשר כלל, כי האבות הם מרכבה לחג"ת דז"א אלא היו יודעים מתוך אלו הצבעים שנתגלו במלכות. פירוש. שבחינת הידיעה והשגה שלהם לא היתה מחג"ת הסתומים שבז"א, אלא רק אחר שנמשכו המראות דחג"ת אל המלכות, ושם במלכות היתה ידיעתם והשגתם. כי שם הם מתגלים בהארת החכמה אבל במקומם עצמם, הרי הם סתומים. מחכמה. כמבואר.

(כד) כתיב והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע

אחד היה ר"ש יושב, ור' אלעזר בנו ור' אבא עמו. איך אלעזר מקרא זה שכתוב, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגו', מהו וארא, ואדבר היה צריך לומר. אמר לו ר"ש: אלעזר בני, סוד עליון הוא זה.

(כב) תא חזי אית וכו': בוא יראה, יש צבעים הנראים, ויש צבעים שאינם נראים, ואלו ואלו הם סוד עליון של האמונה, ובני אדם אינם יודעים אותו ואינם מסתכלים בו. ואלו צבעים הנראים לא זכה בהם אדם, עד שבאו האבות ועמדו עליהם, דהיינו שהשיגו אותם. ועל זה כתוב, וארא שראו אלו צבעים הנראים. פירוש. חג"ת דז"א שה"ס ג' קוין שלו, יש להם ג' צבעים, בסוד לבן אדום ירוק, (כנ"ל ב"א דף ע"ה אות ע"ב) וז"ס שאלו החג"ת מכונים גוונים. ומהם נמשכים ג' הקוין למלכות בהארת החכמה המכונה ראייה. אמנם החג"ת במקומם עצמם הם מכוסים ונעלמים מחכמה ואינם מאירים אלא באור החסדים, והוא מטעם כי חפץ חסד הוא, כי להיותו נמשך מבינה הוא אוהב החסדים יותר מחכמה. ונמצא שרק ג' הגוונים הנמשכים למלכות המה מאירים בהארת החכמה המכונה ראייה, וע"כ הם מכונים גוונין דמתחזיין, כלומר, שיש בהם חכמה, אבל ג' הגוונים שבמקומם עצמם בז"א הם גוונין דלא מתחזיין, כלומר שאין בהם חכמה המכונה ראייה.

ח"ש, ואלין דמתחזיין לא זכה בהו בר נש עד דאתו אבהן, שהם חג"ת דז"א הנקראים אבות, ועמדו עליהם שהאבות (דפו"י דף כ"ג ע"א)

משכילים. יזהירו כזהר הרקיע, מאן ע הוא הרקיע. דא פ הוא רקיע דמשה, דקיימא באמצעיתא, והאי זהר צ דיליה, איהו סתים, ולא אתגלייא ק מגוון דיליה ר קיימא ש על היא רקיעא ת דלא נהיר, דאתחזיין ביה גוונין, ואינון גוונין אע"ג דאתחזיין ביה, לא א זהרי כזהרא ב בגין דאינון גוונין סתימין.

כה) תא חזי, ארבע נהורין אינון. תלת מנייהו סתימין, וחד דאתגלייא: נהורא דנהיר. נהורא דזהרא. ג ואיהו ד נהיר ה כזהירו דשמיא בדכיו. נהורא דארגוונא, דנטיל כל נהורין. נהורא דלא נהיר ו אסתכל לגבי אלין, ונטיל לון. דאתחזיין אינון ז נהורין ביה, כעשישתא, ח לקבל שמשא.

כו) ואלין תלת דקאמרן, סתימין וקיימין על האי ו דאתגלייא. ורזא דא ט עינא. תא חזי, בעינא אית כ תלת גוונין, דאתגליין רשימין ביה, וכלהו לא מזדהרי, בגין דקיימי בנהורא דלא נהיר. ואלין אינון כגוונא דאינון סתימין דקיימי עלייהו ואלין אינון ל דאתחזיין לאבהן, למנדע אינון סתימין דמזדהרין, מגו אלין דלא מזדהרי. מ ואינון דמזדהרי ואינון סתימין, אתגליין למשה, בההוא רקיעא דיליה. ואלין קיימי, על אינון גוונין דאתחזיין ביה בעינא.

חלופי גרסאות

ע זהר. פ ל"ג הוא. צ ל"ג דיליה איהו. ק ל"ג מגוון דיליה. ר וקיימא. ש עד. ת ל"ג דלא נהיר. א מזדהרי. ב ל"ג בגין. ג ואינון. ד נהורין. ה כנהירו. ו אסתכל. ז ל"ג נהורין. ח לקבל. ט בעינא. י ל"ג ת"ח. כ ל"ג תלת. ל דאתחזיין. מ אינון.

מאמר

הסולם

גוונין דמתחזיין ודלא מתחזיין

שהוא ת"ת וקו אמצעי, הלוקח כל האורות, שקו אמצעי כולל הימין והשמאל. ד) האור שאינו מאיר, שהוא המלכות, שהוא מסתכל אל אלו ג' אורות הנ"ל, ולוקח אותם. ואלו האורות נראים בו, כמו העששית, ונחוא לח מתכת המבריקה, שעומדת כנגד השמש, והשמש נראה בה, כן נראים במלכות ג' אורות דז"א הנקרא שמש. ומבחינה זו נקראת המלכות עששית המקבלת משמש והשמש נראה בה.

כו) ואלין תלת דקאמרן וכו': ואלו ג' אורות שאמרנו לעיל, הם סתומים במקומם בז"א, ועומדים על אור זה הרביעי שנתגלה, שהוא המלכות. כלומר שג' האורות נמשכים לאור הדי ששם מתגלים ג' האורות, ומאירים בחכמה, וסוד הזה הוא העין.

תא חזי בעינא וכו': בוא וראה, בעין יש ג' צבעים, לבן אדום ירוק, שנתגלו בהארת חכמה ורשומים בו, דהיינו באור הדי שבו שהוא השחור שבעין, וכולם אינם מזהירים, משום שעומדים באור שאינו מאיר, כי עקרם הוא השחור שבעין, שהוא המלכות, והוא אספקלריא שאינה מאירה. ואלו ג' הצבעים שבעין, הם כמו אלו ג' צבעים דז"א הסתומים העומדים עליהם. כלומר שהם בחינת ג' קוין דז"א אלא שמאירים ומתגלים במקום המלכות. ואלו הם

שנראו

הרקיע: שואל, והמשכילים יזהירו, מי הם המשכילים. ומשיב, אלא זה הוא, אותו חכם שיסתכל מעצמו בדברים עליונים, שאין בני אדם יכולים לדבר בהם מרוב גבהם. והם הנקראים משכילים. יזהירו כזהר הרקיע, שואל מי הוא הרקיע. ומשיב, זהו רקיע של משה העומד באמצע, דהיינו ז"א שה"ס קו אמצעי הכולל גם את שני הקוין, ימין ושמאל. וזהר זה שלו הוא סתום ואינו מגולה בחכמה הנקי זהר, אבל האור שלו גדול. מצבע שלו, הכולל כל ג' הצבעים, עומד ומאיר על הרקיע שאינו מאיר, שהוא המלכות, שהצבעים נראים בו, דהיינו שמאיר בחכמה הנקראת ראה כנ"ל. ואלו הצבעים, אע"פ שנראים בו, אינם מאירים כזהר של אותם שהם בצבעים סתומים, שהם צבעים דז"א, הנקרא רקיע המאיר.

כה) תא חזי ארבע וכו': בוא וראה, ארבעה אורות הם שלשה מהם, דהיינו חג"ת, הם סתומים. ואחד דהיינו המלכות, הוא נגלה. ואלו הן, א) אור המאיר, שהוא חסד וקו ימין. ב) אור המזהיר, שהוא גבורה וקו שמאל, והוא מאיר כזהר השמים לטהר. וע"כ נקרא מזהיר, מפני ששורש החכמה הוא מקו שמאל, המקבל משמאל דבינה, והארת החכמה מכונה זהר, (כנ"ל שמות דף א' אות א') ג) אור ארגמן,

(דפו"י דף כ"ג ע"א * דף כ"ג ע"ב)

כז) ורזא דא נ סתים עינך, ואסחר גלגלך, ויתגליין אינון גוונין דנהרין, דמזדהרי, ולא אתייהיב רשו למיחמי, אלא בעיינין סתימין, בגין דאינון סתימין עלאין, ס קיימי על אינון גוונין דאתחזיין, דלא מזדהרי.

כח) ועל דא קרינן, משה זכה באספקלריא דנהרא דקיימא על ההוא ע דלא נהרא. שאר בני עלמא, בההוא אספקלריא דלא נהרא. ואבהן הוו חמאן פ מגו אלין גוונין דאתגליין, אינון סתימין, דקיימי עלייהו ז דאינון דלא נהרין, וע"ד כתיב, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי, באינון גוונין דאתחזיין. כט) ושמי יי לא נודעתי להם, אלין גוונין עלאין סתימין ק דזהרין, דזכה בהו משה לאסתכלא ג בהון. ורזא ט דא, דעינא סתים וגליא. סתים, חמי אספקלריא דנהרא. אתגלייא, חמי אספקלריא דלא נהרא. ועל דא, וארא, באספקלריא דלא נהרא, דאיהו באתגלייא, ביה כתיב ראיה. באספקלריא דנהרא ת דאיהו בסתימו, כתיב ביה ידיעה, דכתיב לא נודעתי. אתו רבי אלעזר ורבי אבא ונשקו ידוי. בכה רבי אבא, ואמר, ווי כד תסתלק מעלמא, וישתאר עלמא יתום מינך, מאן יכיל לאנהרא מלין דאורייתא.

חלופי גרסאות

נ סתום. ס דקיימי. ע ל"ג דלא; דנהרא ול"ג דלא פ גו. צ ל"ג דאינון. ק ל"ג דזהרין. ר ל"ג כהון. ש ל"ג דא. ת ל"ג דאיהו בסתימא.

מאמר הסולם גוונין דמתחזיין ודלא מתחזיין

הסתומים העומדים עליהם, ומאירים להם, שהם ג' קוין דז"א, שהם, דהיינו ג' הנראים במלכות, אינם מאירים, ונמצא שגם האבות השיגו את החג"ת דז"א, אבל לא ממקום בז"א, כמו משה, אלא מתוך החג"ת המקובלים במלכות ונראים שם. וע"כ כתוב, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי, דהיינו באלו ג' צבעים הנראים, במלכות, הנקראת אל שדי.

כט) ושמי הוי"ה לא נודעתי להם: אלו הם צבעים העליונים הסתומים והמאירים שה"ס חג"ת דז"א הנקרא הוי"ה, שזכה בהם משה להסתכל בהם. וזה סודי, ושהעין הוא פעם סתומה ופעם פתוחה ומגולה, אם היא סתומה, היא רואה אספקלריא המאירה, שהוא חג"ת דז"א, ואם נתגלתה, רואה האספקלריא שאינה מאירה, שהיא המלכות כנ"ל. וע"כ, אה"כ, וארא, שהיא באספקלריא שאינה מאירה, שהיא בנגלה, שג' הצבעים נראים בה כנ"ל, בה כתוב ראיה. אבל, באספקלריא המאירה, שהיא ז"א, שהוא סתום, דהיינו שאין בו ראיה, כתוב בו ידיעה, שכתוב ושמי הוי"ה לא נודעתי ולא כתוב לא נראיתי. כי אין ראיה אלא במלכות. (עי' לעיל ב"א אות ס"ט) באו ר' אלעזר ור' אבא ונשקו ידיו של ר"ש, בכה ר' אבא, ואמר, איי כשתסתלק מן העולם וישאר העולם

שנראו אל האבות כדי לדעת ולהשיג אלו ג' הסתומים שבז"א המתגלים מתוך אלו שאינם מאירים, דהיינו הג' שבמלכות. ואלו המזדהרים והם סתומים שהם הג' שבמקום ז"א, נתגלו למשה ברקיע שלו. ואלו עומדים ומשפיעים על אלו ג' צבעים הנראים בעין, דהיינו על אלו הנראים אל האבות.

כז) ורזא דא סתים וכו': וזה סודי, שהרובה לראות ג' הסתומים שבז"א, אומרים לו, סתום עיניך, דהיינו שלא ימשיך חכמה המכונה עינים, ותסבב את גלגלך, שבעין, על ג' דוכתי, חולם שורק חירק, הממשיכים ג' קוין חג"ת, כנ"ל ובוהו יתגלו אלו ג' גוונים דז"א המאירים בחסדים, שמזדהרים מזהר קו שמאל אבל הם סתומים ומכוסים, משום שלא ניתן רשות לראות אלא בעינים סתומים, כי הם ג' צבעים הסתומים העליונים שבז"א, העומדים ומשפיעים לאלו ג' צבעים הנראים במלכות, שאינם מאירים.

כח) ועל דא קרינן וכו': ועל זה למדנו, משה זכה באספקלריא דנהרא, שהם ג' קוין דז"א הנ"ל, העומדת ומאירה על אספקלריא ההיא שאינה מאירה, שאר בני העולם לא זכו, אלא באספקלריא ההיא שאינה מאירה, שהיא המלכות, והאבות היו רואים, מתוך אלו ג' צבעים המתגלים במלכות, את אלו ג' הצבעים

דפו"י דף כ"ג ע"ב)

(ל) פתח רבי אבא ואמר, (ז) ואמרתם כה לחי ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום. ואמרתם כה לחי, וכי דוד לא הוה ידע ביה בנבל, דאיהו אמר « בגיניה, ואמרתם כה לחי. אלא, ההוא יומא, יומא טבא דר"ה הוה, וקב"ה יתיב בדינא על עלמא, ובגין קודשא בריך הוא קאמר, ואמרתם כה, לחי, לקשרא כה, לחי, דכל חיין ביה תליין. ואתה שלום, מאי ואתה אתה מבעי ליה. אלא, ואתה כלא לקב"ה קאמר, בגין לקשרא קשרא דמהימנותא וכדקא יאות. (לא) מכאן אוליפנא, דהא לבר נש חייבא, אסור לאקדמא ליה שלם, ואי אצטריך, יקדים נ ליה כדוד, דברייך ליה לקב"ה, ואתחזי דבגיניה קאמר. ואי תימא דרמאות הוה. לאו. דהא כל מאן דסליק ליה לקב"ה, ואתחזי דבגיניה קאמר, לאו רמאות הוא. ומאן דאקדים שלם לזכאה, כאילו אקדים ליה לקב"ה, כ"ש מר, דאיהו שלמא לעילא ותתא.

(לב) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי יי לא נודעתי להם. רבי חזקיה פתח, (ק) אשרי אדם לא יחשב ה' לו עון וגו'. כמה אינון בני נשא אטימין, דלא ידעין, ולא מסתכלן, על מה קיימין בעלמא. דהא קודשא ב"ה כד ברא עלמא, עבד ליה לבר נש בדיוקנא די ליה, ואתקין ליה בתקונו, ד בגין דישתדל באורייתא, ויהך באורחוי.

(לג) דהא כד אתברי אדם, מעפרא דמקדשא דלתתא אתתקן ה וארבע סטרי

מסורת הוהר (ז) (ש"א כ"ה) וישלח ליה צ"ו. ק (תהלים ל"ב) להלן א ליג בגיניה. ב ליג ואתה. ג ליג ליה. ד ליג מן אות נ"ח קכא : דרך אמת זן וישלח קע"א ע"ב.

מאמר
הסולם
גוונין דמתחזין ודלא מתחזין

העולם יתום ממך, מי יכול להאיר אז דברי תורה.

(ל) פתח ר' אבא וכו' : פרא ואמר, ואמרתם כה לחי ואתה שלום וגו'. שואל, כתוב, ואמרתם כה לחי, שפירושו כן ראוי להיות עושר וכבוד לאיש חי, דהיינו לאיש צדיק. וכי דוד לא היה ידע את נבל שהוא רשע, שהוא אמר בשבילו לומר לו כה לחי ומשיב, אלא, אותו יום, טוב של ראש השנה היה והקב"ה יושב בדין על העולם, ובשביל הקב"ה אמר, ואמרתם כה לחי, כדי לקשר כה שהיא המלכות, לחי, שהוא היסוד דז"א, שכל החיים תלויים בו. ואתה שלום, שואל מהו ואתה, אתה היה צריך לומר, למה לי כאן ו החיבור, ומשיב, אלא ואתה, הכל אמר להקב"ה כדי לקשר קשר האמונה, שהוא המלכות, הנקראת אתה בז"א שנקרא ו וכראוי להיות, ע"כ כתוב ואתה, עם ו'.

(לא) מכאן אוליפנא וכו' : מכאן אני לומד, אשר לאדם רשע אסור להקדים לו שלום. (דפו"י דף כ"ג ע"ב)

ואם הוא מוכרח להקדים לו שלום, יקדים לו שלום כמו דוד שברך את הקב"ה והיה נראה שבשביל נבל אמר. ואם תאמר שרמאות היתה, אינו כן, כי כל מי שמעלה דבריו אל הקב"ה, ונראה שבשביל האדם אמר, אינו רמאות. משום שכן זרכס של צדיקים, שמדברים לאדם, כפי הנדמה, אבל הם מעלים דבריהם אל הקב"ה. כדי לקיים הכתוב, שויתי ה' לנגדי תמיד. ומי שמקדים שלום אל צדיק, הוא שוה כמו שמקדים שלום אל הקב"ה. כל שכן אדוני, דהיינו ר"ש, שהוא השלום של מעלה ושל מטה.

מאמר ד' יסודין ארמ"ע

(לב) וארא אל אברהם וגו' : ר' חזקיה פתח, אשרי אדם לא יחשב ה' לו עון וגו'. כמה הם האנשים אטימים, שאינם יודעים ואינם מסתכלים על מה הם נמצאים בעולם. שהרי הקב"ה כשברא את העולם עשה את האדם בצלמה, והתקין אותו בתקונו, כדי שיעסוק בתורה וילך בדרכיו.

(לג) דהא כד אתברי וכו' : כי כשנברא אדם הראשון, הוא נתתקן מעפר בית המקדש שלמטה

דעלמא, אתחברו בהוא אתר ו דאקרי בי מקדשא. ואינון ז ארבע סטרין דעלמא, אתחברו בארבע סטרין, דאינון ח יסודין ט דעלמא, א"ש רו"ח ומי"ם ועפ"ר, ואתחברו ארבע סטרין אלין, בד' כ יסודין ג דעלמא, ואתקין מנייהו קב"ה חד גופא מ בתקונא עלאה. והאי גופא, אתחבר מתרין עלמין, מעלמא דא תתאה, ומעלמא דלעילא.

לד) אר"ש, ת"ח, ד' נ קדמאי אינון רזא דמהימנותא. ואינון אבהן דכלהו ט עלמין. ורזא דרתיכא עלאה קדישא. ואינון ע ד' יסודין: א"ש רו"ח ומי"ם ועפ"ר. אלין אינון רזא פ עלאה. ומאינון נפקין, זה"ב וקס"ף ונחש"ת וברז"ל. ז ותחות *

(לה) תא חזי. א"ש רו"ח ומי"ם ועפ"ר, אלין אינון קדמאי ושרשין דלעילא ותתא, ותתאין ועלמין קיימין. ואלין אינון ה ארבע, לארבע סטרי עלמא, וקיימין בארבע אלין: צפון, ודרום, ומזרח, ומערב. אלין אינון ט ארבע סטרין דעלמא, וקיימין בארבע אלין. א"ש לסטר צפון. רו"ח לסטר מזרח. מי"ם. לסטר ת דרום. עפ"ר לסטר מערב. וארבע אלין, בארבע אלין קטירין, וכלהו חד, ואלין עבדי ארבע מתכאן, דאינון זה"ב וקס"ף ונחש"ת וברז"ל הא אינון תריסר, וכלהו חד.

חלופי גרסאות

ו ל"ג דאקרי בי מקדשא. ז ל"ג ארבע סטרין אלין. ח יסודא. ט מוסיף דעלמא תתאה. י ל"ג ואתחברו ארבע סטרין אלין. כ סטרי; סטריין. ל עלמא; עלאין. מ מתקונא. נ אינון קדמאי. ס עלמא. ע ל"ג ד' יסודין. פ מוסיף עלאה ואלין אינון אבהן דכלהו עלמין אב דכלא. צ ל"ג ותחות. ק מוסיף לון כנונא דאלין. ר ל"ג ארבע. ש ל"ג ארבע. ת מוסיף דרום בגין דדרום איהו חס ויבש מיס קרים ולחים.

ד' יסודין ארמ"ע

הסולם

מאמר

המקבלת מהם. והם סוד המרכבה העליונה הקדושה, דהיינו הבינה שהיא מרכבה אל החכמה. ואלו ד' היסודות, אש, רוח, מים, ועפר, אלו הם סוד עליון שבד' רוחות העולם, כלומר, שהם הפנימיות שבחורג תו"מ. ומאלו ד' יסודות ארמ"ע, יוצאים זהב וכסף נחשת וברזל, דהיינו מזווג ז"א ומלכות בשליטת האש מקו שמאל יוצאת הזהב, ומזווג ז"א ומלכות בשליטת המים מקו ימין יוצא הכסף, ומשליטת קו האמצעי יוצאת הנחשת. ומן המלכות כשהיא בלי זווג עם ז"א יוצא הברזל. ומתחת אלו הד', יש מתכות אחרות הדומים להם. כי ממתכת הזהב נולד סוספיתא ירוקה ומנותכת הכסף עופרת וכו', (כמ"ש להלן אות מ"ה) לה) ת"ח אש וכו': בוא וראה, אש רוח מים ועפר, אלו הם ראשונים ושרשים שלמעלה ומטה, ותחתונים ועליונים עימדים עליהם. פירוש כי ה"ס ג' הנקודות, חולם שורק חירק עם המלכות המקבלתם. וכמ"ש לעיל (ב"א אות ל"ח) דלית זרעא דאזרע בר ברזא דא של ג' הנקודות חלם שורק חירק. הרי שד' יסודות ארמ"ע הם שרשים לכל. ופירוש ג' הנקודות

שלמטה, שהוא המלכות שנקראת עפר, אבל ממלכות הממותקת בבינה, שנקראת עפר בית המקדש שלמטה. וארבע רוחות העולם שהם חורג תו"מ, התחברו במקום שהוא שנקרא בית המקדש, דהיינו במלכות הממותקת בבינה, ואלו ארבע רוחות העולם התחברו בארבע צדדים, שהם יסודות העולם, שהם אש רוח מים ועפר. שהם פנימיות חורג תו"מ. והתחברו ד' רוחות העולם, בד' יסודות העולם ותקן הקב"ה מהם גוף אחד בתקון העליון, שהוא בינה, כלומר, שהמלכות שבו היתה נמוותקת בבינה. ונמצא, שגוף הזה התחבר משני עולמות מעולם הזה התחתון שהוא מלכות, ומעולם העליון, שהיא בינה, וה"ס ב' נקודין שנתחברו יחד. (כמ"ש לעיל בהקדמת ספר הזהר דף צ"ט ד"ה ב' נקודין).

לד) אר"ש ת"ח וכו': אמר ר' שמעון, בוא וראה, ארבע הראשונות, שהם ד' רוחות העולם, ה"ס האמונה, שהיא הנוקבא שנתקנה בהן, הם אבות של כל העולמות, כי כל העולמות: בינה, ז"א ומלכות שבאצילות, וג' עולמות ב"ע נתקנו מחורג תו"מ אלו, שהם ג' קוין והמלכות (דפו"י דף כ"ג ע"ב * דף כ"ד ע"א)

לז) תא חזי, אש הוא בשמאלא, לסטר צפון, דהא אש, תוקפא דחמימותא ביה, ויבישו דיליה תקיף. וצפון בהפוכא דיליה הוא, ואתמזיג חד בחד ואיהו חד. מים לימינא, והוא לסטר א דרום. וקודשא בריך הוא, ב לחברא לון כחדא, עביד מזגא דא כמזגא דא.

לז) צפון איהו קר ולח, אשא חם ויבש. אחלף לון לסטר דרום. דרום, איהו חם ויבש. מים קרים ולחים. וקודשא בריך הוא מזיג לון כהז ג דנפקי מיא מדרום, ועאלין בגו צפון. ומצפון נגדי מיא. נפיק אשא מצפון, ועאל בתוקפא דדרום, ומדרום נפיק תוקפא דחמימותא לעלמא. בגין דקודשא בריך הוא אוזיף דא בדא, וכל חד ד וחד אוזיף לחבריה מדיליה כדקא חזי ליה. כגוונא דא רוח ה ומזרח, בגין דיוזיף כל חד לחבריה, ואתכליל ו דא בדא, לאתחברא כחד.

לח) ת"ח, אשא מסטרא דא, מים מסטרא דא. ואינון מחלוקת. עאל רוח בינייהו, ואחיד לתרין סטרין. הדא הוא דכתיב ורוח אלהים מרחפת על פני המים. דהא אשא קאים לעילא בסטרא דא. ומים ד קיימי. רוחא אעיל בינייהו,

חלופי גרסאות

א מוסיף דרום והיא המחנה שנית. ב לאחורא ג נפקי. ד ל"ג וחד. ה מזרח. ו ל"ג דא. ז מוסיף קיימי על אפי ארעא.

ד' יסודין ארמ'ע

הסולם

מאמר

והפוכו הוא הצפון, שהוא קר ולח, ונמוג אחד באחד והם אחד. המים, הם בקו ימין, והוא לצד דרום, שהוא חסד, והוא חם ויבש, כמיש לפנינו. והקב"ה כדי לחברם יחד, עשה מזג של זה כמזג של זה.

לז) צפון הוא קר ולח וכו': ומפרש יותר. הצפון שהוא קר ולח ניתן בו האש שהוא חם ויבש. וכן החליף אותם לצד דרום, הדרום, שהוא חם ויבש, ניתן בו המים, שהם קרים ולחים. ועתה מבאר ענין המיזוג שמוזגם יחד. ואומר, והקב"ה מזג אותם כאחד כי יוצאים מים מדרום ובאים בתוך הצפון, ונמשכים המים מצפון. וכן האש יוצאת מצפון ובאה בתוקפו של הדרום, ויצא תוקף החום לעולם מן הדרום. הרי שהצפון מוציא המים השייכים לדרום. והדרום מוציא החום השייך לצפון. משום שהקב"ה עשה, שישאילו זה מזה, וכל אחד ואחד השאיל לחבירו משלו כראוי לו. כעין זה, רוח ומזרח, שהם חם ולח. יש בהם ב' הפכים, כי החם נמשך מן האש שבצפון, והלח נמשך מן המים שבדרום. כדי שישאיל כל אחד לחבירו, ויכללו זה בזה להתחבר יחד. לח) ת"ח אשא מסטרא וכו': עתה

מבאר ההפכיות שיש ברוח ומזרח. ואומר, בוא וראה, האש הוא מצד זה מדרום, המים מצד זה מצפון. והם במחלוקת, שהאש רוצה לבער המים, והמים לכבות האש. בא תרות ביניהם

ואחז

הנקודות תמצא לעיל (ב"א דף ט"ו, ד"ה ההוא נקודה ע"ש).

ואלין אינון ארבע וכו': ואלו ד' יסודות ארמ'ע, הם ד' לארבע רוחות העולם, כי הם ביחס חיצוניות ופנימיות, וע"כ הם עומדים באלו הארבע: צפון, דרום, מזרח, ומערב, שאלו הם ארבע רוחות העולם, וד' יסודות ארמ'ע עומדים בהן: האש, עומדת בצד צפון, שהוא נקודת השרק, קו שמאל, וספירת הגבורה. הרוח, לצד מזרח, שהוא נקודת החירק קו אמצעי וספירת ת"ת. המים, לצד דרום, שהוא נקודת החולם, קו ימין, וספירת החסד. עפר, לצד מערב, שהוא ספירת המלכות המקבלת לתוכה, אלו, אש רוח ומים. ואלו הארבעה יסודות ארמ'ע קשורים בארבע הרוחות צפון דרום מזרח ומערב, וכולם אחד, אלא שמלובשים זב"ז על דרך חיצוניות ופנימיות. ואלו ארמ'ע עושים ארבע מתכות דהיינו ע"י זווג עם המלכות (כמיש להלן אות מ"ג) שהם זהב כסף נחשת וברזל. וביחד הם י"ב בחינות, וכולם אחד. דהיינו ג' קוין ומלכות המקבלתם. והם ג"פ ד' כי שמונה הראשונים הם פנימיות וחיצוניות, וד' מתכות הם תולדות הנולדות מהם כמיש לפנינו.

לז) ת"ח. אש הוא וכו': בוא וראה, האש, הוא בקו שמאל לצד צפון שהוא גבורה. כי האש, בה תוקף החום ותוקף היובש בו.

(דפו"י דף כ"ד ע"א)

ואחיד לתרין סטרין, ואפריש מחלוקת. עפר מיא קיימי עליה ורוחא ואשא ומקבלא מכלהו, ה בחילא דתלתא אלין דקיימי עליה.

לט) ט ת"ח, רוח ומזרח. מזרח, חם ולח, רוח, חם ולח. איהו, ובגיני כך, אחיד לתרין סטרין, דהא אש חם ויבש, ומים קרים ולחים, רוח איהו חם ולח, סטרא דאיהו חם, אחיד באשא. סטרא דאיהו לח, אחיד במיא. ועל דא כ אסכים בנייהו, ואפריש מחלוקת דאשא ומיא.

מ) עפר איהו קר ויבש, וע"ד מקבל עליה כלהו, וכלהו עבדי ביה עבדיתייהו, ומקבלא ז מכלהו, לאפקא בחיליהון מזונא לעלמא. בגין מ דבמערב אתאחיד עפרא, דאיהו קר ויבש. נ וסטרא דאיהו קר, אחיד בצפון דאיהו קר ולח, דהא קרירא אתאחיד בקרירא. בג"כ צפון אתאחיד במערב בסטרא דא. דרום דאיהו חם ויבש, ס בההוא יבישותא דיליה, אחיד ליבשותא דמערב ט בסטרא אחרא, ואתאחיד מערב בתרין סטרין.

מא) וכן אתאחיד דרום במזרח, דהא חמימותא דדרום, אתאחיד ביה

חלופי גרסאות

ה ובחילא דכלהו תלתא. ט ת"ח רוח ומזרח מזרח חם ולח רוח קר ויבש סטרא דאיהו יבישא אחיד באשא סטרא דאיהו קר אחיד במיא וע"ד; ת"ח רוח מזרח חם ולח רוח מערב [קר ויבש סטרא דאיהו יבישא אחיד] באשא סטרא דאיהו קר [נ"א לח] אחיד במיא וע"ד וגיב תמיהא במה דאמר רוח קר ויבש שאם כן עפר ורוח שוים בטבעם אבל י"א (היא סברת הרמב"ם ז"ל ריש פ"ד מהלכות יסודי התורה) כי רוח נ ל"ג וסטרא דאיהו קר

חם ולח [נ"א ויבש] (כמ"ש בתקונים ל"ה ב') [וא"כ] נוכל [נ"כ] לומר דאחיד רוח לתרין סטרין אש חם ויבש ורוח חם ולח סטרא דאיהו חם אחיד באש וסטרא דאיהו לח אחיד במיא ואפריש מחלוקת דאשא ומיא. עפר איהו קר ויבש ומים קרים ולחים וסטרא דקר אחיד בעפר בסטרא דקר אשתכח דעפר מקבל עליה כלהו בג' - אחיד לתרין סטרין דהא אש חם ויבש מים קר ולח ע"כ. י ל"ג איהו. כ אסהיד. ל לכלהו. מ דמעריב. אחיד. ס ההוא. ע סט...

ד' יסודין ארמ"ע

הסולם

מאמר

וע"כ הצפון נאחו מצד זה במערב. הדרום שהוא חם ויבש נאחו היבש שלו ביבש שבמערב שבצד האחר שבמערב. ונאחו המערב ב' הצדדים. (מא) וכן אתאחיד דרום וכו': וכן

נאחו הדרום במזרח, כי החום שבדרום נאחו בחום שבמזרח. וכן נאחו המזרח בצפון כי הלח שלו נאחו בלח שבצפון עתה נמצא דרומית מזרחית כלומר שקשורים זה בזה על ידי החום שבשניהם. מזרחית צפונית. ע"י הלח שבשניהם. צפונית מערבית ע"י הקר שבשניהם. מערבית דרומית ע"י היובש שבשניהם. וכולם כלולים זה בזה, שמשתלשלים אחד בהברו.

ביאור המאמר. הנה מובאים כאן ג' מיני כינויים אל ד' הבחינות חו"ג תו"מ, שהם ג' קוין הנמשכים מג' נקודות חולם שורק חירק, ומלכות המקבלת אותם. א) דרום, צפון, מזרח, ומערב. ב) אש, מים, רוח, ועפר. ג) חם ויבש, קר ולח, חם ולח, קר ויבש. וצריכים להבין פירושם וההפרש שביניהם. והנה כפי שמבואר בכל המקומות שבזהר, נחשב הדרום לחם, שהוא מים. והצפון לגבורה שהוא אש. והמזרח לת"ת שהוא רוח. והמערב לעפר שהוא מלכות. וכן

ואוחו ב' הצדדים יחד. שמקיים את שניהם. ז"ש ורוח אלקים מרחפת על פני המים. כי האש עומד למעלה בצד דרום. והמים בצד צפון. הרוח בא ביניהם ואוחו ב' הצדדים וביטל את המחלוקת. העפר, המים והרוח והאש עומדים עליה ובכה של ג' הללו שעומדים עליה. היא מקבלת מכולם.

לט) ת"ח רוח ומזרח וכו': ומבאר יותר ואומר, בוא וראה. הרוח העומד בצד מזרח. הנה המזרח חם ולח. וכן הרוח הוא חם ולח. ומשום זה הוא אוחו ב' הצדדים, כי האש הוא חם ויבש, והמים קרים ולחים, נמצא הרוח שהוא חם ולח. שהצד החם שבו אוחו באש, והצד הקר שבו אוחו במים. ועל כן עשה שלום ביניהם וביטל את המחלוקת של אש ומים.

מ) עפר א"ה קר וכו': עפר הוא קר ויבש וע"כ הוא מקבל עליו את כולם, דהיינו את האש והמים והרוח, וכולם עושים בו את עבודתם ומקבל מכולם כדי להוציא בכוחם מזונות לעולם. כי העפר נאחו במערב, שהוא קר ויבש כמו המערב. והצד שהוא קר בעפר, נאחו בצפון שהוא קר ולח, כי הקר נאחו בקר, (דפרי" דף כ"ד ע"א)

בחמימותא דמזרח. ומזרח אתאחיד בצפון דהא לחותא דיליה אתאחיד בלחותא

מאמר

הסולם

ד' יסודין ארמיע

מסיימת את המדרגה, וביניה וזו"ן של המדרגה נופלים לחוץ המדרגה, דהיינו למדרגה שמתחתיה. וה"ס נקודת החולם, וה"ס כלים דפנים וצד ימין, שיש לה ב' כלים כתר וחכמה וב' אורות, רוח ונפש. וחסרה ג"ר. מחמת החסרון של ג' כלים, בינה וזו"ן שנפלו מן המדרגה. ובעת ההיא היא נבחת לאש, שהיא חס, שפירושו דינין דנוקבא הנמשך מן המסך דמלכות שבקע המדרגה. וגם נבחת ליבש, שפירושו שהאורות נמשכים בה ממטה למעלה. ושכלפי מטה נחשבת ליבש כנ"ל. והנה נתבאר הטעם למה האש הנמשך מנקודת החולם הוא חס ויבש. וכן צד דרום. כמ"ש להלן. דף ט"ו ד"ה ועם זה תבין.

העתה נבאר נקודת השורק. והוא כי ע"י מ"ן נמשכת הארת וע"ב ס"ג הא"ק, שבהם שולטת המלכות דצמצום א' העומדת במקומה אחר סיום ז"א, והארה זו מורידה גם המלכות המסיימת שעלתה למקום בינה, ומחזירתה למקום המלכות. יאז אותם בינה וזו"ן שנפלו מן המדרגה מחמת עליתה, חוזרים להמדרגה כמקודם, וכיון שכבר נמצאו ה' כלים כח"ב זו"ן במדרגה, מתלבשים בהם ה' אורות נרנח"י, וחזרת המדרגה לבחי' ג"ר.

אמנם נקודת החולם, נשארה כמו שהיתה לפני ירידת המלכות למקומה ולא נשתנתה מחמת המשכת הג"ר, וכל המשכה חדשה הוה קבלו הבינה וזו"ן שחזרו אל המדרגה אחר גפילתם. אלא שנעשו לב' קוין בתוך המדרגה, כי נקודת החולם, שבה כתר וחכמה, נעשתה לקו ימין. ונקודת השורק, שבה בינה וזו"ן שחזרו לבחינת ג"ר, ע"י ירידת המלכות למקומה, נעשתה לקו שמאל.

עוד צריך שתדע. כי בנקודת השורק הוה יש שני מיני המשכות. א' שהוא משמש להגדיל את החסדים, שמקבל מן החולם. ואז יש שלום גדול ביניהם. ב' שממשיך אור החכמה ממעלה למטה, אז נעשה מחלוקת ביניהם. כי נקודת השורק רוצה לבטל את נקודת החולם, וכן להיפך נקודת החולם רוצה אז לבטל את נקודת השורק. ואז נקפאים האורות שבשורק. וענין מחלוקת הוה נתבאר היטב. (לעיל בראשית א') דף נ"ז ד"ה וזה ע"ש). ואלו ב' מיני המשכות שבנקודת השורק, הבאנו לעיל במדרגות אברהם, בסוד קרימה למצרים ובסוד ירידה למצרים (בפרשת לך דף מ"ד ד"ה ויהי) ותדע, שמה שאומר הזוהר כאן, שצפון שהוא נקודת השורק, הוא בחינת מים שטבעו קר ולח נאמר

וכן אש הוא גבורה ודינים, ומים הוא חסד, ורוח הוא ממוזג מחסד ודין, ועפר הוא מלכות. ומוסיף כאן לבאר שבכל אחת מאש רוח מים ועפר יש שתי בחינות. האחת תורה על מדת הדין שבה השנייה תורה על דרך השפעה שלה. ונדוע שיש ב' בחינות דינים: א' דינין דנוקבא הבאים מחמת המסך שבמלכות, המכונים חוס. ב' דינין דדכורא הבאים מחמת המשכת הארת החכמה משמאל ממעלה למטה, שמקפאים האורות ואינם נמשכים למטה. המכונים קר. בסו"ה מבטן מ"י יצא הקרת. (כמ"ש בבראשית א' דף נ"ז ד"ה והיינו ע"ש). וכן ב' בחי' בדרך ההשפעה א' ממטה למעלה שהוא בחי' שפע של ו"ק חסר ג"ר, ונקרא יבש, שאינו נמשך למטה. ב' מלמעלה למטה, שהוא בחי' שפע של ג"ר, הנקרא לח, דהיינו נוזלים הנמשכים ממעלה למטה.

וז"ש. (באות ל"ו) דהא אש תוקפא דחמימותא ביה, דהיינו דינין דנוקבא הבאים מחמת המסך. ויבשו דיליה תקיף, דהיינו בחינת השפע שבו שהולך ממטה למעלה ואינו נשפע ממנו למטה, וכמו יבש הוא כלפי מטה. והמים הם קר ולח, כי הדינין שבהם אינם אלא דינים דדכורא המכונים קר לח וקפאון. אבל כשמתוקנים כהלכתם הם מאירים מלמעלה למטה כמו נוזלים, וזה נקרא לח. והרוח הוא חס ולח, כי יש בו דינים דנוקבא המכונה חס, ומכל מקום השפע שלו הוא בחינת ג"ר, ונשפע ממעלה למטה, המכונה לח. כלומר נוזלים. והעפר, הוא קר ויבש, שיש בו דינין דדכורא המכונה קר. ואינו מאיר אלא ממטה למעלה, ואינו נוזל כלום למטה, המכונה יבש. שהוא הארת ו"ק כנ"ל. הרי שמבאר ב' בחינות, א' מבחינת הדין ב' מבחי' השפע, שיש בכל אחת מד' בחינות אש מים רוח ועפר. ויש להבין טעמם של הדברים, מי גרם להתחלקות הדינין הנשפע בין ארבע הבחינות, בשיעורים הנ"ל. הענין הוא. כי כבר ידעת שד' הבחינות, דרום צפון מזרח מערב, או הפנימיות שלהם, שהם: אש, מים, רוח, ועפר, נמשכות מג' הנקודות: חולם שורק וחירק, ומלכות המקבלתם, היוצאות במדרגת הבינה, שכל המוחין דזו"ן האצילות ובי"ע יוצאים משם בסדר הזה. כי תחילה צריכים להמתיק המלכות בבינה, ומעלים המלכות למקום בינה, ואז יוצאים שם הו"ק, דהיינו הקטנות, כי אז נבקעת המדרגה לב' חצאים, אשר כתר וחכמה נשארו במדרגה, והמלכות שעלתה תחתיהם (דפו"י דף כ"ד ע"א)

דצפון. השתא אשתכח פ דרומיית מזרחיית. מזרחיית צפוניית. צפוניית מערביית. מערביית דרומיית וכלהו כליין דא בדא, לאשתלשלא חד בחד.

חלופי גרסאות פ מזרחית מזרחית צפונית צפונית מערבית מערבית דרומית דרומית.

מאמר

הסולם

די יסודין ארמיץ

נאמר על ההמשכה של מין הא' הנ"ל, שאז הוא לך, דהיינו שנמשך ממעלה למטה כמו נוזלים. ואז הוא קר, שפירושו שורש לדינין דדכורא. ושום ימשיך ההמשכה חמין הב' תגבר קרירות הזו שבו, ויקפאו המים, אבל כל עוד שהוא בהמשכה חמין הא', אינם נקפאים אלא נוזלים, הם רק קרים, שהוא שורש לקפאון. והנה נתבאר למה המים הנמשכים מנקודת השורק הם קר ולח.

ועם זה תבין ג"כ למה שינה כאן הזוהר משאר המקומות, לומר שדרום ה"ס אש, וצפון ה"ס מים. הוא מפני שהדרום נמשך מנקודת החולם, שהוא אש, דהיינו חם ויבש כמבואר לעיל. והצפון נמשך מנקודת השורק, שהוא מים, דהיינו קר ולח. כמבואר חמ"ש, שדרום הוא חסד ובח"י מים, וצפון הוא דין ובח"י אש. יתבאר מיד לפנינו.

ועתה נבאר נקודת החירק, כי מטבע נקודת השורק, שאחר שהשלימה ההמשכה דמין הא' הנזכרת, היא ממשכה ההמשכה דמין הב' הנזכרת, המביאה אותה לידי מחלוקת עם נקודת החולם, שאז נקפאים בה האורות, ונסתמת. ואז ז"א עולה למ"ן לבינה, שיש בו מסך דבח"י א, המכונה מסך דחירק. אשר מסך זה ממעט את נקודת השורק מג"ר לר"ק, (כח"ש ב' לך דף י"ג ד"ה ונתבאר עש"ה) וע"י נכנע נקודת השורק, תחת נקודת החולם, ונעשה שלום ביניהם, דהיינו שמקיים הארת שניהם, אלא שהימין שהוא דרום, יאיר ממעלה למטה והשמאל שהוא צפון, יאיר מטה למעלה בלבד. כח"ש לעיל (ב"א דף ס' ד"ה מחלוקת ע"ש) ונמצא בזה שנתחלפו המוחין, כי המים שהיו בצפון בח"י קר ולח באו עתה לדרום, שמשפיעים שם מלמעלה למטה, כנ"ל. והאש שהיתה בדרום באה לצפון, משום המסך דחירק שמיעט אותו מג"ר לר"ק, ויש בו דינין דמסך ואין המוחין שבו נוזלים ממעלה למטה, וע"כ הוא חם, מהמת הדינין דנוקבא שבמסך דחירק, והוא יבש, שאינו משפיע עוד מלמעלה למטה, אלא ממטה למעלה בלבד. הרי שמחמת הכרעת קו האמצעי, נתחלפו המוחין, שהאש שהיתה בדרום באה לצפון, והמים שהיו בצפון באו לדרום.

ותדע שהתחלפות הזוה שאמרנו, הוא רק בפנימיות דהיינו במוחין שנקראים אש ומים.

אמנם החיצוניות שהם הכלים הנקראים דרום צפון, אינם משתנים כלום, ונשארים כמו שהיו במקום יציאתם מטרם הכרעת קו האמצעי, שהדרום היה ונשאר חם ויבש, והצפון היה ונשאר קר ולח. ומחמת זה נעשה הפניות בין המוחין והכלים כי הכלי דמין שהיה דרום, הוא תמיד חם ויבש, משא"כ המוחין שבו שלאחר הכרעת הקו האמצעי, הם קר ולח, כנ"ל. והכלי דשמאל הנקרא צפון, הוא תמיד קר ולח, אבל המוחין שבו לאחר הכרעת קו ימין, הם חם ויבש. ובדברים הללו מתבארים כל דברי המאמר שלפנינו. ואביא רק איזה מקומות, שצריכים להסברה מיוחדת.

והנה מה שאומר (באות ל"ה) אש לסטר צפון וכו' מים לסטר דרום, וכו' היינו לאחר הכרעת קו האמצעי, שכבר נתחלפו המוחין. וז"ש (באות ל"ו) תא חזי אש הוא בשמאלא לסטר צפון, היינו לאחר הכרעת קו האמצעי, דהא אש תוקפא דחמימותא ביה, דהיינו דינין דנוקבא שנקראים חם, כנ"ל. ויבישו דיליה תקיף, היינו שאינו משפיע כלום למטה אלא ממטה למעלה בלבד. וצפון בהפוכא דיליה הוא, כי הכלי שנקרא צפון אינו משתנה כלום מהמת ההכרעה דקו האמצעי, ונשאר קר ולח כמקודם, כנ"ל, ונמצא שהוא בהיפך מן המוחין המלוכשים בו, כי המוחין נשתנו מחמת הכרעת קו האמצעי שהמים באו בדרום והאש בצפון, שהוא חם ויבש, אבל הצפון שהוא הכלי, עודו נשאר בבחינת מים כמקודם ההכרעה, שהוא קר ולח. הרי שהצפון הוא בהיפך מן המוחין המלוכשים בו, שהם האש. מים לימינא והוא לסטר דרום, שהכלי הוא חם ויבש, והמוחין הם מים, שהם קר ולח. והם ג"כ הפוכים זה לזה. וז"ש צפון א"הו קר ולח נתלבש בו אשא חם ויבש, וכן אחלק לון לסטר דרום, דרום איהו חם ויבש, כי הכלי אינו משתנה, נתלבשו בו מים, קרים ולחים, שבאו מצפון לדרום כנ"ל.

ועוד יש לדעת, שמסבת התהפכות המוחין, אין המוחין נשלמים אלא על ידי הכלי, שהיה להם מקודם הכרעת קו האמצעי, וז"ש דנפקי מיא מדרום, ועאלין בגו צפון, משום שהכלי שהוא דרום, אינו יכול להשלים הג"ר שבמוחין חמים, עד שבאים בחזרה אל הכלי שלהם, שהוא צפון, ומצפון נגדי מיא, כי בצפון מקבלים

(מב) ז כגוונא דא, צפון עביד דהבא. ק דמסטרא דתוקפא דאשא, אתעביד דהבא. והיינו דכתיב, מצפון יאתה. ר דאש אתאחיד בעפר, ואתעביד דהבא. והיינו דכתיב, ו) ועפרות זהב לו. ורזא דא, שנים כרובים זהב.
 (מג) מים אתאחיד בעפר, וקרירותא ת בלחותא עביד כסף, השתא & הא עפר אתאחיד בתרין סטרין, בזהב ובכסף, ואתייהיב בינייהו. רוחא אחיד למים, ואחיד * (לאש, ואפיק תרין כחד, דאיהו ת) עין נחשת קלל. ועפר דקאמרן, כד איהו בלחודו, ביבישו וקרירו דיליה, ב נפיק ברזל, וסימניך, & אם קהה הברזל וגו'.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ר) (איוב ל"ז) ח"ב קלה. ת"ו תנ"ה פת. ש) (איוב כ"ח) מקץ ל"ח צ"ד. ת) (יחזקאל א') ב"ב מ"ב צ"א. &) (קהלת י')

ז ל"ג כגוונא דא. ק סטרא. ר אש. ש ועביד. ת ולחותא. א הוא. ב נפקי.

הסולם

מאמר

די יסודין ארמ"צ

אבל ברוח ומזרח, יש הפרש בין מוחין לכלי, כי המוחין שבו הנקרא רוח מקבל מימין וישמאל הנקראים אש ומים שהם מוחין. כמ"ש (באות ל"ט) והכלי שבו הנקרא מזרח מקבל ומימין ושמאל דכלים הנקראים צפון ודרום, שהם כלים. כמ"ש (באות מ"א).

(מב) כגוונא דא צפון וכו': כעין זה עושה הצפון את הזהב. כי מצד תוקף האש, בעשה הזהב. והיינו שכתוב, מצפון זהב יאתה. כי האש נאחו בעפר ובעשה זהב. והיינו שכתוב, ועפרות זהב לו. וז"ס שנים כרובים זהב. פירוש כי האש ה"ס הדינים של הקטנות דבינה, וכשמתחברת האש הזו עם העפר יורד המסך ממקום בינה בחזרה למקומה ומתגלה החכמה בעפר, שה"ס המלכות. וה"ס הזהב, וז"ש מצפון זהב יאתה. כי שם מלוכשת האש. כנ"ל. וז"ס שנים כרובים זהב. והיינו שנמשכו בהם המוחין דחכמה הנק' זהב. אמנם בלי עפר אין זהב, כי אין החכמה מתגלה זולת במלכות. כנודע, וז"ש, ועפרות זהב לו.

(מג) מים אתאחיד בעפר וכו': מים נאחזים בעפר, וקרירות של העפר בלחות של המים עושה כסף, שה"ס אור החסדים שבדרום המושפע ממעלה למטה, וכשמתחבר עם הקר ויבש שבעפר, מתבטל היבש שבעפר, ונעשה לז. והיינו נזילים ממעלה למטה, ומדרגה זו של העפר נקרא כסף. עתה הרי העפר נאחו בבי' הצדדים, בזהב ובכסף, וניתן ביניהם. הרוח אוהו במים ואוהו באש, להיותו קי אמצעי כנ"ל, ומוציא את שניהם כאחד, שהנזא נקרא עין נחשת קלל. ועפר, כשהוא בפני עצמו בקר ויבש שבו, סמו שאמרנו, יוצא ממנו ברזל. וסימניך אם קהה הברזל. והעפר שהיא המלכות, נקראת יד כהה. (מנחות לז.) כי המלכות ה"ס תפלה של יד, כנודע.

והאי

מקבלים שלמותם. וכן במוחין דאש שבכלי דצפון, נפיק אשא מצפון ועאל בתוקפא דדרום, כדי להשתלם שם. כי הדינין דנוקבא אין להם גילוי בכלי דדרום, משום שהמסך נמצא שם למטה מן הכלים דכתר וחכמה שהם הכלים דימין ודרום כנ"ל, ואין עוביות המסך יכול לפגום משהו למעלה ממקומו. וע"כ ומדרום נפיק תוקפא דחמימותא לעלמא. שבהיותם באים מדרום, אין בהם שום פגם כמבואר. בגין דקודשא בריך הוא, שה"ס קו אמצעי, אוזיף דא בדא, ושואל משלימות הדרום ונותן לצפון ושואל משלימות של צפון ונותן לדרום. וכן להיפך. ואכן רוח ומזרח וכן עפר ומערב, אין שום הפניות בהם בין אור לכלי, ומשום שבאים שניהם אחר הכרעת קו אמצעי, וע"כ אין ענין התהפכות המוחין נהוג בהם, ואין סבה שתהיה השתנות בין אור לכלי. ולפיכך, רוח ומזרח שניהם, חם ולח, כי להיותו קו אמצעי, הוא טרשא למסך דחירק, שבו דינין דנוקבא הנקראים חם. ויש בו הארת ג"ר שמושפעים ממעלה למטה. הנק' לח, משום שהשלים הג"ר בימין ושמאל דבינה, בסוד תלת נפקי מחד חד בתלת קיימא, כנ"ל (בראשית א') דף רפ"ז ד"ה תלת). ועפר ומערב, שניהם הם קר ויבש.

משום שהמלכות, הנקראת עפר ומערב, נבנית מקו שמאל דבינה, מבחינת הכלי שבו הנקרא צפון שהוא קר. ומשום שהיא נקבה, שיש בה דינין דנוקבא, היא צריכה לקבל מיתוק מבחינת הכלי שבימין דבינה, הנקרא דרום, שהוא יבש. וכאן בעפר ומערב אין הפרש בין מוחין לכלי כלל, כי שניהם מקבלים מבחינת דרום וצפון שהם כלים. (כמ"ש באות מ') והוא מטעם שהמלכות היא רק בחינת כלי, והאור שבה אינה של עצמה אלא מו"א.

(דפ"י דף כ"ד צ"א * דף כ"ד צ"ב)

מד) והאי עפר, אתאחיד בכלהו, וכלהו עבדין ביה כגוונא דלהון. ת"ח, בלא עפר, לית זהב וכסף ונחשת, דהא כל חד ג' וחד אוזיף לחבריה מדיליה, לאתקשרא דא בדא. ואתאחיד עפר בכלהו, בגין דתרין סטרין אחידן ליה, אשא ומיא. ורוחא אתקריב ביה, בגין אלין תרין ועביד ביה עבידתא.

מה) אשתכח, דכד אתחבר עפרא בהדיהו, עביד ואוליד עפרא ד' אחרנין, כגוונא דלהון. כגוונא דזהב, אוליד עפרא ה' סוספיתא ירוקא, דאיהו כגוונא דדהבא ממש. כגוונא דכסף, אוליד עופרת. כגוונא דנחשת ה' עילאה, אוליד ו' קסיטרא דאיהו נהשת זוטא. כגוונא דברזל, אוליד ברזל, וסימנך א' ברזל בברזל יחד.

מו) תא חזי, אש רוח מים ועפר, כלהו אחידן דא בדא, ואתקשרן דא בדא. ולא ו' הוי בהו פרודא. ועפר דא, כד איהו אוליד לבתר, לא מתקשרן דא בדא באינון עלאי, כמה דאת אמר, א' ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, באלין הוי פרודא. מז) בגין דהא עפר, כד איהו אוליד בחילא דתלת עלאי, אפיק ארבעה נהרין, דתמן משתכחי אבני יקר, ובאתר חד אינון, דכתיב שם הבדלח ואבן השהם. ואלין אבני יקר אינון תריסר, ואינון לארבע סטרי עלמא, לקביל תריסר שבטין, דכתיב ד' והאבנים תהיין על שמות בני ישראל שתים עשרה על שמותם. ואלין תריסר בקר, דאינון תחות ימא.

מסורת הזהר
 (א) (משלי כ"ו). ג) (בראשית ב') לעיל אות ט"ז צ"ג.
 ג' ל"ג וחד. ד' ואחרנין. ה' ל"ג עלאה. ו' הוי וליג בהו.
 (ז) (שמות כ"ח) ויחי קמ"ג צ"ג.
 דרך אמת ה' זוהם ו' טוג

מאמר
הסולם
 די יסודין ארביע
 חלופי גרסאות

מד) והאי עפר אתאחיד וכו': ועפר הנה נאחו בכלום, דהיינו באש רוח מים, וכולם עושים בו בחומה להם, שהאש מוציא בו זהב, שהוא דומה לו. וכן המים הוציאו בו כסף שהוא דומה לו. וכו'. בוא וראה, בלי עפר אין זהב כסף ונחשת, כי כל אחד ואחד משאיל לחבירו משלו, כדי להתקשר זה בזה. והעפר נאחו בכלום, משום ששני הצדדים אש ומים נאחזים בו, שהקר שבו נאחו במים והיבש שבו נאחו באש. והרוח שהוא ז"א בקרב אליו, משום שהוא כולל אלו השנים אש ומים, ועושה בו מעשהו. כי גם הרוח כולל אש ומים. שהחם שבו הוא מאש, הלח שבו הוא ממים.

מה) אשתכח דכד אתחבר וכו':
 נמצא כשהעפר התחבר עמהם, עם אש מים רוח, שהוציאו בו זהב וכסף ונחשת, השיג העפר כח, והעפר עשה והוליד מתכות אחרות בדומה להם, לזהב כסף ונחשת. וכעין הזהב, מוליד העפר פסולת הזהב, שהוא ירוק כמו זהב ממש. וכעין הכסף, הוא מוליד עופרת, הדומה לכסף. וכעין הנחשת העליון, הוא מוליד בדיל, הנקרא נחשת קטן. וכעין הברזל, הוליד ברזל אחר, (דפ"י דף כ"ר ע"ב)

מיני ברזל.
 (מו) תא חזי אש וכו': בוא וראה, אש רוח מים עפר, כולם אחוזים זה בזה ונקשרים זה בזה, ואין בהם פירוד. ולפיכך גם זהב כסף ונחשת שיצאו מהם אין בהם פירוד. אבל עפר זה, כשהוא מוליד אחר כך, דהיינו הסוספיתא דדהבא העופרת הבדיל והברזל, הם אינם מתקשרים זה בזה כאלו העליונים, דהיינו זהב כסף נחשת שיצאו מאש מים ורוח המחוברים בעפר, כמשיא, ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, ובאלו יש פירוד.

מז) בגין דהא עפר וכו': כי כשהעפר הוליד בכח ג' עליונים, כשהוא לעצמו, הוציא ארבעה נהרות, ששם נמצאים אבנים יקרות, ובמקום אחד הם, דהיינו בנהר פישון בלבד, שיצא מכח האש שבעפר, שכתוב שם הבדלח ואבן השהם. ואלו אבני יקר הן י"ב, והן לדי רוחות העולם, ג' לכל צד, כי כשנכללין זה בזה יש בהן רק ג' לכל אחד מאש מים רוח עפר, ולא ד' לכל צד, משום שהעפר אינו מאיר מעצמו כלום, אלא רק מקבל בלבד. והם כנגד י"ב

מח) תא חזי, כל ארבעה סטריין עלאין דקאמרן, אף על גב דמתקשרן דא בדא, ואינון קיומא דלעילא ותתא, קיומא דעלמא יתיר רוח, בגין דכלא קיימא בגיניה, ונפשא לא קיימא אלא ברוחא, דאי גרע רוחא אפילו רגעא חדא, נפשא לא יכילת לאתקיימא, ורזא דא כתיב, (ח) גם בלא דעת נפש לא טוב. נפשא בלא רוחא לאו איהו טוב, ולא יכלא לאתקיימא.

מט) ותא חזי, אינון תריסר דקאמרן, דאינון תריסר אבנין, אינון תריסר בקר, דתחות ימא. בגין כך, נטלו ז אינון תריסר נשיאים, (ח) כל הבקור לעלה שנים עשר פרים וגו'. וכלא רזא עלאה הוא, ומאן דישגח במלין אלין, ישגח ברזא דחכמתא עלאה, (ח) דעקר דכלא ביה.

נ) אמר רבי שמעון, הא דאמר ר' חזקיה, דכד ברא קודשא בריך הוא לאדם, מעפרא דמקדשא דלתתא אתברי, מעפרא דמקדשא דלעילא אתייהיב ביה נשמתא. כמה דכד אתברי מעפרא דלתתא, אתחברו ביה תלת סטרא יסודי עלמא. הכי נמי כד אתברי מעפרא דלעילא, אתחברו ביה תלת סטרי יסודי עלמא, ואשתלים אדם. והיינו דכתיב, (ח) אשרי אדם לא יחשב יי לו עון ואין ברוחו רמיה. אימתי לא יחשב יי לו עון, בזמן דאין ברוחו רמיה.

נא) תא חזי, משה אשתלים יתיר מאבהו, בגין דמליל עמיה קודשא בריך הוא, מדרגא עלאה יתיר מכלהו, ומשה פנימאה דבי מלכא עלאה הוה, ועל דא כתיב, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגו', והא אוקימנא מלי.

מסורת הזוהר
(ח) (משלי י"ט) ח"ג מט : ו) (במחבר ז') (תהלים ל"ב)
ז מוסיף כל אינון. ח דעקרא. ט סטריין.
חלופי גרסאות
לעיל אות ל"ב.

ד' יסודין ארמ"ע

הסולם

מאמר

השמאל, שנאמר ופני שור משמאל. ומשום זה לקחו אותם י"ב הנשיאים, שנאמר, כל הבקר לעולה שנים עשר פרים וגו'. והכל סוד עליון הוא. ומי שיסתכל בדברים אלו, יבין בסוד חכמה עליונה שבה עיקר הכל.

ג) אמר ר' שמעון וכו': אר"ש, זה שאמר ר' חזקיה, כשברא הקב"ה את האדם, דהיינו גופו, נברא מעפר בית המקדש שלמטה, שהוא המלכות, הנה מעפר בית המקדש של מעלה, שהיא הבינה, ניתנה בו הנשמה, וכמו כשנברא מעפר שלמטה נתחברו בו בעפר ג' בחינות יסודות העולם, שהם אש רוח מים של מטה, כך כשנברא מעפר של מעלה, נתחברו בו בעפר הנה ג' בחינות יסודות העולם, אש רוח מים של מעלה, והאדם נשלם בגוף ונשמה. והיינו שכתוב, אשרי אדם לא יחשב ה' לו עון ואין ברוחו רמיה, מתי לא יחשב ה' לו עון, בזמן שאין ברוחו רמיה, דהיינו שיש לו נשמה מבינה.

נא) תא חזי משה, וכו': בוא וראה, משה נשלם יותר מן האבות משום שדיבר עמו הקב"ה

י"ב שבטים, שכתוב, והאבנים תהיין על שמות בני ישראל שנים עשרה על שמותם. ואלו הם י"ב בקר העומדים תחת הים שעשה שלמה (מלכים א' ז' כ"ה).

מח) תא חזי, כל וכו': בוא וראה, כל ארבע בחינות שאמרנו, אף על פי שמקושרים זה בזה, והם קיומו של העולם, מכל מקום, קיום העולם בעיקר הוא הרוח, ומשום שהכל מתקיים בשבילו, והנפש אינה מתקיימת אלא ברוח, שאם יחסר הרוח ממנה, אפילו רגע אחד, אין הנפש יכולה להתקיים וזה סוד שכתוב, גם בלא דעת נפש לא טוב, והדעת הוא קו אמצעי שנקרא רוח. כי נפש בלא רוח אינה טובה, ואינה יכולה להתקיים.

מט) ותא חזי אינון וכו': וברא וראה, אלו י"ב שאמרנו שהם י"ב אבנים, הם שני עשר בקר שמתחת הים שעשה שלמה, כי הנוקבא נקראת ים, והיא עומדת על י"ב בקר שהם ארבע בקר הכלולים כל אחד מג', שבועולט הבריאה, ומכונים בקר, להיותם בעיקר בשליטת

(דפו"י דף כ"ד ע"ב)

(נב) ח לכן אמר לבני ישראל אני יי' והוצאתי אתכם. רבי יהודה אמר, האי קרא אפכא הוא, דכתיב והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים בקדמיתא, ולבתר והצלתי אתכם מעבודתם, ולבתר וגאלתי אתכם, הוה ליה למימר מעיקרא וגאלתי אתכם, ולבתר והוצאתי אתכם. אלא, עקרא דכלא בקדמיתא, כ דבעא קב"ה לבשרא לון בשבחא דכלא בקדמיתא.

(נג) אמר רבי יוסי, והא שבחא דכלא, ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם * לאלהים, ז ואמר ליה לבתר. ח א"ל, בההוא זמנא, לית להו שבחא אלא יציאה. דחשיבי דלא יפקון מעבודתהון לעלמין, בגין דהוו חמאן תמן נ דכל אסירי דהוו בינייהו ס מקשרו לון בקשרא דחרשי, ולא יכלין לנפקא מבינייהו לעלמין. ובגין כך, מה דחביב עלייהו מכלא, אתבשרו ביה.

(נד) ואי תימא ט אע"ג דנפקו, הא דילמא פ יזלון בתרייהו לאבאשא לון, כתיב והצלתי אתכם מעבודתם. ואי תימא הא יפקון וישתזבון, ולא יהא לון פריקא, ת"ל וגאלתי אתכם בזרוע נטויה. ז ואי תימא לא יקבלם, הא כתיב ולקחתי. ואי תימא כשיקבלם לא יביאם לארץ, הא כתיב והבאתי אתכם וגו'.

ק ר ע י א מה י מ נ א

(נה) טו ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים וידעתם כי אני יי' אלהיכם וגו' זן פקודא דא קדמאה דכל פקודין. ראשיתא קדמאה דכל פקודין, למנדע ליה לקב"ה בכללא. ר מאי בכללא. למנדע דאית שליטא עלאה, דאיהו

<p>י ואחר כך, כ בעא ל אמר מ אלא. נכל, ס מקשרי. ע דהא נפקו [ג"א יפקו] חלילהון בתרייהו. פ מוסיף יזלון חלילהון. צ ל"ג טו ואי תימא עד סוף האות. ק ל"ג רעיא מהימנא. ר ל"ג מאי בכללא.</p>	<p>מסורת הזוהר ח ח"ב בה. כו. ח"ג צה. טו ח"ב בד: כה. דרך אמת זן בהקדמת חלק ראשון י"ד ע"ב.</p>
---	--

<p>הסולם לכם לאלקים. ועם זה, אמר להם זה אחר כך. אמר לו, בזמן ההוא, לא היה להם דבר יפה יותר מיציאה, כי חשבו שלא יצאו מעבודתם לעולם, כי היו רואים שם, שכל האסורים שהיו ביניהם, היו מקשרים אותם בקשרים של כשפים, ולא יכלו לצאת מכיניהם לעולם, ומשום זה, מה שחביב עליהם יותר מכולם, נתבשרו בו תחלה.</p> <p>(נד) ואי תימא אע"ג וכו': ואם תאמר אע"פ שיצאו ממצרים, יכול להיות, שילכו אחריהם להרע להם, על זה כתוב, וזו צלתי אתכם מעבודתם, ואם תאמר, שיכול להיות שיצאו וינצלו, אבל לא תהיה להם גאולה, תלמוד לומר, וגאלתי אתכם בזרוע נטויה. ואם תאמר שלא יקבלם לו לעם, על זה כתוב ולקחתי. ואם תאמר, כשיקבלם לעם לא יביאם לארץ</p>	<p>מאמר והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי (נב) לכן אמור לבני ישראל וגו': ר' יהודה אמר מקרא זה הפוך הוא. שכתוב, והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים מתחילה, ואח"כ, והצלתי אתכם מעבודתם, ואח"כ וגאלתי אתכם. והרי היה לו לומר מתחילה, וגאלתי אתכם, ואח"כ והוצאתי אתכם. ומשיב, אלא עיקר הכל אמר תחילה, כי רצה הקב"ה לבשר להם מתחלה את היפה מכולם, דהיינו היציאה ממצרים.</p> <p>(נג) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, והרי יפה מכולם הוא. ולקחתי אתכם לי לעם והייתי יפויי דף כ"ד ע"ב * דף כ"ה ע"א)</p>
---	---

רבון עלמא, וברא עלמין כלהו, שמיא וארעא וכל חיליהון. ודא איהו בכללא. וסופא דכלא בפרט, למנדע ליה בפרט.

נו) וכלל ופרט איהו רישא וסופא רזא מן דכר ונוקבא ת כחדא, ואשתכח בר נש בהאי עלמא, דאתעסק בכלל ופרט, א בר נש בהאי עלמא איהו כלל ופרט. תקונא דהאי עלמא, איהו כלל ופרט. בג"כ, ראשיתא דכללא, למנדע ב דאית שליט ודיין ג על עלמא, ואיהו רבון כל עלמין. וברא ליה לבר נש מעפרא, ונפח באפוי נשמתא דחיי, ודא איהו באורח כלל.

נז) כד נפקו ישראל ממצרים, לא הוו ידעי ליה לקב"ה כיון דאתא משה לגבייהו, פקודא קדמאה ד דא אולייף לון, דכתיב, וידעתם כי אני יי אלהיכם המוציא אתכם וגו'. ואלמלא פקודא דא, לא הוו ישראל מהימנין, בכל אינון נסין וגבורין דעבד לון במצרים. כיון דידעו פקודא דא באורח כלל, אתעבידו להון נסין וגבורין.

נח) ולסוף מ' שנין, דקא אשתדלו בכל אינון פקודין דאורייתא, ה דאולייף לון משה, בין אינון ו דמתנהגי בארעא בין אינון ז דמתנהגי לבר מארעא כדין, אולייף לון באורח פרט, הה"ד וידעת היום והשבות אל לבבך, היום ה דייקא,

חלופי גרסאות
 ו ליג ופרט. ת ליג חדא. א ליג ברנש. ב מוסיק
 דאית לן. ג ליג על עלמא. ד דאולייף ה ואולייף. ו דמתנהגי.
 ז דמתנהגי. ח דחוקא.

מסורת הוהר
 (דברים ד) הקסה"ז קס"א צ"ד.
 דרך אמת מן ויחיר רמ"ז ע"ב.

כלל ופרט

הסולם

באר

נו) כד נפקי ישראל וכו': כשיצאו ישראל ממצרים, לא היו יודעים את הקב"ה. כיון שבא אליהם משה, למר אותם מצוה ראשונה הוה, שכתוב, וידעתם כי אני ה' אלקיכם המוציא אתכם וגו'. ולולא מצוה הוה, לא היו ישראל נאמנים לה', גם אחר כל אלו הנסים והגבורות שעשה להם הקב"ה במצרים. לאחר שידעו מצוה זו בדרך כלל, נעשו להם נסים וגבורות שכבר היו בטוחים, שיאמינו בה' על ידיהם. כמ"ש וירא ישראל וגו' ויאמינו בה' ובמשה עבדו. (שמות י"ד ל"א).

נח) ולסוף מ' שנין וכו': ולסוף ארבעים שנה, שכבר השתדלו בכל המצות שבתורה שלמד אותם משה, בין אלו שנוהגים בארץ בין אלו שנוהגים בחוץ לארץ, או למד אותם בדרך פרט, ז"ש, וידעת היום והשבות אל לבבך, היום, בדיוק, מה שלא היה להם רשות לדעת מקודם לכן, כי הויה הוא האלקים, זהו ידיעה בדרך פרט. במלה זה פרט, כמה סודות וסתרים יש בה. וכתוב הוה, ה' הוא האלקים, עם כתוב זה שמקודם, דהיינו וידעתם כי אני ה' אלקיכם, הכל דבר אחד, אלא זה בכלל, וזה בפרט.

ביאור

לארץ, ע"ז כתוב, והבאתי אתכם אל הארץ וגו'.

באר כלל ופרט

נה) ולקחתי אתכם וגו' אני ה' אלקיכם וגו': מצוה זו היא הראשונה לכל המצות, כי התחלה ראשונה של כל המצות, הוא, לדעת את הקב"ה בבחינת כלל. שואל, מהו כלל, ומשיב, הוא, לדעת שיש מושל עליון, שהוא אדון העולם, וברא כל העולמות, שמים וארץ וכל צבאם. וזה הוא כלל. וסוף הכל הוא בפרט, דהיינו לדעת אותו בפרט.

נו) וכלל ופרט איהו וכו': וכלל ופרט הוא ראש וסוף, והם סוד דכר ונוקבא, שהם ז"ן, כאחד. כי ז"א נקרא כלל, והנוקבא נקראת פרט. (כנ"ל אות י"ט, ע"ש בסולם) ונמצא האדם בעולם הוה, העוסק במצות, שעסק בכלל ופרט. שהם ראש וסוף של המצות ונמצא האדם בעולם הוה, שהוא כלל ופרט. כלומר, שצריך להשתלם בשניהם. ותקון עולם הוה הוא כלל ופרט, שהכלל שהוא ז"א, יהיה מיוחד בנוקבא, שהיא פרט, משום זה תחלת הכלל, לדעת שיש מושל ודיין בעולם, שהוא אדון כל העולמים, וברא את האדם מעפר, ונפח באפיו נשמת חיים, שזה הוא בדרך כלל.

(דע"ז דף כ"ה ע"א)

מה דלא הוה רשו מקדמת דנא. כי יי' הוא האלהים, דא באורח פרט, במלה דא, כמה רזין וסתרין אית ב. בה. ודא, וההוא דקדמיתא, כלא מלה חדא, דא בכלל, ודא בפרט.

נט) ואי תימא, הא כתיב, יראת יי' ראשית דעת. תירוץ, דא באורח פרט, למנדע מאן איהו יראת יי'. ואע"ג דאית ליה לבר נש לדחלא מניה, עד לא ינדע, אבל הכא כתיב ראשית דעת, למנדע ליה דהא איהו ראשיתא, למנדע ליה באורח פרט.

ס) בגין כך, פקודא קדמאה למנדע ליה לקב"ה בכלל ופרט, ג ברישא ובסופא. ורזא דא ג) אני ראשון ואני אחרון. אני ראשון בכלל, ואני אחרון בפרט. וכלא בכללא חדא, ורזא חדא. כיון דינדע דא בכלל, ישלים כל שייפוי. ומאן אינון. רמ"ח פקודין, דאינון רמ"ח שייפין דבר נש. כיון דאשתלים בהו

חלופי גרסאות

מסורת הזוהר

ט ביה. י ל"ג תירוץ. כ ל"ג ה'. ז וברישא.

כ (משלי א') הקסה"ו ק"ג צ"ה. ז (ישעיה מ"ד)

כלל ופרט

הסולם

מאמר

דקדמיתא, כלא מלה חדא. דא בכלל ודא בפרט, כי כאן נאמר וידעת היום וגו' כי ה' הוא האלקים וגו' ושם נאמר ג"כ אותו הלשון, דהיינו וידעתם כי אני ה' אלקיכם כי אין חילוק ביניהם. אלא מה ששם באה הידיעה מן הכלל, שהוא ז"א, וכאן באה הידיעה מן הפרט, שהוא המלכות, כמבואר. שם הוא התחלה, וכאן הוא הסוף והשלמות. נט) ואי תימא הא וכו': ואם תאמר, הרי כתוב, יראת ה' ראשית דעת. והמלכות שה"ס פרט, נקראת יראת ה', ועם זה נאמר בה ראשית. הרי שהפרט הוא ראשית, ולא הכלל. התירוץ הוא, שכאן המדובר בדרך פרט עצמו. כלומר בחי' ראשית של הפרט, שצריכים לדעת מתחילה מי הוא יראת ה'. אבל ראשית הכל הוא הכלל ולא הפרט. ואע"פ שיש לאדם לרא ממנו מטרם שידע וישיג את יראת ה', ולמה כתוב יראת ה' ראשית דעת, שנושמע שצריכים תחלה לדעתו. ומשיב, אבל כאן כתוב ראשית דעת, שפירושו, שתחילה יש לרא מפניו וע"י יראה באים לראשית דעת. ולדעת אותו, כי יראת ה' הוא ראשית, לדעת אותו בדרך פרט. כנ"ל.

ס) בגין כך פקודא וכו': משום זה מצוה ראשונה היא לדעת את הקב"ה בכלל ופרט בראש וסוף. כמ"ש במצרים, וידעתם את ה' אלקיכם וגו' שהוא לשון עתיד, והוא נגמר בסוף מ' שנה בפרט. וזה סוד, אני ראשון ואני אחרון. אני ראשון, הוא בכלל, ואני אחרון, הוא בפרט. והכל נאמר בכלל אחד וסוד אחד. ואחר שידע זה בכלל, ישלים כל אבריו, ומי

המה

ביאור המאמר. כבר ידעת שז"א נקרא כלל, והמלכות נקראת פרט. (כנזכר לעיל עש"ה בסולם) והמוחין המקובלים מז"א הם אור החסדים. והמקובלים מהמלכות הם אור החכמה. (כמ"ש ש"ס.) ואומר הרע"א מהימנא, שמתחילה צריכים להמשיך מוחין מכל המדרגות דז"א שה"ס כלל, ולבסוף ממשיכים את החכמה מן הנוקבא. שה"ס פרט. אמנם פרט, אין הכוונה מן המלכות בלבדה, אלא כלל, פירושו מז"א לבדו, ופרט, פירושו מז"א ומלכות ביחד, דהיינו כלל ופרט ביחד. וז"ש כיון דאתא משה לגבייהו פקודא קדמאה דא אולייף לון, דכתיב וידעתם כי אני ה' אלקיכם וגו'. דהיינו שהמשיך לישראל מוחין דז"א מסוד הדעת, שעליו נאמר, וידעתם כי אני ה' אלקיכם שה"ס כלל, שהוא לשון עתיד, כי מוחין אלו הולכים ונמשכים תמיד בכל יום בכל תפלה ובכל מצוה עד שבאים על שלמותם, ואז אולייף לון משה באורח פרט, וידעת היום והשבות אל לבביך כי ה' הוא האלקים וגו'. דהיינו לשון הווה, ורק היום, אחר שבאתם על שלמותכם ולא מקודם לכן. וז"ש ואלמלא פקודא דא, דהיינו, לולא המוחין מדעת ז"א, שהמשיך אותם לישראל מתחילה, בסו"ה וידעתם כי אני ה' אלקיכם, לא הוו ישראל מהמנין בכל אלו נסין וגבורין. שהיו אומרים שמעשה כישוף הוא, וכדומה. אלא על ידי שהשיגו המוחין מדעת דז"א, הכירו בהנסים שמאת ה' הם באים, ובאו על ידיהם לאמונה שלמה. כמ"ש וירא וגו' ויאמינו בה' ובמשה עבדו. וז"ש, ודא, וההוא

(דפו"י דף כ"ה ע"א)

על האי בכלל, כדין ינדע באורח פרט, דדא איהו אסוותא לכלהו, וינדע כל יומי שתא, דמתחברן למיהב אסוותא לכל שייפין.

(סא) וואי תימא, כל יומי שתא, היך יהבין אסוותא לכל שייפין. ודאי הכי הוא עילא ותתא, שתא ויומי דיליה, יהבין אסוותא לכל שייפין עילא נ ותתא, דשייפין אריקו ברכאן ליומי שתא כדין אסוותא וחיין תליין ע עלן מלעילא, ואתמליין מכלא. מאן גרים לון. יומי שתא.

(סב) אוף הכי נמי לתתא. פ כד בר נש ישלים גופיה באינון פקודין דאורייתא לית לך כל יומא דלא אתייתא לאתברכא ז מניה, וכד אינון אתברכאן מניה, כדין חיין ואסוותא תליין עליה מלעילא. מאן גרים ליה. אינון יומי שתא. ק יומי שתא, כמה דאתברכאן מלעילא מרזא * דאדם. הכי נמי אתברכאן מתתא מרזא דאדם. (סג) זכאין אינון ישראל בהאי עלמא, באלין פקודין דאורייתא, דאקרון אדם, דכתיב. (ט) אדם אתם. אתם קרויים אדם, ר ועכו"ם לא אקרון אדם. ובגין דישראל אקרי אדם, ט אית לון לאשתדלא באינון פקודין דאורייתא, למהוי כלא חד, ברזא דאדם.

חלופי גרסאות

מ ל"ג מן ואי תימא עד ודאי. נ ל"ג ותתא. ס מוסיף בזמנא דשייפין. ע עאלין. פ ל"ג כד. צ מוסיף מניה שתא אינון חד. ר ושאר עמין. ש מוסיף אינון אית.

מסורת הזהר

(ח) (יחזקאל ל"ד)

יזהו ביומו תתן שכרו. ק ל"ג יומי שתא ; מוסיף יומי

הסולם

כלל ופרט

השלמות, ומשפיעים אותם אל הפרט, שהוא השנה. ואז מתגלים המוחין דפרט. מי גרם להם לאיברים שיתמלאו מכל השלימות, ימי השנה הם שגרמו לזה. כי האברים באו להשלימה, ואם לא היתה השנה צריכה תקון, לא היו האברים, שהם צנורות השפע של ז"א, מתמלאים בשפע, ע"כ נחשב כאלו ימי השנה נתנו הרפואה וחיים אל האיברים.

(סב) אוף הכי נמי וכו': אף כן הוא למטה, כשהאדם משלים עצמו באלו רמ"ח מצות עשה שבתורה, אין לך יום שלא יבא להתברך ממנו, מן האדם, וכשהם מתברכים ממנו, אז חיים ורפואה תלוים עליו מלמעלה, כלומר שאינם נמשכים אל המלכות, מטרם שהאדם משלים כל רמ"ח מצות עשה בשלימותם, ועד אז הם תלוים עליו מלמעלה, מי גרם לצנורות העליונים שהולכים ומתמלאים ברפואה וחיים, הם ימי השנה. כנ"ל. וע"כ נחשב כאלו ימי השנה נתנו להם הרפואה והחיים, כנ"ל. ימי השנה, כמו שמתברכים מלמעלה מסוד אדם, שהוא ז"א, כן הם מתברכים מלמעלה מסוד אדם התחתון, ע"י המצות שהוא מקיים.

(סג) זכאין אינון ישראל וכו': אשרי הם ישראל, בעולם הזה, באלו המצות שהם מקיימים שנקראים משום זה אדם. שכתוב. אדם

זאמר

המה האברים. הם רמ"ח מצות עשה, שהם רמ"ח אברים של נשמת האדם. שכל מצות עשה מתקן אבר שכנגדו בנשמת האדם. אחר שנשתלם בהם בזה בכלל, אז ידע בדרך פרט, דהיינו שימשין הארת החכמה מן המלכות (כנ"ל בביאור המאמר) כי זה, דהיינו הפרט, הוא רפואה לכלם, וידע איך כל ימי השנה, דהיינו כל הספירות של המלכות שנקראת שנה, מתחברים לתת רפואה לכל האברים. שהם המצות, דהיינו שמשלימים אותם.

(סא) ואי תימא כל וכו': ואם תאמר, כל ימי השנה איך נותנים רפואה לכל האיברים. שהרי המלכות שה"ס השנה, אין לה מעצמה כלום. ולהיפך האיברים, שה"ס הכלל, דהיינו רמ"ח צנורות השפע של ז"א, הם המשפיעים הכל אל המלכות. ומשיב, ודאי כן הוא למעלה ולמטה, דהיינו בזו"ן ובאדם התחתון, שהשנה והימים שלה, שהם ספירותיה, נותנים רפואה לכל האיברים למעלה, בז"א, ולמטה, באדם, כי האברים משפיעים שפע ברכות לימי השנה, שהם ספירות המלכות שהיא הפרט, שבכל מצות עשה שהאדם מקיים ממשין שפע ברכות מאבר, שה"ס צנור אחד של ז"א, אל אחד מימי השנה, שה"ס פרט, ואז רפואה וחיים תלוים עלינו מלמעלה עד שהאיברים מתמלאים מכל (דפו"י דף כ"ה ע"א *) דף כ"ה ע"ב)

(סד) כד יהב קב"ה אורייתא לישראל על טורא דסיני, מלה קדמאה איהו אנכי, [ט] אנכי סלקא לרוזין ת סגיאין. והכא איהו רוא דפקודא קדמאה, למנדע ליה בכללא. בגין דכתיב אנכי, הא קא רמיז, דאית אלהא שליטא עלאה א על עלמא, כד"א (י) כי יי אלהיך אש אוכלה הוא, פקודא קדמאה ב בכללא. בפרט: בגין דכתיב, ה' י אלהיך דא פרט, ג ודא כלל ופרט, פקודא קדמאה, דאצטריך למנדע ברישא ובסופא, [פ] כמה דאוקימנא. ע"כ.

(סה) (ס) וידבר משה כן אל בני ישראל ולא שמעו אל משה מקוצר רוח. מאי מקוצר רוח. א"ר יהודה, דלא הוו נפיש, ולא הוו ד לקיטי רוחא. א"ר שמעון, מקוצר רוח: ה דעד לא נפק ו יובלא, למיהב לון ז נפישו. ורוח בתראה, עד לא שלטא למעבד ח נימוסי, וכדין הוה עאקו דרוחא. ומאן איהו. רוח בתראה דקאמרן.

(סו) ת"ח, ט כתיב (ט) הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים, מאי ואני ערל שפתים. והא בקדמיתא כתיב (ט) לא איש דברים אנכי וגו', כי כבד פה וכבד לשון אנכי, וקב"ה הוה אותיב ליה, (ז) מי שם פה לאדם וגו', והוא אמר (ר) ואנכי אהיה עם פיך, ס"ד דלא הוה כן, והשתא אמר ואני ערל שפתים, אי הכי, אן הוא מלה דאבטח ליה קב"ה בקדמיתא.

(סז) אלא רזא איהו, משה קלא, ודבור דאיהו מלה דיליה, הוה בגלותא,

חלופי גרסאות

ת עלאין; עלאין סבאין. א על עלמא דאיהו וליג מן כד"א עד פקודא; דאיהו פקודא וליג מן על עלמא עד פקודא. ב אנכי כלל ה' אלקיך פרט ודא כלל ופרט. ג ליג ודא כלל ופרט. ד להוטי. ה דעד לא יהב (יהיב) ליה יובלא ברכה על האי רוחא לאתקיימא נפש תתאה ולא שלטא האי רוח על נפש אלא כד אתברכא מיובלא כדון יתא רוחא ומאן איהו רוח דא יעקב דכתיב ותחי רוח וגו'. ו ובכלא. ז נפשא. ח נימוסי. ט ליג כתיב. י ליג מאי ואני ערל שפתים

מסורת הזוהר

(דברים ד') ב"א רציו צ"א. (ס) ח"ב כה: (ט) ח"ב כה: (פ) (שמות ד') וישב ס"ב צו. (ז) (שם) ת"ז ת"ע קלה: (ר) (שם) ת"ז תכ"ט עג. תק"ח ק"ג ט"ב שליז.

דרך אמת [ט] יתרו פ"ה ע"א. [ן] בראשית נ"א א [ן] בהר סיני ק"א ע"ב המתחיל כי לי בני ישראל עבדים.

כלל זפרט

שצריכים לדעת בראש ובסוף, כמו שבארנו. (ע"כ רעיא מהימנא)

מאמר ולא שמעו אל משה מקצר רוח

(סה) וידבר משה וגו' מקוצר רוח וגו': שואל מהו מקוצר רוח. אמר ר' יהודה, שלא היו נחים מעבודתם ולא היו אוספים לתוכם רוח מספיק. א"ר שמעון, מקוצר רוח, פירוש, שעוד לא יצא היובל, שהוה בינה, לתת להם מנוחה חירות, ורוח האחרון, שהוא המלכות, עוד לא משלה בעולם, להנהיג חוקים ישירים בעולם, וע"כ היה קוצר רוח, ואיזה רוח הוא, הוא רוח האחרון שאמרנו, שהוא המלכות, שהיתה קצרה ידה מהושיע לישראל. שז"ס מקוצר רוח.

מאמר קול ודבור

(סו) ת"ח כתיב הן וגו' ערל שפתים: שואל, מהו ואני ערל שפתים, הרי בתחילה כתוב

הסולם

מאמר

אדם אתם. שהמשמעות הוא, אתם נקראים אדם, ולא העכו"ם נקראים אדם. ומשום שישאל נקראים אדם, יש להם להשתדל במצות התורה שהן תרי"ג, כנגד רמ"ח אברים ושס"ה גידין שיש בגופו של אדם, שיהיו כולם גוף אחד בסוד אדם.

(סד) כד יהב קב"ה וכו': כשנתן הקב"ה את התורה לישראל על הר סיני, מלה ראשונה הוא, אנכי, אנכי עולה להרבה סודות, וכאן הוא סוד מצוה הראשונה לדעת אותו בכלל. כי כתוב, אנכי, הרומו שיש אלקים מושל עליון על העולם, שה"ס ז"א, שהוא כלל. כמש"א, כי ה' אלקיך הוא אש אוכלה. שה"ס ז"א, והוא מצוה ראשונה, בבחינת כלל. וכן יש כאן רמז על הפרט, כי כתוב ה' אלקיך, זהו פרט. וכלל ופרט הזה, הוא מצוה ראשונה (דפו"י דף כ"ה ע"ב)

והוה כ איהו אטים לפרשא מלין, ל ובגין דא אמר, ואיך ישמעני פרעה, בעוד דמלה דיילי איהי בגלותא דייליה, דהא לית לי מלה. הא אנא קלא מלה מ גרע, דאיהי בגלותא, וע"ד, נ שתף קב"ה לאהרן בהדיה.

סח) ת"ח, כל זמנא דדבור הוה בגלותא, קלא אסתלק מניה, ומלה הוה אטים בלא קול, כד אתא משה, אתא קול. ומשה הוה קול בלא מלה, ס בגין דהוה בגלותא, וכל זמנא דדבור הוה בגלותא, משה ע אזיל קלא בלא דבור, והכי אזיל עד דקריבו לטורא דסיני, ואתיהבת אורייתא, ובההוא זמנא, אתחבר קלא בדבור, וכדין מלה מליי, הה"ד, וידבר אלהים את כל הדברים האלה. וכדין, משה אשתכח שלים במלה כדקא יאות, קול ודבור כחדא בשלימו.

סט) ועל דא משה אתרעים, דמלה גרע מניה, פ בר ההוא זמנא צ דמליילת לאתרעמא עלוי, ק בזמנא דכתיב, ו) ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך, מיד וידבר אלהים אל משה. תא חזי דהכי ר הוא ש דשרא מלה למלא ת ופסק לה, בגין דעד לא מטא זמנא דכתיב וידבר אלהים וגו'. א ופסק ואשלים קלא, הה"ד ויאמר אליו אני ה'. בגין דדבור הוה בגלותא, ולא מטא זמנא למלא. ע) ב בגיני כך, משה לא הוה שלים ג מלה בקדמיתא, ד דאיהו קול, ואתי בגין דבור, לאפקא ה ליה מן גלותא. כיון דנפק מן גלותא, ואתחברו קול ודבור

חלופי גרסאות

כ ל"ג איהו. ל ל"ג ובגין דא. מ יגרע. נ אשתף. ס ל"ג בגין; כיון. ע ל"ג אזיל. פ כד. צ דמלייל. ק ל"ג בזמנא. ר הוה. ש שרא. ת ופסקו. א ופסק ואשתלים מלה [אחרא]. ב מוסקי ות"ח בגי"כ. ג ל"ג מלה. ד מוסקי דהכי אתחזי דאיהו.

מסורת הזהר

ר) (שמות כ') ח"ב פב: פג: פד: פו: צ: קלת. ח"ג ז. קלג. ז"ח מ"א ט"ב ש"ז, ש"ח, ט"ד שכ"ח. ש) (שמות ה'). ת) לעיל אות א' ח"ב כב: כו.

קול ודבור

הקול, כי היה מרכבה לז"א, שנקרא קול, ומשה היה קול בלא מלה, משום שהמלה היתה בגלות, וכל זמן שהדבור היתה בגלות הלך משה אל הר סיני וניתנה התורה, בעת ההוא נתחבר הקול עם הדבור, דהיינו ז"א עם המלכות, ואז דיבר דבר, ז"ש וידבר אלקים את כל הדברים בבחינת קול בלא דבור, וכך הלך עד שקרבו האלה, ואז נמצא משה שלם בדבור כראוי, כי קול ודבור היו ביחד בשלמות.

סט) ועל דא משה וכו': ועל זה התלונן משה, על שהמלה חסרה ממנו, הוץ מזמן ההוא שהמלכות דיברה לרגו עליו, דהיינו בזמן שכתוב, ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה וגו', מיד וידבר אלקים אל משה, שהמלכות, שה"ס מלה, הנקראת אלקים, זברה אליו קשות, כי דבור יורה לעון קשה, שרגזה עליו, על מה שאמר ומאז באתי אל פרעה וגו'. הרי שהמלכות התחילה לדבר עמו, אע"פ שהיתה בגלות, והוא מטעם, שהדיבור לא היה אלא להראות רוגו. בוא וראה שכך הוא, כי הדיבור התחיל לדבר והפסיק, והקול שהוא ז"א, השלימו

מאמר

כתוב, לא איש דברים אנכי וגו', כי כבד פה וגו', והקב"ה השיב לו, מי שם פה לאדם וגו', והוא אמר, ואנכי אהיה עם פיך, הכי יעלה על דעתך, שלא היה כן, ועתה אומר, ואני ערל שפתים, וא"כ היכן הוא הדבר שהבטיח לו הקב"ה מקודם, דהיינו ההבטחה, ואנכי אהיה עם פיך וגו'.

סז) אלא רזא איהו וכו': ומשיב, אלא הוא סוד. משה הוא קול, דהיינו ז"א שנקרא קול, והדבור, שהוא המלה שלו, דהיינו המלכות, היתה בגלות, וע"כ היה משה ערל פה לפרש דברים, ומשום זה אמר, ואיך ישמעני פרעה, בעוד שהמלה שלי, שהיא המלכות, היא בגלות שלה, ואין לי מלה, ואני קול בחוסר מלה, שהיא בגלות, וע"כ שיתף הקב"ה את אהרן עמו, במקום המלכות, שהוא שושבינא דמטרוניתא.

סח) ת"ח כל זמנא וכו': בוא וראה, כל זמן שהדבור, שהוא המלכות, היה בגלות, נסתלק ממנו מן הדבור, וזקול, שהוא ז"א, והמלה היתה ערלה בלי קול, כשבא משה, בא

(דפו"י דף כ"ה ע"ב)

כחדא בטורא דסיני, אשתלים משה ואתסי, ואשתכח ו כדין קול ודבור כחדא ז בשלימו.

(עא) תא חזי, כל יומין דהוה משה במצרים, דבעא לאפקא מלה מן גלותא, לא מלי' מלה, ח דאיהו דבור. כיון דנפיק מן גלותא, ואתחבר קול דבור, ההוא מלה י דאיהו דבור, אנהיג ודבר לון לישראל, אבל לא מלי', עד דקריבו לטורא דסיני, ופתח באורייתא, דהכי אתחזי. ואי תימא, (ק) כי אמר אלקים פן ינחם העם, לא כתיב כי דבר, אלא כי אמר, דאיהו רעותא דל'בא כ בחשאי, והא זן אוקימנא.

(עב) י וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני ה'. ר' יהודה פתח, (ב) קמתי אני לפתוח לדודי ודודי חמק עבר וגו'. ז קמתי אני לפתוח לדודי, דא קלא. תא חזי, כנסת ישראל כד איהי בגלותא, קלא אסתלק מ מינה, ומלה אשתכח ז מינה, כמד"א (ג) נאלמתי דומיה. ואי אתער ס מלתא, מה כתיב, ודודי חמק עבר, דהא ע קלא אסתלק פ מינה, ופסקא מלה. ז ועל דא וידבר אלהים אל משה, ק שריאת למללא, ופסק ושתיק. לבתר אשלים קלא ואמר ויאמר אליו אני ה'. (עג) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב, ביעקב תוספת וא"ו, דאיהו שלימו דאבהו, כמה דאת אמר, אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב, ביעקב

חלופי גרסאות

ו ל"ג כדון. ז ל"ג בשלימו. ח ל"ג דאיהו דבור. ט ל"ג ואתחבר קול דבור. י ל"ג דאיהו דבור. כ באשא. ל ל"ג מן קמתי עד ת"ת. מ מנייה. נ ל"ג מן מינה עד ואי. ס ל"ג מלתא. ע ל"ג קלא. פ ל"ג מינה; ז מניה. צ כד"א. ק ל"ג שריאת למללא.

מסרת הזהר

(א) (שמות י"ג) (ב) (שה"ש ה') ח"ג רפו. ת"ז ת"ו בהשמטות קמד. ג) (תהלים ל"ט) ב"א שליג צ"ג.

דרך אמת זן ויקרא יז. נשא קל"ב ע"ב.

קול ודבור

רצון הלב בדממה, הנקרא אמירה, כמו ויאמר המן בלבו, וכבר בארנוה.

(עב) וידבר אלקים וגו' אני ה': ר' יהודה פתח, קמתי אני לפתוח לדודי ודודי חמק עבר וגו'. קמתי אני לפתוח לדודי, זהו הקול, שהוא ז"א, שהוא דודה של המלכות, בוא וראה, כנסת ישראל, שהיא המלכות, כשהיא בגלות, הסתלק הקול ממנה, והמלה השתככה ממנה, כמשי"א נאלמתי דומיה. ואם התעורר הדבר, דהיינו שנתעוררה לדבר, מה כתוב, ודודי חמק עבר, כי הקול הסתלק ממנה, ונפסקה המלה. ועל זה וידבר אלקים אל משה, שהתחילה לדבר, ופסקה ושתיקה. ואח"כ השלים הקול, שהוא ז"א, ואמר ויאמר אליו אני הוי"ה. (עג) וארא אל אברהם וגו' ואל יעקב: ביעקב כתוב תוספת ו', שנאמר ואל יעקב, להורות שהוא בחר שבאבות. כי הו' מורה על ת"ת, שהוא קו אמצעי דז"א, שיעקב היה מרכבה אליו, ואברהם ויצחק, הם ב' הקוין ימין ושמאל דז"א, ששלימו חס תלויה בקו אמצעי שהוא יעקב. כמשי"א אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב, שביעקב נאמר תוספת ו',

אמר

הסולם

מאמר

השלימו, זהו שמסיים הכתוב ויאמר אליו אני ה'. אשר ה' הוא ז"א. והוא משום שהדבור היה בגלות, ועוד לא הגיע זמנו לדבר. וע"כ דיבר עמו ז"א.

(ע) בגיני כך משה וכו': משום זה, משה לא היה, שלם מתחלה, שיהיה לו מלה, שהיא המלכות, שהוא קול הצריך למלה, והוא בא בשביל הדבור, להוציאו מן הגלות. כיון שיצא מן הגלות והתחברו הקול והדבור ביחד בהר סיני, (כנ"ל), נשלם משה ונרפא מן ערל שפתיים שלו, ואז נמצא קול ודבור יחד בשלמות. (עא) תא חזי כל וכו': בוא וראה, כל הימים שהיה משה במצרים, שרצה להוציא את המלה מן הגלות, לא דיבר המלה, שהיא הדבור. כיון שיצא מן הגלות, והתחבר קול ודבור, מלה ההיא שהיא דבור, דהיינו המלכות, הנהיג וניהל את ישראל, אבל לא דיבר עד שקרבו ישראל אל הר סיני, ופתח בתורה, שכן ראוי להיות. ואם תאמר, הרי כתוב, כי אמר אלקים פן ינחם העם, והשם אלקים יורה על מלכות, הרי שדיבר קודם מתן תורה, ומשיב, אלא כי אמר, אינו דיבור בפנה, אלא שהיא

(דפו"י דף כ"ה ע"ב י) דף כ"ו ע"א)

תוספת וא"ו. ר' אמר רבי יוסי, אי הכי, הא כתיב ד' אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק, הא ביצחק תוספת וא"ו.

עד) אמר ליה, שפיר הוה, בגין דיעקב הוה קיים, ואכליל ליה ליעקב ביצחק, ש דאתחשכו עינוי, והוה מן כמת, דהא בעוד דב"נ איהו קיים בהאי עלמא, לא אדכר עלוי שמא קדישא, ועל דא אכליל ליה ביצחק. השתא דמית יעקב, אתא מלה באתריה. הה"ד וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב, בתוספת ו'.
 עה) באל שדי: אתחזינא להו, מגו אספקלריא דלא נהרא. ולא אתחזינא מגו אספקלריא דנהרא. ואי תימא דהא אשתמשו בנוקבא בלחוד ולא יתיר. תא חזי, דלא אתפרשן לעלמין, הה"ד וגם הקימותי את בריתי אתם, דהא ברית אתחבר עמה.

עו) מקב"ה אית ליה לבר נש למילף, דהא איהו קאמר דלא פריש לון, דכתיב באל שדי, וכתיב וגם הקימותי את בריתי אתם, בגין לקיימא קיומא ביחודא חד, וגם הקימותי את בריתי אתם וגו'. הא אתמר, מאן דזכי לברית, ירית לארעא.

עז) רבי חייא ורבי יוסי, הוה שכיחי יומא חד קמיה דרבי שמעון, פתח רבי שמעון ואמר, ה' גורו לכם מפני חרב כי חמה עונות חרב למען תדעון שדון. שדין כתיב. גורו לכם מפני חרב, מאן חרב. דא ה' חרב נוקמת נקם ברית, דהא האי חרב קאים לאסתכלא מאן דמשקר בברית, דכל מאן דמשקר בברית, נוקמא דנקמין מניה, האי חרב הוא.

חלופי גרסאות

מסרת הוזהר

ד) (בראשית כ"ח) וירא ל"א צ"ג ז"ח כ"ח ט"ד שלי"ז. ר' א"ל. ש' דהוה מית ולי"ג דאתחשכו עינוי והוה כמת.
 ה) (איוב י"ט) ח"ג נב : ו) (ויקרא כ"ו) נח ג"ס צ"ג.
 דרך אמת. מן וע' ריש פרי' נח בתוספתא בטר דאתעקי' חשיב כמת.

קול ודבור

הסולם

מאמר

מנוקבא, כלפי האבות, לעולם. ח"ש, וגם הקימותי את בריתי אתם, כי הברית, שהוא יסוד דז"א, התחבר עם המלכות.
 עו) **מקב"ה אית ליה וכו'**: מן הקב"ה יש לו לאדם ללמוד, שלא יפריד בין ז"א לנוקבא, כי הוא לא הפריד אותם, שכתוב, **באל שדי** שהיא הנוקבא, וכתוב, וגם הקימותי את בריתי אתם וגו'. שהוא יסוד דז"א שהתחבר עמה. ולמדנו, מי שזכה לברית, ליסוד דז"א, זכה בארץ, שהיא הנוקבא. מטעם היותם מחוברים זה בזה כנ"ל.

אמר ר' יוסי, אם כן, הרי כתוב, אני ה' אלקי אברהם אביך ואלקי יצחק, הרי שכתוב ביצחק תוספת ו'. אלא ודאי ש"ל החיבור, אינה באה לדרוש.

עד) **אמר ליה שפיר וכו'**: אמר לו יפה הוא, ואינו קושיא. משום שיעקב היה חי, והכליל הכתוב את יעקב ביצחק, שנחשכו עינוי והיה כמת, שהרי בעוד שהאדם חי בעולם הזה, אין השם הקדוש נזכר עליו, ועל כן הכליל אותו ביצחק, וע"כ נכתב תוספת ה' ביצחק, עתה שמת יעקב, בא הדבר למקומו, ז"ש וארא אל וגו' ואל יעקב, בתוספת ו'.

עה) **באל שדי**: פירושו, נראיתי להם מתוך מראה שאינה מאירה, שהיא המלכות הנקראת **אל שדי**, ולא נראיתי מתוך המראה המאירה, שהוא ז"א, הנקרא הו"ה. ואם תאמר שהאבות השתמשו בנוקבא בלבדה, דהיינו המלכות, ולא יותר. בוא וראה, שלא נפרדו ז"א

מאמר גורו לכם מפני חרב

עו) **ר' חייא ור' יוסי וכו'**: יום אחד היו ר' חייא ור' יוסי נמצאים לפני ר' שמעון. פתח ר' שמעון, ואמר, גורו לכם מפני חרב כי חמה עונות חרב למען תדעון שדון. שואל, כתוב, גורו לכם מפני חרב, מהו חרב. ומשיב, זהו חרב נוקמת נקם ברית. כי **חרב** הוה, שהיא המלכות

עח) הדא הוא דכתיב, כי חמה עונות חרב. מאי טעמא. בגין דמאן דמשקר בברית, פריש תיאובתא, ולא ת נטיל מאן דנטייל, ולא יהיב לאתריה, דהא לא אתער לגביה אתריה. וכל מאן דנטיר ליה להאי ברית, איהו א גרים ב לאתערא ג להאי ברית לאתריה. ואתברכאן עלאין ותתאין.

עט) מאן אתער האי ברית לאתריה. כד אשתכחו זכאין בעלמא. מנא לן, מהכא, דכתיב ח) וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען את ארץ מגוריהם. מאי מגוריהם. כמה דאת אמר גורו לכם מפני חרב. בגין דאיהו אתר, דאשדי מגור בעלמא, ועל דא גורו לכם מפני חרב.

פ) אשר גרו בה, מיומא דאתקריבו לגבי קודשא בריך הוא, דחילו בה דחילו, ה ודחילו עלאה בה למיטר פקודוי. ו דאי בהאי לא ישידי דחילו על רישיה דבר נש, לא דחיל ליה לקודשא בריך הוא לעלמין ז בשאר פקודוי.

פא) תא חזי, באתערותא דלתתא, כד אתערו ישראל לגבי קודשא בריך הוא, וצווחו לקבליה, מה כתיב, ואזכור את בריתי, דהא בברית הוי זכור. וכדין ח אתער תיאובתא, לאתקשרא כלא בקשורא חד. כיון דהאי ברית אתער, הא קשורא דכלא אתער. ואזכור את בריתי, לאודווגא ליה באתריה. ועל דא, לכן אמור לבני ישראל אני ה'.

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

ז) (איוב י"ט) לעיל ציון ה'. ח) לעיל את כ'. ת נטיר מאן דנטיר. א נטיל. ב לאתעטרא. ג האי ד אית ברכאן ; אתברכן. ה דחילו ; מוסיף ודחילו אי לא ישרי. ז ל"ג בשאר פקודוי. ח ל"ג אתער. דחילו. ו ל"ג דאי ; ההאי (בהאי) לא ישוי ; דהא

מאמר

הסולם

גורו לכם מפני חרב

המלכות, עומדת להסתכל על מי שמשקר בברית, שהוא יסוד, שכל מי שמשקר בברית, שפוגם אותו בעריות או בשז"ל, חרב זה היא הנוקמת ממנו נקמה.

פ) אשר גרו בה : גרו, פירושו, שמיום שנתקרבו אל הקב"ה, פחדו בה פחד, מפני ה', ויראה עלאה היתה בה. לשמור מצותיה. כי מלכות היא מדת היראה. ואם בזו, בשמירת הברית, לא יטיל האדם מורא על ראשו, לא יירא עוד מפני הקב"ה לעולם בשאר המצות.

פא) תא חזי, באתערותא וכו' : בוא וראה בהתעוררות של מטה. כאשר התעוררו ישראל אל הקב"ה וצעקו לפניו, מה כתוב, ואזכור את בריתי, כי היה זוכר הברית, ואז התעורר החשק לקשר את הכל בקשר אחד כי כיון שהברית התעורר, שהוא יסוד דז"א, הנה התעורר קשר כל הספירות דז"א. ואזכור את בריתי, פירושו, לחבר אותו במקומו, שהוא המלכות, וע"כ כתוב, לכן אמור לבני ישראל אני הויה וגו'. שכל הספירות התחברו בקשר אחד לגאול את ישראל ממצרים.

וידבר

עח) הדא הוא דכתיב כי וכו' : זהו שכתוב, כי חמה עונות חרב. מהו הטעם, הוא, משום שכל המשקר בברית, מרחיק תאות המלכות לקבל שפע מז"א, ואינו נוטל שפע מי שנוטל, דהיינו היסוד, ואינו גותן למקומו, שהיא המלכות, משום שלא נתעורר אליו מקומו. שהיא המלכות. כי מסבת פגם הברית לוקחה ממנה התאוה לקבל שפע. וכל מי ששומר ברית הוה, הוא גורם לעורר ברית הוה למקומו, שהוא המלכות, ומתברכים העליונים והתחתונים.

עט) מאן אתער האי וכו' : מי מעורר ברית הוה למקומו. היינו כשנמצאים צדיקים בעולם, והם מעוררים אותו. מאיז לנו זה. מכאן, שכתוב, וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען. את ארץ מגוריהם. מהו מגוריהם. הוא כמש"א, גורו לכם מפני חרב. דהיינו המלכות, כנ"ל בסמוך. משום שהוא מקום (דפו"י דף כ"ו ע"א)

(פב) וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים. ר' יוסי אמר, אל בני ישראל לדברא לון בנחת כדקא חזי, * ואל פרעה: לאנהגא ביה יקר, ואוקמוה.

(פג) אמר רבי ייסא, אמאי סמיך הכא אלה ראשי בית אבותם. אלא. אמר ליה קב"ה, דברו לון לבני ישראל בנחת, דאע"ג דאינון יתבי בפולחנא קשיא, מלכין בני מלכין אינון. ט ובגין כך, כתיב, אלה ראשי בית אבותם אלין דאת חמי, רישי בית אבהן אינון.

(פד) א"ר חייא, דכלהו לא שקרו נימוסיהון, ולא אתערבו בעמא אחרא אלין אינון דקיימו בדוכתייהו קדישא, ולא שקרו לאתערבא בהו במצראי. אמר רבי אחא, בגין לאייתאה למשה ולאהרן, דאינון אתחזון לאפקא להו לישראל, ולמללא לפרעה, ולרדאה ליה בחוטרא, בגין דבכל רישיהון דישראל, לא אשתכח כוותייהו.

(פה) תא חזי, ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד לו את פינחס אלה ראשי אבות הלויים. וכי אלה ראשי, והא הוא בלחודוי הוה. כ אלא, בגין דפינחס קיים כמה אלפין ורבון מישראל, והוא קיים לראשי אבהן, מ כתיב ביה אלה.

(פו) תו, ותלד לו את פינחס אלה ראשי, אובדא דרישי דליואי אשתכח ביה,

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ט מקץ י"ז צ"ג. י ת"ז בהקדמה י. ת"ד יח : כ ח"ג ז. : סא :

ט ל"ג ובגין כך כתיב. י קדישין. כ מוסיף אלא אלה. ז מוסיף אבהן ליואי : להאי. מ סתים ביה מלה.

דרך אמת ט שבמעשה זמרי היה פנחס מעמיד המגפה.

מאמר

הסולם

אלה ראשי אבותם

אותו במטה, כי בכל ראשי ישראל לא היה נמצא כמוהם.

(פה) תא חזי, ואלעזר וגו' : בוא וראה, כתוב, ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד לו את פנחס אלה ראשי אבות הלויים. שואל, למה אומר, אלה ראשי, לשון רבים, והרי פנחס בלבדו היה, ומשיב, אלא משום שפנחס קיים כמה אלפים ורבבות מישראל, והוא קיים כמה ראשי אבות, בעת שהרג את זמרי ואת כזבי ותעצר המגפה מעל ישראל, על כן, כתוב בו אלה, לשון רבים.

(פו) תו, ותלד לו את פנחס אלה ראשי : עוד יש לפרש הכתוב שאומר אלה ראשי לשון רבים, כי האבדה של ראשי הלויים נמצאה בו, ומה שהם החסירו ונשרפו, השלים הוא, והרויח הכהנה שלהם, וצורת שניהם שרתה בו בפנחס. שואל, אתה אומר, שהאבדה של ראשי הלויים נמצאה בו, ומי הם, ומשיב, הם נדב ואביהוא. הם הפרידו אות הברית נמקומה, שהוא המלכות, מחמת שהקריבו אש זרה, והוא

בא

(פב) וידבר ה' אל משה ואל אהרן וגו' : ר' יוסי אמר, ע"כ נאמר, ויצום אל בני ישראל, שצוה לנהל אותם בנחת כראוי. ואל פרעה, פירושו, לנהוג בו כבוד, ובארוה.

(פג) אמר רבי ייסא וכו' : אר"י, למה הסמיך הכתוב כאן אלה ראשי בית אבותם. ומשיב, אלא אמר לו הקב"ה, דברו להם לבני ישראל בנחת, כי אע"פ שהם נמצאים בעבודה קשה, מלכים בני מלכים הם. ומשום זה כתוב, אלה ראשי בית אבותם. שאמר לו אלו שאתה רואה, ראשי בתי אבות הם.

(פד) א"ר חייא דכלהו וכו' : אר"ה, ע"כ הסמיך אלה ראשי בית אבותם, ללמד, שכולם לא שיקרו בחוקיהם, ולא התערבו בעם אחר, אלו הם שעמדו במקומם הקדוש, ולא שיקרו להתערב במצרים. אמר ר' אחא, ע"כ הסמיך אלה ראשי בית אבותם וכו'. הוא כדי להביא מוצאם של משה ואהרן, שהם הראויים להוציא את ישראל, ולדבר אל פרעה, וליסר

(דפו"י דף כ"ו ע"א י) דף כ"ו ע"ב)

ומה דאינון גרעו ואתוקדו, הוא אשלים, ורווח להונתא דילהון, ושריא ביה
 [ט] טסטוקא דתרווייהו. אובדא דרישי דליואי אשתכח ביה, ומאן נינהו. נדב
 ואביהוא. אינון פרישו את קיימא מאתריה, והוא אתא וחבר לון. בגין כך,
 אתייהיב ליה ירותא, נ ורוחא ט דתרווייהו. ואדכר הכא על מה ע דלהוי לבתר.
 פז) ואי תימא, פ אמאי אדכר הכא פינחס. אלא חמא קודשא בריך הוא
 לאהרן, בשעתא דאמר ואזכור את בריתי, דזמינין תרין בנוהי דאהרן לאפגמא
 ליה להאי ברית, והשתא דקא משדר ליה למצרים, בעא לאעברא ליה צ לאהרן,
 לדלא למיהך בשליחותא דא. כיון דחמא ק קודשא בריך הוא, ר דקאים פינחס
 וקיים ליה להאי ברית באתריה, ואתקין עקימא דילהון, מיד הוא אהרן ומשה.
 אמר קב"ה, השתא הוא אהרן, איהו ש אהרן דקדמיתא.
 פח) הווא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל מארץ
 מצרים וגו'. הוא אהרן ומשה. הם אהרן ומשה מבעי ליה. אלא, לאכללא דא
 בדא, רוחא במיא. הוא משה ואהרן: לאכללא מיא ברוחא, ועל דא כתיב הוא,
 ולא הם.

פט) רבי אלעזר ורבי אבא, הוו שכיחי ליליא חד ת בבי אושפיזייהו א בלוד,
 קמו לאשתדלא באורייתא. פתח רבי אלעזר ואמר, ט וידעת היום והשבות אל
 לבבך כי ה' הוא האלהים. האי קרא הכי מיבעי ליה. וידעת ב היום כי ה' הוא
 האלהים והשבות אל ג לבבך. ד תו, והשבות אל ה לבך מבעי ליה.

חלופי גרסאות

נ ל"ג ורוחא. ט בתרמייהו. ע להוי. פ על מה. צ ל"ג
 מן לאהרן עד כיון. ק ל"ג קב"ה ר דקיים. ש ל"ג
 אהרן. ת מוסיף קמו בבי. א ל"ג בלוד קמו. ב ל"ג
 היום. ג מוסיף לבבך (אמאי והשבות אל לבבך) אלא
 זכאה הוא מאן דישתדל באורייתא. ד ת"ח. ה לבבך.

מסרת הזהר

ז) ח"ב כו: ט (דברים ד') לעיל אות ג"ח.
 ט) כלי (תבנית ציור) של שניהם ר"ל
 של נדב ואביהוא ונשמתם שהיו נאבדים חזרו פינחס
 והוא היה כלול החזיק שני נשמתם בתוכו.

אלה ראשי אבותם

פח) הוא אהרן ומשה אשר אמר
 וגו': שואל, הכתוב אומר, הוא אהרן ומשה,
 הם אהרן ומשה, היה צריך לומר, ומשיב, אלא
 לכלול אותם זה בזה, הרוח שהוא משה, במים
 שהוא אהרן. וכשאומר הוא משה ואהרן, הוא
 לכלול מים שהוא אהרן ברוח שהוא משה. כי
 משה הוא בחינת רוח דהיינו תפארת דו"א,
 ואהרן הוא בחינת מים דהיינו חסד דז"א. ועל
 כן כתוב הוא אהרן ומשה ולא הם. כי נכללים
 זה בזה, כמבואר.

מאמר וידעת היום והשבות אל לבבך
 פט) ר' אלעזר ור' אבא וכו': ר"א
 ור"א היו לילה אחד נמצאים בבית מלונם בלוד.
 קמו לעסוק בתורה. פתח ר' אלעזר ואמר, וידעת
 היום והשבות אל לבבך כי הוי"ה הוא האלקים.
 שואל, מקרא זה היה צריך לומר, וידעת היום
 כי ה' הוא האלקים, ולבסוף, והשבות אל לבבך.
 כי הידיעה שה' הוא האלקים, מכשירו להשיב

אל

הסולם

מאמר

בא וחיבר אותם. משום זה ניתנו לו הירושה
 והרוח של שניהם. ונזכר כאן בכתוב, מה
 שיהיה אחר כך. וע"כ כתוב בו, אלה ראשי,
 לשון רבים.
 פז) ואי תימא אמאי וכו': ואם תאמר,
 למה נזכר כאן פנחס, הלא לא בא הכתוב, אלא
 להביא מוצאם של משה ואהרן בלבד כנ"ל.
 ומשיב, אלא ראה הקב"ה את אהרן, בשעה
 שאמר, ואזכור את בריתי, ששני בניו של
 אהרן עתידים לפגום לברית הוה, ועתה ששולח
 אותו למצרים, להוציא את ישראל, רצה להעביר
 את אהרן, שלא יתן לו ללכת בשליחות הוה,
 אלא כיון שראה הקב"ה את פנחס שעומד
 ומקיים את ברית הוה במקומו, ותקן הפגם
 שלהם, של נדב ואביהו, מיד אוה"כ, הוא אהרן
 ומשה, אמר הקב"ה, עתה הוא אהרן, הוא אהרן
 שמתחילה, כמטרם שפגמו נדב ואביהו בברית,
 מחמת שפנחס תקן הפגם.

(דפו"י דף כ"ו ע"ב)

צ) אלא, אמר משה, אי את בעי למיקם על דא, ולמנדע כי ה' הוא האלהים, והשבות אל לבבך וכדין ו תנדע ליה. לבבך: יצר טוב ויצר רע, דאתכליל דא בדא, ואיהו חד, כדין תשכח כי ה' הוא האלהים, דהא אתכליל דא בדא, ואיהו חד. ועל דא והשבות אל לבבך, למנדע מלה.

צא) תו אמר רבי אלעזר, חייבין עבדין פגימותא לעילא, מאי פגימותא. דשמאלא לא אתכליל בימינא. דיצר רע לא אתכליל ביצר טוב, בגין חובייהו דבני נשא. ופגימו לא עבדי, אלא לון ממש, הדא הוא דכתיב, (ו) שחת לו לא בניו מומם. כביכול עבדי ולא עבדי. עבדי: דלא יתמשך עלייהו ברכאן דלעילא, כמה דאת אמר (ז) ועצר את השמים ולא יהיה מטר. ולא עבדי: דהא שמיא נטלי לון לגרמייהו ברכאן (ח) מאי דאצטריך. ולא נטלי לאמשכא לתתא, ודאי מומם דאינון חייבין איהו.

צב) תו, לו בו, דלא אתכליל ימינא בשמאלא, בגין דלא יתמשכון ברכאן (ט) לתתא. לא באלף, דהא לא נטלי לאתמשכא לתתא. מאן גרים דא. בגין דחייבין מפרישין יצר רע מיצר טוב, ומתדבקין ביצר רע.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(ט) דברים ל"ב (ח"ג רצו: ט) (שם י"א) וישב ס"ג ו תרע. ז ל"ג לון. ח מה. ט לתתא. י לתתא. צ"א.

וירעת — יהשבות אל לבבך

הסולם

מאמר

בדין בפני עצמו. שהוא משום שהיצר הרע למטה אינו נכלל ביצר הטוב לעבוד עמו להמשכת הטוב, כנ"ל, מחמת החטאים של בני אדם שחוטאים ע"י יצר הרע, וממשיכים שליטת הדין על ידו. ואינם עושים פגם למעלה, אלא לעצמם ממש. ז"ש, שחת לו לא בניו מומם, שתחלה אמר שחת לו שמשמע שעושים פגם למעלה, ואח"כ לא בניו מומם, שמשמע שאינם עושים פגם למעלה, היינו כביכול עושים פגם ואינם עושים פגם: עושים, היינו שגורמים, שלא ימשכו עליהם הברכות של מעלה, כש"א, ועצר את השמים ולא יהיה מטר. הרי שפוגמים צנורות השפע למעלה. ולא עושים, משום שהשמים, דהיינו הצנורות של מעלה, מקבלים לעצמם ברכות ושפע כמה שצריכים, אלא שאינם מקבלים שפע להמשיך למטה, ודאי אין זה פגם ומום שלמעלה, אלא מימם של אלו הרשעים הוא, ועליהם שורה הפגם ולא למעלה. צב) תו לו בו' וכו': עוד יש לפרש, לו עם ו' פירושו, שלא נכלל הימין בשמאל. למעלה, כדי שלא תמשכנה ברכות למטה ועל זה נאמר שחת לו עם ו'. לא עם א' כתיב, שאינם מקבלים ברכות להמשיך אל התחתונים. וע"כ הם שורים בפגם. מי גרם זה. הוא בשביל שהרשעים מפרידים היצר הרע מיצר הטוב, ומתדבקים ביצר הרע.

אל הלב כן. ואם כבר השיב אל לבו מכל שכן שיש לו ידיעה. ועוד, והשבות אל לבך, היה צריך לומר, ולא לבבך.

צ) אלא אמר משה וכו': ומשיב, אלא אמר משה, אם אתה רוצה לעמוד על זה ולדעת כי ה' הוא האלקים, אז, והשבות אל לבבך, ותדע זה, כי לבבך פירושו, שיצר הטוב ויצר הרע, השוכנים בלב, נכללו זה בזה, והם אחד. דהיינו (כמ"ש להלן אות צ"ז) ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך, היינו בשני יצריך ביצר הטוב וביצר הרע. שיהפוך מדות הרעות של יצר הרע להיות טובות, דהיינו שיעבוד עמהם את ה' ולא יחטא על ידיהם, ואז ודאי אין עוד הפרש בין יצר הטוב ליצר הרע, והם אחד. ואז תמצא כי הויה הוא האלקים, שמדת הדין שנקרא אלקים נכלל בהויה שהוא מדת הרחמים, כי נכללו זה בזה, כמו שיצר הרע ויצר הטוב נכללו בלב, והוא אחד. הרי שאין לדעת כי ה' הוא האלקים אלא על ידי והשבות אל לבבך, לכן הקדים הכתוב, והשבות אל לבבך, לדעת על ידו את הדבר, שה' הוא האלקים.

צא) תו אמר ר' אלעזר וכו': עוד אמר ר' אלעזר, הרשעים עושים פגם למעלה על ידי מעשיהם הרעים. מהו הפגם. הוא, כי השמאל אינו נכלל בימין למעלה, אלא שולט

צג) תא חזי יהודה אתי * מסטרא דשמאלא, ואתדבק בימינא, בגין לנצחא עמין, ולתברא חיליהון. דאי לא אתדבק בימינא, לא יתבר חיליהון. ואי תימא אמאי בימינא. והא שמאלא אתער דינין בעלמא.

צד) אלא רוא דא, בשעתא דקודשא בריך הוא דן להו לישראל, לא דן להו אלא מסטרא דשמאלא, בגין דיהא דחי לון בשמאלא, ומקרב בימינא. אבל לשאר עמין, דחי לון בימינא, ומקרב לון בשמאלא. וסימניך גר צדק, דחי לון בימינא, כמה דכתיב, ו) ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב. מקרב לון בשמאלא כמה דאמרן.

צה) בגיני כך, יהודה דאיהו מסטר שמאלא, אתדבק בימינא, ומטלנוי לימינא. ואינון כ דעמיה אתחברו כלהו לימינא. יששכר דלעי באורייתא, דאיהו ימינא, דכתיב, ו) מימינו אש דת למו. זבולון דאיהו תמיך אורייתא ימינא, כד"א שוק הימין. וע"ד יהודה אתקשר מסטרא דא ל ודא. צפון במים, שמאלא בימינא. צו) ראובן דחטא לגבי אבוי, שרא בימינא, ואתקשר בשמאלא, ואתדבק ביה. וע"ד, אינון דאשתכחו עמיה, אינון שמאלא. שמעון דאיהו שמאלא מסטרא דשור, דכתיב, ז) ופני שור מהשמאל. גד שוקא שמאלא, ח) כתיב ק) גד גדוד יגודנו והוא יגוד עקב. הכא, אתדבק דרום באשא, ימינא בשמאלא.

מסרת הוזהר

ט) (שמות ט"ו) לך פי"א צ"ה. ז"ח ע"ד ש"ב. ו) (דברים ל"ג) ויצא ג' צ"ה. ז) (יחזקאל א') ב"א פ"ה צ"א ז"ח ל"ב ט"ב ש"מ. ק) (בראשית מ"ט) ויחי ר"ל צ"ו.

חלופי גרסאות

כ) צמיה. ל) בודא. מ) דכתיב.

מאמר

הסולם

וידועת — והשבות אל לבבך

השמאל מענישם. וכשעושים תשובה, מקרבם הקב"ה בימין שהוא חסד, וחוזרים לקו אמצעי. אבל האומות שורשם בקו שמאל. ומשם חיותם, וכשנלקים, הוא בהתגברות הימין על השמאל שלהם. וכשמתקרבים, מרפאים את שורשם שהוא קו שמאל. וע"כ נקרא המתקרב מהם, בשם גר צדק, שהוא שם השכינה כשמתוקנת מצד שמאל.

צה) בגין כך יהודה וכו': משום זה, יהודה שהוא מצד שמאל התדבק בימין כדי להכניע העמים, ונסיעותיו הם לימין הדגלים. ואלו השבטים שעמה, התחברו כולם לימין: יששכר שעמל בתורה, שהיא ימין, שכתוב, מימינו אש דת למו. וכן זבולון, שהוא תומך התורה שהיא ימין. כש"א שוק הימין, כי שוק הימין תומך צד הימין שבגוף. וע"כ נקשר יהודה מצד זה ומצד זה דהיינו משמאל ומימין, צפון שהוא שמאל, במים שהם ימין.

צו) ראובן דחטא וכו': ראובן שחטא לאביו, שרה בימין, שהיא חסד, ומחמת החטא, התקשר בשמאל והתדבק בו, וע"כ אלו הנמצאים עמו בדגלו, הם שמאל, שמעון שהוא שמאלי

מצד

צג) ת"ח יהודה אתי וכו': בוא וראה, יהודה בא מצד שמאל, כי יהודה הי"ח מלכות ומלכות באה מצד שמאל, והתדבק בימין, כדי לנצח עמים ולשבור כחם, כי אם לא היה מתדבק בימין לא היה משבר את כחם. ואם תאמר, למה התדבק בימין, והרי השמאל מעורר דינים בעולם, ולמה לא הספיק לו השמאל לשבר כחם של העמים.

צד) אלא רוא דא וכו': ומשיב, אלא זה סוד. בשעה שהקב"ה דן את ישראל, אינו דן אותם אלא מצד שמאל, כדי שידחה אותם בשמאל ומקרבם בימין. אבל לשאר עמים, דוחה אותם בימין. ומקרב אותם בשמאל וסימנך גר צדק, היינו כשאחד מהם נתקרב לקדושה ונתגייר, נקרא בשם גר צדק, ושצדק הוא שם המלכות מצד שמאל שבה. הרי שמקרבם בשמאל. ומפרש, דוחה אותם מימין, הוא כמ"ש ימינך ה' נאדרי בכח, ימינך ה' תרעץ אויב. מקרב אותם בשמאל, הוא כמו שאמרנו, שהמתקרב מהם נקרא גר צדק, שהוא שמאל. פירושו, כי ישראל נמשכים מקו אמצעי, וכשחוטאים ומגבירים השמאל על הימין, אז

דנ"ו כו' ע"ב * (דפו"י דף כ"ו ע"א)

צז) וע"ד הא דאמרן והשבות אל לבבך, לאכללא לון כחדא, שמאלא בימינא. כדין תדע ר' כי ה' הוא האלהים. א"ר אבא ודאי הכי הוא, והשתא ידיעא, הוא אהרן ומשה, הוא משה ואהרן, רוחא במיא, ומיא ברוחא, למהוי חד. וע"ד כתיב הוא.

צח) ר' אבא פתח ואמר, (ש) ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך. כהאי גוונא הכא אתרמיז יחודא קדישא, ואזהרה הוא לבר נש, ליחדא שמא קדישא כדקא יאות, ברחימו עלאה. בכל לבבך: דא ימינא נ' ושמאלא דאקרי יצר טוב ויצר רע. ובכל נפשך: דא נפש דוד, דאתיהיבת בינייהו. ובכל מאדך לאכללא לון לעילא באתר דלית ביה שעורא. הכא הוא יחודא שלימ למרחם ליה לקב"ה כדקא יאות.

צט) תו, ובכל מאדך: דא יעקב, דאיהו אחיד לכל סטרין, וכלא הוא יחודא שלימ כדקא יאות, בגיני כך, הוא אהרן ומשה הוא משה ואהרן, כלא הוא חד בלא פרודא.

ק) כי ידבר אליכם פרעה לאמר. רבי יהודה פתח (ז) ואמר, (ח) מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתני. (ט) וכתוב, (י) חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך. תא חזי, דוד איהו מלכא דישראל, ואצטריך למידן עמא, לדברא לון

מסרת הזהר (דברים ו') לעיל אות נ"ח. (ש) (דברים ו') תולדות כ"ו צ"ב. ז"ח ע"ח ט"ג ש"ב. (ת) ח"ב כח. (א) (תהלים ק"י) (ב) (תהלים ק"י) לך צ"ה צ"א.

חלופי גרסאות
נ' מוסיקי קדישא. ס' ל"ג ואמר. ע' ל"ג כן וכתוב עד ת"ח.

מאמר הסולם

פירוש. כשהאדם עובד אל הקב"ה בשני היצרים, שגם במדות רעות שביצר הרע עובד ועושה נחת רוח ליוצרו, נמצאים מתיחדים הימין והשמאל שלמעלה שהם חסד, וגבורה, בסו"ה ה' הוא האלקים (כנ"ל אות צ') ואז משלים המלכות הנקראת נפש דוד. כי ניתנה ביניהם, שז"ס ובכל נפשך, וגם מעלה החסד וגבורה שלמעלה אל הג"ר, ולכך נאמר ובכל מאדך. כי מאד, משמעותו שאין לו שיעור, דהיינו הג"ר, שאין בהם השגה.

צט) תו, ובכל מאדך וכו': עוד יש לפרש, ובכל מאדך, זה יעקב, דהיינו ז"א, שהוא אוהו לכל הצדדים לימין ולשמאל. מטעם היותו קו אמצעי. ופירוש הכתוב הוא, אם תאהב את הקב"ה בשני יצריך כנ"ל, תשלים את נפש דוד, ותשלים את ז"א, שנקי יעקב, והכל הוא יחוד השלם כראוי. משום זה אונור הכתוב, הוא אהרן ומשה, הוא משה ואהרן כי הכל הוא אחד, שהתיחדו זה בזה, בלי הפרש ביניהם.

מאמר קח את מטן — יהי לתנין
ק) כי ידבר אליכם וגו' יהי לתנין:
ר' יהודה פתח, ואמר, מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתני. וכתוב, חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך. בוא וראה, דוד

מצד החיה שיש לה פני שור, דהיינו גבורה, שכתוב, פני שור מהשמאל. גד, הוא שוק השמאל, דהיינו הוד, שכתוב, גד גדוד יגודנו והוא יגוד עקב, אשר יגוד היא פעולת השמאל, ועקב, היינו שוק.
צז) וע"ד הא דאמרן וכו'! ועל כן זה שאמרנו (לעיל אות צ') והשבות אל לבבך, הוא לכלול אותם, ביחד, השמאל והימין, ואז תדע כי ה' הוא האלקים. אמר ר' אבא, ודאי כן הוא. ועתה מוכן מה שנאמר, הוא אהרן ומשה, הוא משה ואהרן, שהוא ללמד שהרות, שהוא ת"ת, התחברו במים, שהוא חסד, והמים, שהם חסד, התחברו ברוח, שהוא ת"ת, להיות אחד. וע"כ כתוב הוא.

צח) ר' אבא פתח וכו'! ר"א פתח ואמר, ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך, כעין זה. שאמרנו ביחוד ימין ושמאל, גם כאן נרמז יחוד הקדוש, ואזהרה הוא לאדם ליחד את השם הקדוש כראוי, באהבה עליונה. בכל לבבך: היינו בשני יצריך, זהו ימין ושמאל שנקרא יצר הטוב ויצר הרע. ובכל נפשך, זהו נפש דוד שניתנה ביניהם. ובכל מאדך, היינו לכלול אותם, הימין והשמאל, למעלה, במקום שאין בו שיעור. (דפו"י דף כ"ז ע"א)

לישראל, ט כרעיא דמדבר עאניה פ דלא יסטון מאורחא דקשוט. הא בלילה כתיב, חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך. ואיהו אתעסק באורייתא ובתושבחן דקודשא בריך הוא, עד דאתי צפרא.

קא) ואיהו אתער צפרא, כמה דכתיב, ו עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר. כד אתי יממא, אמר האי קרא, מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי. מאי כל היום היא שיחתי. אלא, מכאן אוליפנא, דכל מאן דישתדל באורייתא, לאשלמא דינא על בורייה, כאילו קיים אורייתא ז כללא. בג"כ, כל היום היא שיחתי.

קב) תא חזי, ביומא, אשתדל באורייתא, לאשלמא דינין. בליליא, אשתדל בשירין ותושבחן, עד דאתי יממא. מ"ט. כל יומא אתעסק לאשלמא דינין, בגין לאכללא שמאלא בימינא. בליליא, בגין לאכללא דרגא דליליא בימינא.

קג) ותא חזי, ביומי דדוד מלכא, הוה מקרב כל אינון ד חיתו שדי, לגבי ימא. כיון דאתא שלמה, נפק ימא ק ואתמלי, ואשקי להו. הי מנייהו אתשקיין בקדמיתא. הא אוקמוה. אלין תנייניא רברבין עלאין, דכתיב בהו, ו מלאו את המים בימים קד) א"ר * אלעזר, בסטרא ימינא עלאה, נפקין תליסר פ מבויעין עלאין, נהרין עמיקין, אלין סלקין, ואלין נחתין, עייל כל חד בחבריה. חד אפיק רישיה, ואעיל

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

פ ל"ג דלא יסטון מאורחא דקשוט. צ כלה. ק ואתמליא; ל"ג ואתמלי.

ג) (תהלים ג"ו) לך ג"ה צ"ב. ד) (תהלים ק"ד) ב"א רמ"ח צ"ג. ה) (בראשית א') ח"ב צד: ח"ג מ. מד:

דרך אמת ט) כרועה שמנהיג צאנו. פ) מעינות

חצות לילה — ויממא

הסולם

מאמר

עסק בתשבחות שהם חסדים, כדי לכלול מדרגת הלילה שהוא דין, ביום, שהוא חסד.

קג) ותא חזי, ביומא וכו': ובוא וראה, בימי דוד המלך היה מקרב כל אלו חיתו שדי, שהם דרי ג' עולמות בי"ע, אל הים שהוא המלכות. כיון שבא שלמה, והנוקבא היתה בימיו במילואה, יצא הים שהוא הנוקבא, ונתמלא, דהיינו שעלתה לאר"א עלאין, ששם תכלית המילוא שלה, והשקתה אותם. כי אז עלו כל בני בי"ע לאצילות וקבלו שפעם מן הים. שואל, איזה מהם נשקה תחלה, ומשיב, כבר בארוה, שהם התנינים הגדולים העליונים, שכתוב בהם ומלאו את המים בימים, שהם מטטרון וסנדלפון דבריאה שהם עליונים על שאר דרי בי"ע.

מאמר תנינא רביץ בין יאוריין

קד) א"ר אלעזר וכו': ר' יהודה מביא כאן דברי ר' אלעזר, לחלק בין התנינים הגדולים דקדושה, לבין התנין הגדול דקליפה. שבוה נפתח הכתוב הנ"ל, כי ידבר אליכם פרעה וגר ואמרת אל אהרן קח את מטך והשלך לפני

הוא מלך ישראל, וצריך לרוח העם, להנהיג את ישראל כרועה המנהיג את צאנו, שלא יסורו מדרך האמת. הנה בלילה כתוב, חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך. והוא עסק בתורה ובתשבחות להקב"ה עד שבא הבוקר.

קא) ואיהו אתער צפרא וכו': והוא העיר השחר, כמו שכתוב, עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר. וכשבא היום, אמר מקרא הזה, מה אהבתי תורתך כל היום הוא שיחתי. שואל, מהו כל היום היא שיחתי. ומשיב, מכאן למדנו, שכל מי שעוסק בתורה להשלים את הדין על ברורו, הוא כאלו קיים את התורה כולה. ומשום זה אומה"כ, כל היום היא שיחתי. כי עסק בברור הדין.

קב) תא חזי ביומא וכו': בוא וראה, ביום עסק בתורה להשלים דינים. ובלילה עסק בשירות ותשבחות עד שבא היום, מהו הטעם. הוא, כי כל היום עסק להשלים ולברר דינים, שהם בחינת שמאל, כדי לכלול השמאל בימין, כי יום הוא בחינת ימין, שהוא חסד. בלילה

(דפ"י ב"ו ע"א * ח"י כ"ו ע"ב)

ליה בתרין גופין, חד גופא דנהרא נטיל מימין לעילא, אפריש לתתא אלף יאורין, נפקין לארבע סטרין.

קה מאינון נהרין מבויעין תליסר, מתפרשן תליסר יאורין, עאלין ונטלי מיא, ארבע מאה ותשעין ותשעה יאורין ופלגא, מסטרא דא. וארבע מאה ותשעין

חלופי גרסאות ר גופין, ו נקטין : ונטלין.

מאמר

הסולם

תנינא רביץ בין יאורין

קה מאינון נהרין מבויעין וכו': מאלו י"ג נהרות שמשמאל, והמבויעים שבימין, הנ"ל, יוצאים שלשה עשר יאורים שהם אורות השמאל, נכנסים אליהם ולוקחים מים תצ"ט ומחצה, מצד זה, מימין, ותצ"ט ומחצה מצד זה משמאל. נשאר מחצה מכאן ומחצה מכאן, ונעשות שתי המחצות אחת, זו נכנסת בין אלו היאורים, ונעשתה נחש.

פירושו. אלו י"ג יאורים הנמשכים מי"ג נהרין מבויעין, אינם מקליפות. שהרי עודם במספר י"ג הכולל את קו האמצעי, אבל הם שורשי הקליפות, כלומר, שמהם יונקים הקליפות, שאינם חפצים בקו אמצעי, הממעט את קו השמאל שלא ישפיע ממעלה למטה, וע"כ אומר ונטלי מיא תצ"ט יאורין ופלגא וכו', שהקליפות המקבלים רק מב' הקוין ימין ושמאל, ולא מקו אמצעי, לוקחים מעצמם מים, דהיינו השפע, מי"ג היאורים, אמנם היאורים אינם משפיעים להם, להיותם עוד בקדושה, אלא שהם בחי' אמצעים בין הקדושה ובין הקליפות, וע"כ אינם רוצים להשפיע אל הטומאה, אלא שהקליפות ממשויכים מעצמם, מב' קוין ימין ושמאל שבי"ג יאורים, ה' ספירות שה"ס ה' מאות מקו ימין וה' ספירות שה"ס ה' מאות מקו שמאל, דהיינו גם מחוזה ולמטה. אלא שחסר להם חצי ספירה מכל קו. כי ספירה האחרונה שהיא הוד, והיא מלכות, כי חג"ת נ"ה, הם בחינת כח"ב תו"מ, (כנ"ל בהקס"ז דף י"א במראות הסולם ד"ה ומה) אין לה מאה ספירות, כי בחינת עצמה, שה"ס מלכות דמדת הדין חסרה משם, וע"כ אין לה אלא ט"ס ראשונות שהם צ'. ומספירת המלכות יש לה ג"כ ט"ס ראשונות שהם ט'. ומן המלכות של המלכות דמלכות, מוצצים ג"כ את חלק העליון שלה שמחזה ולמעלה, וחלקה התחתון שמחזה ולמטה חסרה בהכרח, כי היא תמצית הנקודה דמדת הדין שבה שלא נמתקה בכינה, והיא בבחינת המלכות דצמצום א', שאינה ראויה לקבל אור, ובכל מקום שהיא מתגלה היא דוחה כל האורות משם (כנ"ל ויצא דף י"ג ד"ה סתרא) וע"כ לא יכלו האלף יאורים לקבל

לפני פרעה ויהי לתנין, ואח"כ כתוב, ויעשו גם הם חרטומי מצרים בכהטיהם כן וישליכו איש מטהו ויהיו לתנינים וגו'. ובדברי ר' אלעזר מתבאר ההפרש שבין תנין דקדושה של מטה אהרן, לבין התנין דחרטומים.

א"ר אלעזר בסטרא וכו': אר"א

בצד ימין העליון, דהיינו מקו ימין של הבינה, יוצאים י"ג מעינות עליונים ונהרות עמוקים. שו"ט כסא העליון שהיא בינה, ודי רגלי הכסא שהם חג"ת דז"א, שכל אחד מהם כולל חג"ת, והם י"ב, ועצם הבינה שעליהם, שו"ט הכסא, הוא י"ג, והם נחלקים לב' קוין ימין ושמאל, כי גם הת"ת נחלק לימין ושמאל, שהם חסד וגבורה, הימניים נקראים מבויעין, והשמאלים נהרין, אלו עולים היינו השייכים לשמאל, שהם מאירים ממטה למעלה, ואלו יורדים, היינו השייכים לימין, שהם מאירים ממעלה למטה. (כנ"ל ב"א דף ס' ד"ה מחלוקת) ונכנס כל אחד בחבירו, כלומר שכלולים זה בזה, כי אחד, שהוא קו אמצעי, מוציא, דהיינו שממעט ראשו, דקו שמאל הנקרא נהרא, ומביאו בשני גופים, הנקראים מבויע ונהרא, כי ע"י מסך דחירק של קו אמצעי, מתמעט הראש וקו שמאל ואח"כ נכללים זה בזה, והראש, דהיינו הו"ט דג"ר, מתגלה מבין שניהם. (כנ"ל חיי שרה דף ד' ד"ה פירושו). גוף אחד מבחינת נהרא שהוא שמאל וחכמה, לוקח מהחסדים שבימין למעלה, ומוציא למטה לתחתונים, אלף יאורים היוצאים לארבעה צדדים, שהם חג"ת ומלכות, שבכל אחד מהם ר"נ יאורים. ביאור הדברים. יאורים, פרושם, ספירות המשפיעים הארת החכמה משמאל הבינה, שהם ה' ספירות חג"ת נ"ה שלה, שכל אחת היא מאה והם חמש מאות ובהיות השמאל נכלל בימין אינו משפיע רק מחוזה ולמעלה (כנ"ל ב"א דף ס' ד"ה מחלוקת) שהם ב' ספירות ומחצה, חסד וגבורה וחצי ת"ת עד החוזה, שהם מאתים וחמשים, דהיינו ר"נ לכל צד מארבע רוחות, ודי פעמים ר"נ, הם אלף יאורים. והם אלף יאורים שמצד הקדושה, והמדריגות השטות באלו אלף יאורים, הם נקראים תנינים קדושים.

(דפו"י דף כ"ז ע"ב)

ותשעה יאורין ופלגא, מסטרא דא בשמאלא. אשתאר פלגא מכאן, ופלגא מכאן, ואתעביד חד. דא עאיל בין יאורין, ואתעביד חויא.
 (קו) רישא: סומקא כורדא. קשקשוי: תקיפין כפרזלא. גדפוי: גדפין שטאן ואתפרשן לכל אינון יאורין. כד סליק ת זנביה, מחי ובטש לשאר נונין, לית מאן דיקום קמיה.

(קז) פומיה: מלהטא אשא. [צ] כד נטיל בכל אינון יאורין, מזדעזען שאר תנינייא, וערקין ועאלין בימא. חד לשבעין שנין רביץ א לסדרא דא. וחד לשבעין שנין רביץ ב לסדרא דא. אלף יאורין ג חסר חד אתמליין מניה. דא תנינא, רביץ בין אינון יאורין.

(קח) כד נטיל נפק חד [ד] פסותא דאשא בקליפין, כלהו קיימין ה וזעפין בזעפוי,

דרך אמת
 צ) כשנוסע לעשות פעולה בעולם. ק) שלהבת אש והוא פיסת יד ששלהבת זו הוא כמין פיסת יד של אש ומתפשט בקליפות ומהם מתעוררים כולם לפעול דין בעולם.
 חלופי גרסאות
 א) לסטרא. ב) לסטרא. ג) ל"ג חסר חד. ד) רסותא. ה) וזקפין בענפוי.

מאמר הסולם תנינא רביץ בין יאורין

יאורים שבימין, ומשלים את המחצה החסרה שבימין. ואחת לשבעים שנה, הוא רובץ בסדר הזה, דהיינו בתצ"ט ופלגא יאורים שבשמאל, ומשלים את המחצה החסרה שבשמאל. כי התנין נבנה מב' מחצות האלו החסרים בהם (כנ"ל באות ק"ה) ונמצא, כי אלף היאורים החסרים אחד נתמלאו ממנו, כלומר שנשלמו על ידו. תנין הזה, רובץ בתוך יאוריו. ואינו שוחה בהם. כי הרובץ אינו עושה פעולה ואינו ממשיך החכמה ממעלה למטה, מה שאין כן השוחה, הוא עושה פעולה והמשכה ממעלה למטה, ומתגלה משום זה, מדת הדין שבו, כנ"ל. וכמ"ש לפנינו, שהיא פוגם אותם, ומ"ש אחת לע' שנה, הוא, כי שבעים שנה נמשכות מזו מדות חג"ת נהי"מ. שכל אחת מהן כלולה מעשר מעשר. ומתחילות מחסד ומסתיימות במלכות, כי המדובר הוא בכלים, שבהם העליונים נגדלים תחילה (כנ"ל בהקסה"י דף כ"ו ד"ה וא"ו) ואחת לשבעים שנה, הינו שנה אחרונה, שהיא מלכות דמלכות של התנין, שבחינה זו בדיוק, לקח מן היאורים, (כנ"ל אות ק"ה ובסולם שם) וע"כ כשרובץ בהם, חוזר ומשלימם.

(קח) כד נטיל, נפק וכו': אבל כשהוא שוחה בהם, יוצא לשון אש אחת בקליפות דהיינו שנגלה הנקודה דמה"ד שבו, ואז, היאורים כולם עומדים וזעפים בזעף, דהיינו שמרוממים גליהם למעלה וזורדים למטה. המכונה במליצה, זעף. מתערבים אלו היאורים זה בזה ומקבלים צבע תכלת הנוטה לשחור. שהוא גוון המלכות. ויגללים נוסעים למעלה זה

לקבל אותה, והם אלף חסר אחד, דהיינו מחצית מלכות המלכות דמלכות שמקו ימין, ומחצית מלכות המלכות דמלכות שמקו שמאל. ומשתי המחצות האלו נעשה הנחש, שהוא טומאה ממש. אמנם אין הכונה שכל הנחש נעשה מהן, אלא שיש לו ג"כ מט"ס ראשונות הממותקות בבינה, והכונה היא, שזוהמא זו שכולו מדת הדין, שממיתה כל הנוגע בה, היא נכללה בנחש הטמא. ונמצאת כונב שלו, כמ"ש לפנינו. והוא תנין הטמא.

(קו) רישא סומקא כורדא וכו': הראש של התנין אדום כורד, שגוון אדום יורה על דינין הנמשכים מבינה. קשקשותיו קשים כברזל, שבחינת מלכות מעצמותה נקראת ברזל (כנ"ל אות מ"ג). שה"ס מדת הדין, כנפיה הם כנפים השטים, כלומר סנפירים, ובאים לכל אלו יאורים הנ"ל. כשמעלה זנבו, שהוא המלכות שלו, ששם נקודה דמדת הדין כנ"ל, מכה ובוועט לשאר הדגים, אין מי שיעמוד לפניו. כי נקודה זו דמדת הדין, שבזנבו, בכל מקום שנוגעת היא מעוררת שם מדת הדין, שהיא צמצום הא', והאורות גסתלקים משם, כנ"ל בדבור הסמוך.

(קז) פומיה מלהטא אשא וכו': פיה של התנין, הוא אש ליהט. כששוחה בכל אלו היאורים, דהיינו כשממשיך החכמה ממעלה למטה, כמו היאורים, מזדעזעים שאר הדגים, דהיינו המדרגות, אשר שם, מפחד שלא יגלה את נקודה דמדת הדין שבהם, ובורחים משם אל הים. שהוא המלכות דקדושה. אחת לשבעים שנה, הוא רובץ בסדר זה, דהיינו בתצ"ט ופלגא (דפוי דף כ"ו ע"ב)

מתערבין אינון יאורין ו לעין תכלא אוכמא. וגלגלין נטלין לארבע סטרי ז דעלמא. זקיף זנביה, מחי לעילא, מחי לתתא, כלא ערקין קמיה. (קט) עד דלסטור צפון, קם ט חד שלהובא דאשא, וכרוזא קרי, ׀ אזדקפו סבתין, אתבדרו לד' זויין, הא אתער מאן דשוי קולא, על אנפוי כ דתנינא, כמה דאתמר. ׀ ונתתי חחים בלחייך וגו'. כדין כלהו אתבדרון. ונקטין ליה לתנינא, ונקבי אנפוי בסטר עלעוי, ועאלין ליה לנוקבא דתהומא רבא, עד דאתבר חיליה, כדין אהדרו ליה כ לנהרוי.

חלופי גרסאות
ו העין. ז עלמא. ח דסטור. ט ל"ג חו. י כ"ג הסולם ; קדלא ; קלדא ; קלרא. כ דתנינן. ל לנחרוי.

מסרת הזהר
(ו) (יחזקאל כ"ט).

דרך אמת ׀ ׀ הזקיפו עצמכם סבתין שהוא לילית וכתותיה כי יש שתי לילית והנה לילית הראשונה כלתו של סמאל נקרא סבתא ר"ל זקנה כנגד לילית השניה זעירתא שבה משתמש אשמדאי ויוצא הכרוז שיהיו מתפסטים מהעולם לד' רוחות ושלא תפעלנה לילית סבתא עם כתותיה שום פעולה בעולם שהרי נתעורר שמיים קולר על לחייו של נחש ההוא ומורידו לתהום רבוו שלא ישלטו בעולם.

מאמר הסולם תנינא הביץ בין יאורין

לקטנות, מחמת הדינים שבבינה. וזה אמרו, עד דלסטור צפון קם חד שלהובא דאשא, דהיינו שעלו הדינים דמלכות אל הבינה. והנה בעת שיש ג"ר במדרגות, נבחן שכל מדרגה ומדרגה יש בה אגודה של שלשה קוין (כנ"ל באות ק"ד) חד אפיק רישיה ואעיל ליה בין תרין גופין. וכשחוזרות לקטנות, נבחן שנתפורו האגודות. וז"ש אזדקפו סבתין אתבדרו לד' זויין, דהיינו שיחזרו לקטנות, משום, דהא אתער, מאן דשוי קולא על אנפוי דתנינא, ומהו המוקש שמישים על פניו, ז"ש, ונקטין ליה לתנינא ונקבי אנפוי שבסטור לחייו, כי עושים בו נקב בבחינת הפנים שלו ששם היא בינה שלו (כנ"ל באות קט"ו) רישיה סומקא כורדא, ע"ש, ושולטים בו גם דינים דבינה, וחוזר לקטנות ואז ועאלין ליה לנוקבא דתהומא רבא, דהיינו לבינה דקליפה הנאחות בקטנות הבינה, עד דאתבר חיליה. כלומר עד שנשבר כח הזנב שלו, ואינו יכול עוד לפגום בזנבו. והוא מטעם שהקליפות נמשכות לפגום מה שהוא יותר למעלה, וכיון שהתנין הוא בנוקבא דתהומא רבא, ששם פוגם הבינה, מסוד המלכות הממותקת שמה, כבר אובד כחו שבזנבו, שפוגם רק בחינת ז"ת בלבד, וע"כ נשבר כח התנין ואינו יכול עוד להזיק בזנבו. וזה נבחן למוקש כלפי התנין, כי מחמת שהושיטו לו דינין דבינה, אבד את דינין דמלכות. ואז מורידים שוב את המלכות, שעזתה לבינה, אל מקומה

בארבע רוחות העולם, דהיינו גלגלי מרכבה דקדושה הממשיכים ג"ר ע"י נסיעתם (כנ"ל שמות דף י"ב ד"ה מתניתין) והתנין זוקף זנבו ומכה למעלה בגלגלים, שפוגם אותם, ומכה למטה ביאורים, כולם בורחים ממנו. (קט) עד דלסטור צפון וכו': עד שלצד צפון קם שלהבת של אש אחת, דהיינו שנגלו דינין דבינה ע"י עלית המלכות אליה, והכרח קורא, התיצבו אגודות, והתפורו לד' זוייות, כי גיעור מי שישים מוקש על פניו של התנין, כמו שנאמר, ונתתי חחים בלחייך וגו', שזה נאמר על התנין הרובץ בתוך יאוריו, ע"ש. אז מתפורים כל האגודות. ולוקחים את התנין ונוקבים פניו בצד לחייו, ומכניסים אותו לנוקבא דתהומא רבא, שהיא בינה דקליפות, עד שנשבר כחו אז מחזירים אותו לנהרותיו. סבתין פירושו אגודות כמו צבתין, מלשון הכתוב, תשולו לה מן הצבתים. (רות ב') קדלא הוא ט"ס, וצ"ל קולא, כי תרגומה, של, שלחנם לפניהם לפח, הוא לקולא. דהיינו פח ומוקש. (תהלים ס"ט כ"ג) ביאור הדברים. כי בעת שהתנין בא לאחת מע' שנותיו שלו, שהיא המלכות שבמלכות שלו, אז שולט זנבו, שהיא נקודת המלכות הבלתי ממותקת בבינה, ואז הוא מכה בו למעלה בקדושה ולמטה, כנ"ל בדבור הסמוך. אז צריכים לשים את התנין במלכותה, בסוד הכתוב, ונתתי את חחים בלחייך. והוא כי אז חוזרת המלכות לבינה, והבינה באה לקטנות, ואז כל המדרגות הנמשכות ממנה חוזרים (דפו"י דף כ"ז ע"ב)

ק) חד לשבעין שנין עבדין ליה כדין, בגין ו) דלא יטשטש אתרין דרקיעין וסמכייהו. ז) ועלייהו כלא אודן, ח) ומברכאן ואמרין, ט) בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו.

קיא) תניינא י) עלאין לעילא קיימין אינון דמתברכאן, כמד"א מ) ויברך אותם אלהים. אלין שלטין על כל שאר נונין, דכתיב ומלאו את המים בימים. ועל דא כתיב, טו) מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית.

תוספתא

קיב) אשכול הכופר דודי לי. אשכול: דא אימא עלאה. מה אשכול מ) מתקשט בכמה עלין בכמה זמורות לישראל דאכלין ליה, הכי שכינתא עלאה, מתקשטת בכמה קשוטין דשמנה כלים, מכמה קרבנין, מכמה מיני תכשיטין

חלופי גרסאות
 ז) ועליה. ח) ומתברכין. ט) עלאין.

מסרת הזהר
 ז) (תהלים צ"ה) ויחי ע"ו צ"ה. ח) (בראשית א') לעיל אות ק"ג, ט) (תהלים ק"ד) תולדות ב' צ"ג י) (שה"ש א')

דרך אמת ש) שלא יהרסו יחריבו. מ) תקונים דף צ'.

תנינא רביץ בין יאורין

הסולם

מאמר

והתנין אינו יכול עוד להזיק, כנ"ל, נמצא. שעל כריעה והשתחוויה הזו, דהיינו על חזרתם ל"ק בלי ראש, כדי להשים מוקש בפניו של התנין, כל המדרגות שמחים, ומודים לה' ואומרים, בואו נשתחוה ונכרעה וגו'. כי ע"ז ניצלו מן התנין. והנה נתבאר היטב התנין דקליפות, שה"ס חזרת מטה החרטומים להיות תנין, אבל מטה אהרן שנעשה לתנין, הוא תנין דקדושה, הנמשך ממבועים עלאין ונהרין עמיקין, הנ"ל. הנמצאים בסוד אלף יאורין דנפקין לארבע סטרין. (כנ"ל אות ק"ד)

קיא) תניינא עלאין לעילא וכו': אבל התנינים העליונים העומדים למעלה בקדושה שהם לויתן ובת זוגו, הם שנתברכו, כמש"א ויברך אותם אלקים. אלו שולטים על כל שאר הדגים, שהם המדרגות הנמצאות ביאורים, שכתוב, ומלאו את המים בימים. ועל זה כתוב, מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית.

מאמר להט החרב המתהפכת

קיב) אשכול הכפר דודי לי: אשכול, הוא אמא עלאה, דהיינו בינה. מה אשכול, בכמה עלים בכמה זמורות, מתקשט לישראל שאוכלים אותו, כך השכינה העליונה, שהיא בינה, מתקשטת, שמעלית מ"ו לחכמה, בכמה עדיים, של שמונה כלים, שהם ד' אותיות הויה וד' אותיות אדני שהם ז"ן. מכמה קרבנות, שישראל מקריביט, מכמה מיני תכשיטים דכפרה

מקומה. וחזרת הבינה לגדלותה וכן כל המדרגות הנמשכות ממנה עד האלף יאורים חסר אחד ששם רובץ התנין. וכד'ן, אהדרו ליה לנהרין, דהיינו שחוזר לרובץ בתוך יאוריו.

ק) חד לשבעין שנין וכו': אחת לשבעים שנה, עושים לו כן, כי כשבא לסוף שבעים שנה שהיא מלכות דמלכות שלו, נמצא חוזר ומתעורר כח הדין שבזנב שלו, כנ"ל. כדי שלא יקלקל המקומות של הרקיעים ועמודיהם. כלומר שלא יקלקל בנקודת הדין שלו את המיתוק של המקומות, שהם המלכיות הממותקות בבניה, שנמיתוק זה יוצאים הרקיעים שה"ס המסכים דצמצום ב', ועמודיהם, שה"ס הנה"י הנמשכים מהרקיעים האלו. ועליהם כולם מודים ומשבחים, בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושינו.

פירוש. כי חזרת המדרגה מג"ר ל"ק מכונה כריעה והשתחוויה, ודאי שאין מדרגה שתשבח על חזרתה ל"ק. אמנם בעת שמתגברים הדינים דמדת הדין שבתנין, הפוגם למדרגות של מעלה ושל מטה ואין מי שיעמוד לפניו. נמצא, כשמשוימים לו המוקש בפניו, ע"י חזרת הבינה וכל המדרגות לבהינות קטנות, כנ"ל שע"ז באה תנין לנוקבא דתהומא רבא, ואובד שם הדינין דמלכות המלכות שלו הבלתי ממותקת, שבזה נשבר כחו של התנין, ואח"כ חזרת הבינה וכל המדרגות לגדלותם.

(דפו"י דף כ"ז ע"ב)

דכפרה לבנהא, ואיהי קמת בהון קמי מלכא, ומיד ^ו וראיתיה לזכור ברית עולם. ויהיבת ^ז אן שאילתיך דילה, באלין ברכאן דתקינן רבנן בצלותא, למשאל קמי מלכא.

קיג) בההוא זמנא, כל דינין דשכינתא תתאה, דאיהי דודי אדני, מתהפכין לרחמי, כגוונא דא ידוד, לקיים ^ח אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו, ידוד. אם יאדימו כתולע. דודי. כצמר יהיו, ידוד. ^ט כל דינין דדא, מתלכנין משכינתא עלאה.

קיד) ואיהי שכינתא דודי, ^י להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים. ואוקמוה רבנן, דמהפכא זמנין רחמי, זמנין דינא ^{יא} פעמים אנשים, פעמים נשים. זמנין דינא, כגוונא דא דודי. זמנין רחמי, כגוונא דא ידוד. דהא איהו מסטרא דאילנא דחיי, כל דינין מתהפכין לרחמי. ומסטרא דעץ הדעת טוב ורע, כל רחמי מתהפכין לדינא, למידן בהו לאינון דעברי על פתגמי אורייתא. קטו) ועץ דא בעלמא דאתי, ^{יב} דאיהו בינה, כל שמהן דדינא מתהפכין בה

חלופי גרסאות

מסרת זוהר

^ז אן שאילתיך דלהון. ^ח בכל דינין דא. ^ט בשכינתא ק דאיהי.

^ו (בראשית ט' נח ק"א צ"ב. ל) (ישעיה א')
^ז (ג' ב"ב ע"ו צ"א.

דרך אמת אן בראשית נ"ג ע"ב.

להט החרב המתהפכת

הסולם

מאמר

הדעת ט"ר, דהיינו השכינה שאינה מחוברת עם עץ החיים, כל הרחמים שבה מתהפכים לדין, לדון בהם לאותם העוברים על דברי תורה.

ביאור הדברים. כשהמלכות בקטנות, שהיא דין, נבחן וזוגה עם ז"א בשם הוה"י אדני, כי הוה"י הוא הוה"י למפרע המאירה ממטה למעלה, דהיינו יוד בתחילה למטה, ואח"כ למעלה ממנה, ה ראשונה, ואח"כ למעלה ממנה ו למעלה בראש עומדת ה אחרונה. וזה יורה שז"א היא ו"ק בלי ראש, ומשפיע דינים לשם אדני, שהיא המלכות גם נקרא אור הו"ק דז"א שמשפיע ממטה למעלה, בשם אור נקבה, דהיינו נשים. וכשמזדווגת עם ז"א דגדלות, שעלה לבינה, נבחן הזוג בשם י"ה ו"ה אדני, כי הוה"י ביושר יורה שמשפיע ביושר ממעלה למטה, ואז נקרא ז"א בשם עץ חיים. דהיינו שמקבל ג"ר וחיים מן הבינה. ואור זה של ז"א נקרא ג"כ אור זכר, דהיינו זמנין אנשים. ולפיכך נקראת המלכות בשם להט החרב המתהפכת. כי בחטא התחתונים יורדים ז"ן מן הבינה למטה, ואז הזוג הוא הוה"י אדני, וכשעושים תשובה, עולים ז"ן שוב לבינה, וכל הדינים שבה מתהפכים לרחמים, והזוג הוא הוה"י אדני.

קטו) ועץ דא, בעלמא וכו': ועץ

החיים

דכפרה לבניה, והיא עומדת בהם לפני המלך, שהוא חכמה, מיד, וראיתיה לזכור ברית עולם, דהיינו שמזדווג עמה. והבינה נותנת לנו, מהבקשות שלה, ששאלה מחכמה בעדינו, ע"י, אלו הברכות שתקנו רבנן בתפלה, לבקש לפני המלך.

קיג) בההוא זמנא כל וכו': בזמן ההוא דזוג חו"ב הנ"ל כל הדינים של שכינה התחתונה, שהיא המלכות, שהיא הוה"י אדני, מתהפכים לרחמים כעין זה, י"ה ו"ה, לקיים אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו, דהיינו י"ה ו"ה, אם יאדימו כתולע, שהוא הוה"י, כצמר יהיו שהוא י"ה ו"ה, כל הדינים של זה, דהיינו של המלכות, מתלבנים משכינה העליונה, שהיא בינה.

קיד) ואיהו שכינתא דודי וכו': והשכינה שהיא הוה"י, היא להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים, ובארוה רבנן, שט"כ נקראת להט החרב המתהפכת, משום שמתהפכת פעמים לרחמים ופעמים לדין, פעמים אנשים ופעמים נשים. פעמים דין כעין זה הוה"י, פעמים רחמים כעין זה י"ה ו"ה, כי היא, מצד עץ החיים, כלומר, אם השכינה מתחברת עם עץ החיים, שהוא ז"א שעלה לבינה, כל הדינים שבה מתהפכים לרחמים, ומצד עץ

(דפו"י דף כ"ו ע"ב)

רחמי, ובגין דא אוקמוה רבנן, לא כהעולם הזה העולם הבא. ובגין דא, בינה, איהי להט החרב המתהפכת, דמתהפכת מדינא לרחמי לצדיקים, למיהב לון אגרא בעלמא דאתי. מלכות, להט החרב המתהפכת, מרחמי לדינא, למידן בה לרשיעיא * בעלמא דין.

קטז) אבל מעץ הדעת טוב ורע, דאיהו כגוונא * דמטה, זמנין דמהפכין הנשים

חלופי גרסאות ר לדינא ; לרחמי. ש דמטי.

להט החרב המתהפכת

הסולם

מאמר

התהפכות, או מרחמים לדין ומדין לרחמים או מטוב לרע ומרע לטוב. כי מתחילה הם מתהפכים על האדם, מרחמים דבינה לדין דשמאל, דהיינו קפאון האורות כולם. שהוא כדי לדון את הרשעים הנמשכים אחרי המוחין האלו, ואז הווג העליון הוא בסוד הוה"ל אדנ"ל כנ"ל. ואם מאריכים בחטאם ואינם חוזרים בתשובה, מתהפכים עוד מטוב לרע, דהיינו שמתגלה בהם מלכות דמדת הדין שהיתה גנוזה בהם, שהוא רע, והאורות מסתלקים מוהם כנ"ל. בסוד לא זכי הא רע, (כנ"ל בהקטה"ז דף צ"ט ד"ה ב' תרי"ג, ובדף קצ"א ד"ה וכו' עש"ה) וזה נבחו שהאנשים ונשים הללו, שהיה בהם תקון הגניזה, נתהפכו עתה לשדים ושדות, שאין בהם תקון הגניזה. כי המלכות דמדת הדין שאינה ממותקת נתגלה בהם, כמו בשדים ושדות. וז"ש, זמנין דמהפכין הנשים לשדות ואנשים לשדים. וזה אמרו, ובגין דא, ויגד יעקב לרחל. הגדה ה"ס המשכת מוחין דגדלות שיעקב שה"ס ז"א המשיך מוחין דגדלות אל רחל, שה"ס מלכות, כדי שלא תתחלף לשדה. כי כל עוד שהיא במוחין דקטנות, יש פחד שלא תתהפך לשדה, דהיינו שתקון הגניזה יתקלקל בה. וז"ש, דלית ליה לבר נש לשמשא עם אותיה עד דמספר עמה, שמא נתחלפה לו בשדה, דהיינו רמו על ז"א, שאינה משפיע אל המלכות בסוד הזווג, מטרם שממשיך לה מוחין דגדלות הנקראים סיפור, בסוד השמים מספרים, וכן נקראים דבור. משום, שכל עוד שהמלכות היא במוחין דקטנות, תוכל להתהפך לשדה, כלומר, שתיקון הגניזה יתקלקל בה כמו בשדה. ומקשה לפי"ז איך יכלו החרטומים להפך המטות שלהם לנחשים, מכיון שתקון הגניזה מקולקל בהם ומדת הדין מגולה, אינם ראויים לקבל אפילו בחינת חיים של נחש. ומשיב, שמסטר א דאינון הפוכן יכלין לאתהפכא, דהיינו מצד התהפכות מטוב לרע ומרע לטוב הנ"ל בעצה"ד, גם המכשפים יכולים להפך לפי שעה את המטות שלהם לנחשים, דהיינו להמשיך אורות

החיים זה עומד בעולם הבא שהיא בינה, שכל שמות הדין מתהפכים בה לרחמים ומשום זה בארוה רבנן, לא כהעולם הזה, שהיא מלכות, העולם הבא, שהיא בינה, העולם הזה, על בשורות טובות אומר ברוך הטוב ומטיב, ועל בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת, לעולם הבא, כולו הטוב ומטיב. שאין שם דין. (פסחים נ.) ומשום זה, בינה, היא להט החרב המתהפכת מדין לרחמים לצדיקים לתת להם שכר בעולם הבא. מלכות, היא להט החרב המתהפכת מרחמים לדין, לדון בהם הרשעים בעולם הזה.

קטז) אבל מעץ הדעת וכו': אבל מעץ הדעת טוב ורע, שהוא כעין המטה הנהפך לנחש. דהיינו שמתהפך לרע מנש, ולא מרחמים לדין כנ"ל, לפעמים מתהפכות הנשים לשדות, והאנשים לשדים. ומשום זה, ויגד יעקב לרחל, ומשום זה בארו רבנן, שאין לאדם לשמש עם אשתו עד שמשיח עמה, אולי נחלפה אשתו בשידה. משום שהלהט בעץ הדעת טוב ורע מתהפכת מטוב לרע ממש. ואם תאמר, שמכשפי פרעה, שכתוב, ויעשו כן החרטומים בלטיהם, היו מהפכים בלהט שלהם את המטות שלהם לנחשים, איך יכלו לעשות את זה. ומשיב, שמצד אלו ההתהפכות, שבנצח"ד טו"ר, הם יכולים להתהפך.

פנימיות הדברים. שדים ושדות, הם הבריות שנבראו בערב שבת בין השמשות ולא נגמרו. (כנ"ל בהקדמת ספר הזוהר דף קצ"א ד"ה וכו' עש"ה) וע"כ מגולה בהם מדת הדין הבלתי ממותקת ואין בהם תיקון הגניזה כמו במדרגות דקדושה. (כנ"ל בהקטה"ז דף צ"ט ד"ה ב' תרי"ג ע"ש). ולפיכך הם מויקי עולם, כי בכל מקום שהם מתדבקים, מקלקלים שם תקון הגניזה, ונקודת המלכות דמדת הדין הבלתי ממותקת מתגלה שם, שמסכתה מוכרחים האורות להסתלק, כי כח הצמצום רובץ עליה. (כנ"ל בהקטה"ז דף קצ"א ד"ה וכו').

וכל עוד ששולטים המוחין דקטנות באדם, הוא בבחינת התהפכות תמיד. ויש ב' מיני (דפו"י דף כ"ו ע"ב * דף כ"ח ע"א)

לשדות, אנשים לשדים. ובגין דא, ^א ויגד יעקב לרחל. ובגין דא, אוקמוה רבנן, דלית ליה לבר נש לשמשא עם אתתיה, עד דמספר עמה, שמא נתחלפה לו בשידה. ^ת בגין דלהט בעץ הדעת טוב ורע, מתהפכת מטוב לרע, ^א ואי תימא דמכשפי פרעה, דכתיב ויעשו כן החרטומים בלטיהם. הוו מהפכין אינון מטות דלהון לנחשין. ומסטר א דאלין הפוכן יכלין לאתהפכא. (עד כאן).

ק"ז) ^ט ואמרת אל אהרן קח את מטך. מאי טעמא מטה אהרן, ולא מטה משה. אלא, ההוא דמשה ^א איהו קדישא יתיר, דאתגליף בגנתא עלאה בשמא קדישא, ולא בעי קודשא בריך הוא לסאבא ליה באינון ^א חוטרין דחרשיא. ולא עוד, אלא לאכפייא לון לכל אינון דאתיין ^ב מסטרא דשמאלא, בגין דאהרן אתא מימינא, ושמאלא אתכפייא בימינא.

ק"ח) רבי חייא שאיל לרבי יוסי, הא ^ג גלי קמי קודשא בריך הוא, דאינון חרשין יעבדון תנייניא, מאי גבורתא ^ד איהו למעבד קמי פרעה תנייניא. ^ה א"ל, בגין דמתמן הוא שירותא לאלקאה, ומשירותא דתנינא שארי ^ו שולטניה, כדין, חזו כוליהו חרשי, דהא ריש חכמתא דנחש דילהון הכי הוה. מיד אתהדר ההוא תנינא דאהרן לאעא יבישא, ובלע לון.

ק"ט) וע"ד תוהו, וידעו דשולטנא עלאה אית בארעא, דאינון חשיבו, דהא ^ז לתתא, ^ח בר מנייהו לא אית שלטנא למעבד מידי, כדין, ויבלע מטה אהרן, מטה אהרן דייקא, דאתהדר לאעא ובלע לון.

חלופי גרסאות

ת ובגין. א ל"ג איהו. ב משמאלא ול"ג מסטרא. ג וגלי ול"ג מן ר' חייא עד גלי. ד ל"ג איהו. ה אלא. ו לשולטניה ומשירותא דשולטניה שארי לאלקאה. ז לעילא. ח ל"ג בר.

מסרת זוהר

(בראשית כ"ט) ח"א קנג ח"ג דצב: ט) לעיל אות ק'.

דרך אמת ב] ואי תימא הוא כמו ואיבעית אימא י"ש כיוצא בזה הרבה בזוהר. ג] במטות הכשפנים שהם החרטומים.

קח את מטך

החרטומים יעשו נחשים, ואם כן, איזה חשיבות הוא לעשות לפני פרעה נחשים אמר לו, הוא משום, שמשם הוא התחלה אל העונשים, דהיינו נחש הקדמוני שהכשיל את אדם וחוה. ומן התחלת הנחש מתחיל שליטתו של פרעה, דהיינו מצד שמאל. אז, כשראי ונתהפכות מטה אהרן לנחש, שמחו כל החרטומים, כי תחילת החכמה של הנחש שלהם, היה כן. כי המוחין דקכנות דקדושה הנמשכים משמאל, מכונה נחש, ושכנגדו הוא הנחש דטומאה, הנמשך משמאל, שמשם מושכים החרטומים את החכמה שלהם. וע"כ שמחו על מטה אהרן שנהפך לנחש. מיד חזר מטה אהרן לעץ יבש, ובלע אותם.

ק"ט) וע"ד תוהו וידעו וכר: ועל זה תמהו וידעו, שממשלה עליונה יש בארץ, שהם חשבו, שלמטה, בארץ, אין שליטה חוץ מהם, לעשות

הסולם

מאמר

אורות דקליפת הנחש. כי לפי שעה, יכולים לגנוז את מדת הדין שלהם ולדמות עצמם לאנשים ונשים, אבל לא לזמן הרבה, וסופה לחזור ולהתגלות, ואז פורח רוח החיים שמשכו מנחש דקליפה, והנחש שלהם חוזר למטה.

ק"ז) ואמרת אל אהרן קח את מטך: שואל מהו הטעם, שנבחר לזה, מטה אהרן, ולא מטה משה, ומשיב, אלא זה של משה הוא קדוש יותר, כי נחקק בו שם הקדוש בגן עדן העליון, ולא רצה הקב"ה לטמא אותו באלו המטות של החרטומים, שהיה צריך לבלוע אותם, כמ"ש ויבלע מטה אהרן את מטותם. ולא עוד, אלא כדי להכניע לכל אלו הבאים מצד שמאל, צריכים למטה אהרן, משום שאהרן בא מימין, שהוא כהן, והשמאל נכנע אל הימין.

ק"ח) ר' חייא שאיל וכר: ר"ח שאל לר' יוסי, הרי היה גלוי לפני הקב"ה, שאלו

(דפו"י דף כ"ח ע"א)

קכ) וע"ד עבד אהרן תרין אתין, חד לעילא, וחד לתתא. חד לעילא, תנינא עלאה דשלטא על אינון דלהון. חד לתתא, דשליט אעא על תנינא דילהון. ופרעה חכים הוה מכל חרשוי, ואסתכל דשלטנא עלאה שליט על ארעא, שליט לעילא שליט לתתא.

קכא) אמר רבי יוסי, אי תימא, חרשיא כל מה דעבדין לאו איהו אלא בחיזו דעינא, דהכי אתחזי, ולא יתיר, קא משמע לן ויהיו דייקא, דכתיב ויהיו לתנינים. ואמר רבי יוסי, אפילו אינון תנינא דילהון אהדרו למהוי ט אעיו, ואעא דאהרן בלע לון.

קכב) כתיב, ט הנני עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו. מתמן שרותא לתתא בשולטנא דילהון. אבל חכמתא דילהון, לתתא מכלהו דרגין איהו.

קכג) תא חזי, חכמתא דילהון בדרגין תתאין, כ לאכפיין לון לאלין דרגין בדרגין עלאין, רישי שולטנותהון ועקרא דילהון, לתתא מההוא תנינא, ומשתלשלן בתנינא, דהא מתמן נטיל חילא דרגא עלאה דילהון. משמע דכתיב, ט אשר אחר הרחים.

חלופי גרסאות

ט אעיו. י אינון. כ ואכפיין ; ואתכפיין ; ואי כפיין לון לאלין דרגין עלאין.

מסרת הזוהר

ט (יחזקאל כ"ט) ח"ב כ"ט. לה: לה: ת"ז תס"ט קט. ט (שמות י"א) וישלח ז' צ"ח.

הסולם

קח את מטך

מאמר

אבל החכמה שלהם נמשכת מתחת כל המדרגות של התנין ויאוריו.

לעשות משהו. אז, ויבלע מטה אהרן את מטותם. מטה אהרן בדיוק, שחזר הנחש לעץ, ובלע אותם.

פירוש. כי התנין ואלף יאוריו, הם קרובים לקדושה, ובשעה שהתנין רובץ בהם הם בשלמות (כנ"ל אות ק"ו). ורק בעת ששוחה ביאורים מתגלה הטומאה בזנבו א' לע' שנה (ע"ש כל ההמשך). אבל מדרגות הטומאה שמתחת התנין הגדול ויאוריו, כבר הטומאה קדמה להם, ואינם ראויים להמשיך אור מתנין ויאוריו. וז"ש שהתחלת השליטה היא מתנין הגדול, וע"כ רק המלך שלהם מקבל ממנו, אבל חכמת מצרים עצמם היא ממדרגות התחתונות.

קכג) ת"ח חכמתא דלהון וכו': בוא וראה, החכמה שלהם היא במדרגות התחתונות, להכניע ולשעבד מדרגות האלו אל המדרגות העליונות, שהם תנין הגדול ויאוריו, שיכללו בהן, ואז יכולים להמשיך אור גם למדרגות התחתונות. ראשי שלטונות שלהם ושורשם הוא למטה מתנין הזוה, ונאחזים בתנין, כי משם המדרגה העליונה שלהם, שהוא המלך, מקבל כח. וע"כ נדמה המלך שלהם לתנין הגדול הרובץ תוך יאוריו. וזה נשמע, שכתוב, אשר אחר הריחים. שפירושו אחר מדרגות העליונות

הנקראות

קכ) וע"ד עביד אהרן וכו': ועל זה עשה אהרן שני אותות, אחד למעלה ואחד למטה, אחד למעלה, היינו, שנחש העליון דקדושה שלט על הנחשים שלהם. אחד למטה, היינו, ששלט העץ על הנחשים שלהם. כי בלע אותם. ופרעה היה יותר חכם מכל חרטומיו, והסתכל שממשלה העליונה שולט על הארץ, שולט למעלה ושולט למטה.

קכא) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, פן תאמר, אשר המכשפים, כל מה שעושים אינם עושים אלא באחיות עינים, שרק נראה כך, ולא יותר, משמיענו הכתוב, ויהיו בדיוק, שכתוב, ויהיו לתנינים, שעשו התנינים בפועל. ואמר ר' יוסי, אפילו כשהתנינים שלהם חזרו להיות עצים, העץ של אהרן בלע אותם. כי נאמר ויבלע מטה אהרן את מטותם.

קכב) כתיב, הנני עליך פרעה מלך מצרים התנין הגדול הרובץ בתוך יאוריו. נקרא כן, כי משם, מתנין הגדול, הוא התחלת השליטה שלהם למטה,

(דפו"י דף כ"ח ע"א)

קכד) רבי חייא, הוה יתיב יומא חדא, אבבא דתרעא דאושא. חמא ליה לרבי אלעזר ז' חד קטפירא טאסא גביה, אמר ליה לרבי אלעזר, משמע, דאפילו באורחך כלא תאיבין למהך אבתרך. אהדר רישא וחמא ליה. אמר, ודאי שליחותא אית גביה. דהא קודשא בריך הוא בכלא עביד שליחותיה, וכמה שליחין אית ליה לקודשא בריך הוא, דלא מ' תימא מלין דאית בהו רוחא בלחודייהו, אלא אפילו אינון מלין דלית בהו רוחא.

קכה) פתח ואמר, ז' כי אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יעננה. כמה אית ליה לבר נש לאודהרא מחובוי, דלא יחטא קמי קודשא בריך הוא. ואי ימא מאן יסהיד ביה. הא אבניה ביתיה ואעי ביתיה יסהידו ביה. ולזמנין דקודשא בריך הוא נ' הוא עביד בהו שליחותא. תא חזי חוטרא דאהרן, דאיהו אעא יבישא, קודשא בריך הוא שירותא דנסין עבד ביה, ותרי שליחותי ביה אתעבידו. חד דאיהו אעא יבישא ו' ובלע לאינון תנייניא דילהון. וחד דהא לשעתא אתהדר ברוחא ואתעביד בריה.

קכו) אמר רבי אלעזר, תפח * רוחיהון, דאינון דאמרין, דלא זמין קודשא בריך הוא לאחייא מתייא, והיך יתעביד מנייהו בריה חדתא. ייתון ויחמון אינון טפשאיין חייביא, רחיקין מאורייתא, רחיקין מניה, בידיה דאהרן הוה חוטרא, אעא יבישא, וקודשא בריך הוא לפום שעתא אהדר ליה בריה, משניא ברוחא וגופא. אינון גופין, דהוו בהו רוחין ונשמתיין קדישין, ונטרו פקודי אורייתא, ואשתדלו באורייתא יממא ולילי, וקודשא בריך הוא טמיר לון בעפרא. לבתר, בזמנא דיחדי עלמא, על אחת כמה וכמה דיעבד ו' להו בריה חדתא.

מסרת הזוהר
ז' (חבוק ב')

חלופי גרסאות
ז' בחד. מ מוסיף תימא דאפילו. נ ל"ג הוא. ס ולשעתא וליג מן ובלע עד לשעתא. ע ל"ג להו.

דרך אמת ז' עוף אחד היה משוטט ומעופף אחרי ותחזיר ראשו לאחוריו וראהו אמר ודאי שליחותא אית גביה רצה לומר שהוא בשליחות.

מאמר

הסולם

קח את מטך

כמה יש לו לאדם להזוהר מחטאיו שלא יחטא לפני הקב"ה. ואם תאמר, מי מעיד עליו. הנה אבני ביתו וקורות ביתו מעידים עליו. ולפעמים הקב"ה עושה בהם שליחותו. בוא וראה, מטה אהרן, שהוא עץ יבש, עשה בו הקב"ה ראשית הנסים. ושתי שליחויות נעשו בו, א' שהוא עץ יבש ובלע לתנינים שלהם. וא', כי לשעתו קבל רוח חיים ונעשה בריה.

קכו) אמר ר' אלעזר וכו': אר"א. תפח רוחם של אותם האומרים, שהקב"ה אינו עתיד להחיות המתים, שאיך אפשר, שיעשה מהם בריה חדשה. יבואו ויראו אלו הרשעים השוטטים הרחוקים מתורה ורחוקים ממנו, מן הקב"ה. שבידיו של אהרן היה מטה, עץ יבש, והקב"ה החזירו לפי שעה לבריה, שנשתנתה ברוח וגוף, אלו הגופים שכבר היו בהם רוחות ונשמות

הנקראות ריחים, שאינן ראיות לקבל אור החכמה הנקרא בכור, אלא רק התוך שמכניעים ומשעבדים אותו למדרגות העליונות כנ"ל, וע"כ נקרא בכור השפחה.

קכד) ר' חייא הוה וכו': ר"ח היה יושב יום אחד, על הפתח של שער אושא, ראה את ר' אלעזר שעוף אחד, ששמו קטפירא, מעופף אצלו. אמר לו לר' אלעזר, משמע, שאפילו אם אתה הולך בדרך, חושקים הכל ללכת אחריך. החזיר ר' אלעזר ראשו וראה אותו, אמר, ודאי שיש לו, לעוף שליחות. כי הקב"ה ע"י הכל עושה שליחותו, וכמה שליחים יש אל הקב"ה, ואל תאמר שעושה שליחותו, ע"י דברים שיש בהם רוח חיים בלבד, אלא אפילו ע"י דברים שאין בהם רוח חיים.

קכה) פתח ואמר כי אבן מקיר וגו':

דפו"י דף כ"ח ע"א * דף כ"ח ע"ב)

קכז) פ אמר רבי חייא, ולא עוד, אלא דההוא גופא דהוה, יקום. משמע דכתיב, ר יחיו מתיך, ולא כתיב יברא, משמע דבריין אינון אבל יחיו. דהא גרמא חד, ישתאר ז מן גופא תחות ארעא, וההוא לא אתרקב ולא אתבלי בעפרא לעלמין, ק ובההוא זמנא, קודשא בריך הוא ירכך ליה, ויעביד ליה ק ח כחמירא בעיסה, ויסתלק ויתפשט לארבע זויין ומניה ישתכלל גופא וכל שייפוי. וקודשא בריך הוא יהיב ביה רוחא לבתר. אמר ט ליה רבי אלעזר הכי הוא. ותא חזי, ההוא גרמא במה אתרכך. בטל. דכתיב, ט כי טל אורות טלך וגר.

קכח) ויאמר ה' אל משה אמור אל אהרן קח מטך ונטה ידך על מימי מצרים על נהרותם על יאוריהם ועל אגמיהם ועל כל מקוה מימיהם ויהיו דם וגו'. אמר רבי יהודה, האי קרא אית לאסתכלא ביה, והיך יכיל למהך לכל הני אתרי. * ותו, דהא כתיב וימלא שבעת ימים אחרי הכות ה' את היאור. את היאור כתיב, ואת אמרת על מימי מצרים על נהרותם על יאוריהם ועל אגמיהם.

קכט) אלא, מימי מצרים נילוס הוה. ומתמן אתמליין כל אינון שאר אגמין ויאורין ומבועין וכל מימין דילהון. ועל דא. אהרן לא נטה למחאה אלא לנילוס בלחודוי. ותא חזי דהכי הוא, דכתיב ולא יכלו מצרים לשתות מים מן היאור.

קל) אמר רבי אבא, תא חזי, מיין תתאין מתפרשאן לכמה סטריין, ב ומיין עלאין מתכנשי בבי כנישו מיא, דכתיב, ט ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד. וכתיב ולמקוה המים קרא ימים. האי קרא אוקמוה. ותא חזי, ההוא רקיעא דאית ביה שמשא וסיהרא כוכבייא ומזלי, ג דא איהו בי

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

פ מוסף אמר ליה. צ ל"ג מן גופא ק ולהוא. ר כעיסה בחמירא. ש ל"ג ליה. ת האי אתר. א ולא עוד אלא ול"ג ותו. ב סטריין עלאין דהא מיין; ומיין עלאין עאכ"ו ומיין; סטריין ומיין עלאין דהא מיין. ג ל"ג דא.

ר (ישעיה כ"ו) וירא קסיו ציון ו' ח'. ר (שם) ו (בראשית א') ב"א ע"א. קצ"ד צ"א

דרך אמת: ה כשאור.

ויהיו דם

הסולם

מאמר

קכח) ויאמר וגו' ונטה ידך על מימי מצרים וגו': אמר ר' יהודה במקרא זה יש להסתכל בו. וכי איך היה יכול ללכת לכל אלו המקומות דהיינו לכל מימי מצרים וכל מקוה מימיהם, שבכל ארץ מצרים. ועוד, הרי כתוב, וימלא שבעת ימים אחרי הכות ה' את היאור. את היאור כתוב, ואתה אומר, על מימי מצרים על נהרותם על יאוריהם ועל אגמיהם.

קכט) אלא מימי מצרים וכו': ומשיב, אלא מימי מצרים הוא נילוס, ומשם נתמלא כל שאר האגמים והיאורים והעינות וכל מימות שלהם. ועל כן, אהרן לא נטה ידו להכות אלא לנילוס בלבד. ובוא וראה שכן הוא, שכתוב, ולא יכלו מצרים לשתות מים מן היאור. הרי שהיאור כולל כל מימי מצרים.

קל) אמר ר' אבא וכו': אר"א בוא וראה, מים תחתונים מתפשטים לכמה צדדים, דהיינו

ונשמות קדושות, ושמרו מצות התורה, ועסקו בתורה ימים ולילות, והקב"ה הטמין אותם בעפר, הגה אחר כך בעת שישמח העולם, דהיינו אחר גמר התקון, על אחת כמה וכמה, שהקב"ה יעשה אותם בריה חדשה.

קכז) אמר ר' חייא וכו': אר"ח, ולא עוד, אלא אותו גוף שהיה, יקום. זה משמע, שכתוב, יחיו מתיך. ולא כתוב, יברא, משמע שהם כבר נבראו, אבל צריכים רק שיחיו. כי עצם אחד ישאר מן הגוף מתחת הארץ, ועצם ההוא אינו נרקב ואינו נעדר בעפר לעולם, ובעת ההוא הקב"ה ירכך אותו, ויעשה אותו כשאור בבצק, ויעלה ויתפשט לארבע זויות, וממנו ישתכלל הגוף וכל אבריו, ואחר כך נותן בו הקב"ה את הרוח. אמר לו ר' אלעזר כן הוא. ובוא וראה, עצם הזה במה מתרכך. בטל. שכתוב, כי טל אורות טלך, וגו'.

(דפו"י דף כ"ח ע"ב)

כנישות מיא ד רבא, ה דהוא נטיל כל מיין, ואשקי לארעא, דהיא עלמא תתאה, כיון ו דנטל מיא ז בדר לון, ופליג לון לכל עיבר, ומתמן אתשקיין כלא. קלא) ובזמנא דדינא שריא, עלמא תתאה לא ינקא מן ההוא רקיעא, וינקא מסטר שמאלא, וכדין אקרי (n) חרב לה' מלאה דם. ווי לאינון דינקין כדין מינה, ואתשקיין מינה, n דבההוא זמנא ימא s ינקא מתרין סטרין, הוה אתפלג לתרין חולקין, חוור וסומק. וכדין שדי ליאורא חולקא דמצרים, ואלקי לעילא ואלקי לתתא. ועל דא שתאן ישראל מיא. ומצראי דמא. קלב) י אי תימא בגין גיעולא כ הוה ולא יתיר. תא חזי, שתאן דמא ועאל למעייהו, ואסתלק ובקע, עד דהוו מזבנין לון ישראל ג מיא בממונא, וכדין שתאן מיא בגיני כך שירותא לאלקאה לון הוה דמא. קלג) n רבי יצחק פתח האי קרא, (x) ארוממך אלהי המלך ואברכה שמך לעולם ועד. תא חזי, דוד לקביל דרגא דיליה קאמר, דכתיב אלהי דידי. בגין דבעא לסלקא שבחיה, ולאעלא ליה לנהורא עלאה, לאתערבא דא בדא, למהוי כלא חד. בגיני כך, ארוממך אלהי המלך וגו'. קלד) דתנינן, כל יומי דדוד, אשתדל m לאתקנא כורסיה, ולאנהרא אנפיהא, בגין דיגין עליה n ואיתנהיר תדיר נהורא תתאה * בנהורא עלאה, למהוי כלא

מסרת הזהר (תהלים קמ"ה) ח"ב קכב : ח"ג (ת) (ישעיה ל"ד) (x) קיס : קכ. רס. ד ל"ג רבא. ה דהא. ו דנטיל ; דנטלא. ז ובדר ; מוסיף כלהון בדר. ח בההוא ; ההוא ימא אתפלג ול"ג מן דבההוא עד אתפלג. ט ל"ג מן ינקא עד אתפלג. י מוסיף הא שתאן דמא אי תימא. כ הוה. ל ל"ג מיא. מ. לאתקנא. n ויתנהיר.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

הסולם

מאמר

בשרשט למעלה, ומכה למטה, ועל כן שותים ישראל מים להיותם דבוקים ביסוד דז"א שהוא חלק הלבן שבמלכות, והמצרים שותים דם. שהוא חלק האדום שבמלכות. קלב) אי תימא בגין וכו' : אם תאמר, שמכת הדם היתה משום מיאוס בלבד, בוא וראה, שתו הדם ובא במעיהם ובקע ועלה. עד שישאל היו מוכרים להם מים בכסף, ואז שתו מים. משום זה, הראשונה להכות אותם היתה דם. קלג) ר' יצחק פתח וכו' : ר"י פתח מקרא הזה. ארוממך אלהי המלך ואברכה וגו'. בוא וראה, דוד, כנגד המדרגה שלו אמר ארוממך, שכתוב אלהי, שפירושו אלהי שלי, דהיינו המלכות, שהוא מדרגתו. כי רצה להעלות שבתו של המלכות ולהביאו לאור העליון, דהיינו בינה, לערבם זה בזה, שיהיו המלכות והבינה הכל אחד. ועל כך אמר, ארוממך אלהי המלך וגו'. קלד) דתנינן, כל יומי וכו' : שלמדנו, כל

דהיינו לימין ולשמאל, ומים עליונים מתקבצים בבית קבוץ המים, שהוא יסוד דז"א, שכתוב ויאמר אלקים יקו המים אל מקום אחד. וכתוב ולמקוה המים קרא ימים, מקרא זה בארוהו. ובוא וראה, רקיע ההוא, שיש בו שמש ולבנה כוכבים ומזלות, שהוא יסוד דז"א, הכולל בתוכו כל האורות דז"א, זהו בית קבוץ המים, שהוא מקבל כל המים דהיינו כל האורות, ומשקה לארץ, שהיא עולם התחתון, דהיינו המלכות. כיון שהארץ מקבלת מים היא מפזרת אותם ומחלקת אותם לכל צד, ומשם ישוקו הכל.

קלא) ובזמנא דדינא שריא וכו' : ובזמן שהדין שורה, עולם התחתון, שהיא מלכות, אינו יונק מן הרקיע ההוא, ויונק מצד שמאל שאינו נכלל בימין, ואז נקרא המלכות, חרב לה' מלאה דם. ווי לאותם שיונקים אז ממנה ונשקים ממנה. כי בזמן ההוא הים, שהוא המלכות, היה יונק משני צדדים, מיסוד דז"א, ומצד השמאל, ועל כן נחלק לשני חלקים, לבן מצד היסוד, ואדום מצד השמאל, ואז זורק אל היאור חלקם של המצרים, דהיינו האדום, ומכה

(דפו"י דף כ"ח ע"ב * דף כ"ט ע"א)

חד. וכד אתא שלמה, אשכח עלמא שלים, וסיהרא דאתמליא, ולא אצטרין לאטרחא עלה ^ו לאנהרא.

קלה) ת"ח, בשעתא דבעי קב"ה למיסב נוקמין ^ט מעמין עובדי ע"ז, אתער שמאלא, ואתמליא סיהרא מההוא סטרא ^פ דמא. וכדין, נבעין מבויעין ונחלין דלתתא, כל אינון ^צ דלסטר שמאלא ^ק דמא. וע"ד, דינא דילהון דמא.

קלו) ת"ח, ^ר כד ^ט האי דמא אתער על עמא, ההוא ^ת דמא דקטולין ^א איהו דיתער עלייהו עמא אחרא וקטיל לון. אבל ^ב במצרים, לא בעא קב"ה לאייתאה עלייהו עמא אחרא לאתערא עלייהו דמא בגין דישראל הוּוּ בנייהו, ולא יצטערון ^ג בגין דדיירין בארעא דילהון, אבל קב"ה מחא לון בדמא, בנהרין דלהון, דלא הוּוּ יכלין ^ד למשתי.

קלו) ובגין דשולטנותא דלהון, שלטא בההוא ^ה נהרא, פקיד קב"ה לשולטנותא דלהון בקדמיתא, בגין דילקי דחלא דלהון בקדמיתא, בגין דנילוס חד דחלא דלהון הוּוּ, וכן שאר דחלין דלהון נבעין דמא. הה"ד והיה דם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים.

קלח) ר' חייא קם ליליא חד למלעי באורייתא, והוּוּ עמיה ר' יוסי זוטא, דהוּוּ ^ז רביא. פתח ר' חייא ואמר, ^ב לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלהים את מעשיך. מאי קא חמא שלמה דאמר האי קרא.

חלופי גרסאות

ט מוסיף לאנהרא (ע"כ). ^ע מוסיף משאר עמין
^פ וכדין דמא. ^צ דסטר. ^ק ל"ג דמא. ^ר כד דינא
 אתער על עלמא בגין ההוא דמא דקטולין קב"ה
^א ל"ג איהו. ^ב מוסיף השתא במצרים. ^ג ובגין: ^ד ובגין דיתגירון
 בארעייהו. ^ד למשדי. ^ה סטרא.

מסרת הזהר

(ב) (קהלת ט') ת"ז תכ"ב ס"ז.

דרך אמת ^ז נער.

יתער. ^ט ל"ג האי. ^ת מוסיף דמא דמא. ^א ל"ג איהו. ^ב מוסיף השתא במצרים. ^ג ובגין: ^ד ובגין דיתגירון
 בארעייהו. ^ד למשדי. ^ה סטרא.

ויהיו דם

הסולם

מאמר

כשדם הזה מתעורר על איזה עם, הוא דם של הרוגים, כי יעורר עליהם עם אחר שיבא ויהרג אותם. אבל במצרים, לא רצה הקב"ה להביא עליהם עם אחר שיעורר עליהם דם, דהיינו שיהרגם, משום שישראל היו ביניהם, ולא יצטערו ישראל היושבים בארצם. אלא הקב"ה הכה אותם בדם, בנהרות שלהם, שלא היו יכולים לשתות.

קלו) ובגין דשולטנותא וכי: ומשום שהממשלה שלהם שולטת באותו הנהר, פקד הקב"ה את הממשלה שלהם בתחילה, כדי שיוכה מתחילה האלהים שלום, כי הנילוס היה אחד מן האלהים שלהם. וכן שאר אלהים שלהם היו נבעים דם. ז"ש, והיה דם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים.

קלח) ר' חייא קם וכי: ר"ח קם לילה אחד לעטוק בתורה. והיה עמו ר' יוסי הקטן, שהיה עוד ילד. פתח ר"ח ואמר, לך אכול בשמחה

כל ימיו של דוד השתדל לתקן את הכסא, שהוא מלכות, ולהאיר הפנים שלה באור הבינה כדי שתגין עליה, והאיר תמיד את אור התחתון, שהוא מלכות, באור העליון, שהוא בינה, שתהיינה הכל אחד. דהיינו שהמלכות תעלה לבינה, שאז הן אחד. וכשבא שלמה, מצא עולם, שהוא המלכות, שלם, והלבנה שהיא המלכות שנתמלאה, דהיינו שכבר עלתה המלכות לבינה, ונשלמה ונתמלאה שם בכל אורחותיה, ולא היה צריך עוד להטריח עליה להאיר אותה.

קלה) ת"ח, בשעתא דבעי: בוא וראה, בשעה שרוצה הקב"ה לעשות נקמה בעמים עובדי ע"ז, מתעורר צד השמאל ומתמלאה הלבנה, שהיא המלכות, דם מצד ההוא, ואז נובעים דם, המעיינות והנחלים שלמטה, כל אלו שהם לצד שמאל. ועל כן הדין שלהם דם.

קלו) ת"ח, כד האי וכי: בוא וראה,

(דפרי"ך דף כ"ט ע"א)

קלט) אלא שלמה כל מלוי בחכמה הו, והאי דאמר לך אכול בשמחה לחמך, בשעתא דבר נש אזיל באורחוי דקב"ה, קב"ה מקרב ליה לגביה, ויהיב ליה שלוה ונייחא, ו כדין נהמא וחמרא דאכיל ושותי, בחדוה דלבא, בגין דקב"ה אתרעי בעובדוי.

קמ) א"ל ההוא רביא, אי הכי, הא ז אמרת דכל מלוי דשלמה בחכמתא הו, אן הוא חכמתא הכא. א"ל ברי ח תבשל בשולך, ותחמי האי קרא. א"ל ט עד לא בשילנא ח ידענא. א"ל טז.

קמא) א"ל קלא חד שמענא מאבא, דהוה אמר ט בהאי קרא, דשלמה קא כ אזהר ליה לב"נ, לאעטרא לה לכנ"י ט בשמחה, דאיהו סטרא דמינא, ז ואיהו נהמא, דיתעטר בחדוה. ולבתר, ט יתעטר בחמרא, דאיהו שמאלא, בגין נ דתשתכח במהימנותא דכלא, חדוותא שלימתא, בימינא ושמאלא, וכד תהוי בין תרווייהו כדין כל ברכאן שראן בעלמא. וכל דא, כד אתרעי קב"ה בעובדיהון דבני נשא, הה"ד כי כבר רצה האלהים את מעשיך. אתא ר' חייא ונשקיה, אמר. חייך ברי ט הא מלה שבקנא בגינך, והשתא ידענא, דקב"ה בעי לאעטרא לך באורייתא.

קמב) תו פתח ר' חייא ואמר, אמור אל אהרן קח מטך ונטה ידך על מימי

דרך אמת ח להבין בדבריו ולעיין בהם היטב וימצא חכמתו של שלמה בהם. ט עדיין לא עיינתי ואעפ"כ יודע אני י' ויחי רכ"ט ע"ב. כ בקשתי להגיד דבר על זה הענין ולפי שדבריך נכונים הנחתי דברי בשבילך. חלופי גרסאות ו ת"ח נהמא וחמרא אכיל. ז אמר ; אמרה. ח וידענא. ט האי ; הכי קרא קא אזהר וליג דשלמא. י ושלמה. כ מזדהר. ז ל"ג ואיהו מ דתעטר ; דיתעטר נ דתשתכח חדוותא דכלא במהימנותא שלימתא. ט ל"ג האי.

ויהיו דם	הסולם	מאמר
<p>אדם, לעטר את כנסת ישראל, שהיא המלכות, בשמחה, שהוא צד ימין, דהיינו אור החסדים, והוא לחם, שיתעטר בשמחה. כי לחם רומז על אור החסדים. ואחר כך יתעטר ב"י, שהוא צד שמאל, דהיינו הארת החכמה שבשמאל דבינה, כדי שאמונת כל, דהיינו המלכות, תמצא בשמחה שלמה בימין ושמאל, וכשתהיה בין שניהם, אז כל הברכות שורות בעולם. כי זהו תכלית השלמות של המלכות, שהארת השמאל שהיא חכמה תתלבש באור החסדים שבימין, שאז מאירים בה שניהם. שז"ס לחם ויין. וכל זה הוא, כשרוצה הקב"ה במעשיהם של בני אדם, ז"ש כי כבר רצה האלקים את מעשיך. בא ר' חייא ונשקו. אמר, חייך בני, שדבר זה הנחתי בשבילך. כלומר, אע"פ שגם אני ידעתי אותו, לא אמרתי, והנחתי אותו כדי שתאמר אתה. ועתה ידעתי, שהקב"ה רוצה לעטר לך בתורה.</p>	<p>בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלהים את מעשיך. שואל, מה ראה שלמה, שאמר מקרא הזה. קלט) אלא שלמה וכו' ; ומשיב, אלא שלמה כל דבריו בחכמה היו. זה שאמר, לך אכול בשמחה לחמך, פירושו, בשעה שהאדם הולך בדרכיו של הקב"ה, הקב"ה מקרבו אצלו, ונותן לו שלוה ומנוחה, או, הלחם והיין שהוא אוכל ושותה הוא בשמחת הלב משום שהקב"ה רוצה במעשיו.</p> <p>קמ) א"ל האי רביא וכו' : אמר לו אותו הילד, אם כן, הרי אמרת, שכל דבריו של שלמה היו בחכמה, איפה הוא החכמה כאן במקרא הזה. אמר לו ר' חייא, בני, תבשל בשולך, דהיינו שתעיין היטב ותראה מקרא הזה. אמר לו הילד, מטרם שבישלתי אני יודע. אמר לו ר' חייא, מאין לך.</p>	
<p>קמב) תו פתח ר' חייא וכו' : עוד פתח ר"ח ואמר, אמור אל אהרן קח את מטך וגו'. שואל</p>	<p>קמא) א"ל קלא חד וכו' : אמר לו הילד קול אחד, כלומר דבר אחד, שמעתי מאבא, שהיה אמר במקרא הזה. ששלמה הזהיר את בני (דפו"י דף כ"ט ע"א)</p>	

מצרים. מ"ט אהרן ולא משה. אלא, ע אמר קב"ה, אהרן מיין קיימין בדוכתיה, ושמאלא בעי לנגדא מיין מתמן, אהרן דאתי מההוא סטרא יתער ליה, וכד שמאלא נקיט לון, אינון יתהדרון דמא.

קמג) ת"ח תתאה דכל דרגין פ מחא צ בקדמיתא. אר"ש מתתאה שרא קב"ה. וידא דיליה, מחא בכל אצבעא ואצבעא. וכד מטא לדרגא עלאה דכל דרגין, עבד איהו דיליה, ועבר בארעא דמצרים, וקטל כלא. ובגיני כך, קטל כל בוכרין בארעא דמצרים, בגין דאיהו דרגא עלאה ובוכרא דכלא.

קמד) ות"ח, פרעה הוה שולטניה במיא, דכתיב ג התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו, בג"כ אתהפך נהריה בדמא ק בקדמיתא. לבתר צפרדעים דמשמטי לון בקלין ג טסירין מקרקרין בגו ר מעייהו, ונפקי מגו יאורא, וסלקי ביבשתא מ וראמין קלין בכל סטריין, עד דאינון נפלין כמתין בגו ביתא.

קמה) ורזא ט דמלה, כל אינון עשר אתין דעבד קב"ה, כלהו הוו מגו ידא תקיפא, וההוא ידא ת אתתקף על אינון דרגין * כולהו שלטנותא דלהון, בגין לבבלא דעתייהו, ולא הו ידעי למעבד מידי. ת"ח, כל אינון דרגין דלהון, כיון דנפקי למעבד מידי, דאתחזי לכלא לא יכלין א למעבד מידי. ב בגין ההוא ידא תקיפא ג דשריא עלייהו.

מסרת הוהר
ג יחוקאל כ"ט)
ע קב"ה אמר ; אמר משה. פ אתמחי צ בקדמיתא
זמתתאה שרא קב"ה וכד מטא לדרגא עלאה דלהון
דאיהו בוכרא דכל דרגין דלהון קטל כל בוכרא בארעא
דמצרים בגין ההוא דרגא עלאה ובוכרא דכלא ות"ח
פרעה הוה בוכרא ושולטניה במיא. ק ל"ג בקדמיתא. ר יאורא. ש דכלא. ת אתרמי. א מוסיף לבתר למעבד
ב אימתי כד. ג שריא.

חלופי גרסאות

והשבות אל לבכך

קמד) ות"ח, פרעה וכו': ובוא וראה, פרעה, ממשלתו היה בכח המים, שכתוב, התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו, משום זה, נהפך תחלה היאור שלו לדם. ואח"כ יצאו משם הצפרדעים, שהיו נוגפים אותם, את המצרים, בקולות מרעידים שצעקו בתוך מעיהם. יצאו מתוך יד החזקה, שהיא גבורה, ויד הזה התחזק הצדדים, עד שהמצרים נפלו כמתים בבתיהם.

קמה) ורזא דמלה וכו': וסוד הדבר, כל אלו עשרה אותות שעשה הקב"ה, כולם היו מתוך יד החזקה, שהיא גבורה, ויד הזה התחזק על המדרגות כולם שבממשלה שלהם, כדי לבבל את דעתם. ולא היו יודעים מה לעשות. כדי להנצל. בוא וראה, כל אלו המדרגות שלהם כיון שיצאו לעשות משהו, נראה לכל שלא יכלו לעשות משהו כדי להנצל מן הנכות, משום יד החזקה ההיא שהיה שורה עליהם.

ושרץ

הסולם

מאמר

שואל, מהו הטעם אהרן ולא משה, ומשיב, אלא אמר הקב"ה, אהרן, שה"ס ימין, המים עומדים בו במקומו, כי המים בימין הם, והשמאל רוצה להמשיך מים משם, אהרן, שבא מצד ההוא, יעורר שפע המים, וכשהשמאל, שהם המצרים, יקבל אותם, הם יתהפכו לדם.

קמג) ת"ח תתאה וכו': בוא וראה, התחתונה מכל המדרגות, שהיא מלכות, שנקראת חרב לה' מלאה דם, הכה מתחילה, וע"כ נהפכו המים שלהם לדם. אמר ר"ש, מן התחתון, שהוא מלכות, התחיל הקב"ה להכות. והיד שלו, שיש בה עשרה אצבעות, שה"ס עשר ספירות, הכה בכל אצבע ואצבע, מן המלכות עד הכתר. וכשהגיע למדרגה העליונה שלהם, שהוא הבכור של כל המדרגות, דהיינו כנגד הכתר, הוא עשה את שלו, ועבר בארץ מצרים והרג כולם. ועל כן הרג כל הבכורים בארץ מצרים, משום שהוא מדרגה עליונה שלהם ובכור הכל.

(דפו"י דף כ"ט ע"א * דף כ"ט ע"ב)

קמו) (ד) ושרץ היאור צפרדעים ועלו ובאו בביתך. ר' שמעון פתח ואמר, (ה) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגר. תא חזי, האי קרא אוקמוה בכמה אתרי. והאי קרא קשיא, רחל מבכה על בניה, בנהא דרחל יוסף ובנימין הוו ולא יתיר, ולא ה' שית שבטין הוו דילה, אמאי בכת רחל ולא לאה.

קמו) ו' אלא הכי אמרו ז' כתיב. (ו) ועיני לאה רכות. אמאי רכות. בגין ה' דכל יומא נפקת לפרשת ארחין, ושאלת ט' על עשו, והוו אמרין לה עובדוי דההוא רשע, ודחילת למנפל בגו עדביה, והות בכת כל יומא, עד דאתרככו עינהא.

קמו) וקב"ה אמר, אנת בכת בגין ההוא צדיקא, כ' דלא תהוי בעדביה דההוא רשע. ז' חייך, אחתך תקום בפרשת ארחין, ותבכי על גלותהון דישראל, נ' ואת תקום לגו ולא תבכי עלייהו ורחל איהי בכת על גלותהון דישראל.

קמו) אבל האי קרא, איהו על מה דאמרן. ט' אבל רזא ע' דמלה, דרחל ולאה תרי עלמין נינהו. חד עלמא דאתכסיא, וחד עלמא דאתגליא. וע"ד, דא אתקברת ואתחפיאת לגו במערתא ואתכסיאת. ודא קיימא בפרשת פ' ארחין באתגליא. וכלא כגוונא עלאה. ובגין כך לא אעיל לה יעקב במערתא, ולא באתר אחרא, דהא כתיב. (א) בעוד כברת ארץ לבוא אפרתה, ולא אעיל לה למותא. בגין דהוה ידע דאתרה הוה באתרא דאתגליא.

מסרת הזהר

(ד) ח"ב ל. ח"ג רלב: ה) (ירמיה לא) (ו) בראשית כ"ט) ויחי פ"ד צ"ב. (ז) (בראשית מ"ח) ויחי כ"ז צ"ב.

חלופי גרסאות

ד מוסיף דכתיב ושרץ. ה' כלהו. ו' ל"ג אלא. ז' ל"ג כתיב. ח' דקיימא ול"ג דכל יומא נפקת. ט' מעשו ול"ג על. י' ודחילא. כ' ולא. ל' ל"ג חייך. מ' דרכים. נ' ל"ג מן ואת עד אבל. ט' ל"ג אבל. ע' ל"ג דמלה. פ' דרכים.

מאמר

הסולם

ושרץ היאור צפרדעים

תבכי עליהם, ורחל היא תבכה על גלותם של ישראל.

קמו) אבל האי קרא וכו': אמנם מקרא זה הוא על מה שאמרנו כלומר, שלפי פשוטו מתבאר כן כמו שאמרנו, אבל סוד הדבר, הוא, כי רחל ולאה הן ב' עולמות, שהנוקבא שמחזה ולמעלה דו"א נקראת לאה, והנוקבא שמחזה ולמטה דו"א נקראת רחל. אחד הוא עולם שהתכסה, דהיינו לאה, ואחד הוא עולם שהתגלה, דהיינו רחל, ועל כן, זו לאה, ונקברה ונסתרה בתוך המערה והתכסה, וזו רחל, עומדת בפרשת דרכים, שנקברה בדרך אפרת, בהתגלות. והכל כעין של מעלה. ומשום זה לא הביא את רחל, במערה ולא במקום אחר, כי כתוב, בעוד כברת ארץ לבוא אפרתה, ולא הביאה לעיר, כי ידע שמקומה הוא במקום גלוי.

תא

קמו) ושרץ היאור צפרדעים: ר' שמעון פתח ואמר, קול ברמה נשמע וגר רחל מבכה על בניה וגר. בוא וראה, מקרא זה בארוהו בכמה מקומות. ומקרא זה קשה, שאומר רחל מבכה על בניה, הלא בניה של רחל היו יוסף ובנימין ולא יתיר, ולאה, ששה השבטים היו שלה, למה בכתה רחל ולא לאה.

קמו) אלא הכי אמרו וכו': ומשיב, אלא כך אמרו, כתוב ועיני לאה רכות, ולמה היו רכות. משום, שבכל יום יצאה לפרשת דרכים ושאלה על עשו, והיו אומרים לה מעשיו של אותו רשע, ופחדה שלא תפול בגורלו, והיתה בוכה בכל יום עד שהתרככו עיניה. קמו) וקב"ה אמר אנת וכו': והקב"ה אמר, את בכית שתזכה לאותו צדיק יעקב ולא תהיה בגורלו של אותו רשע, חייך, אחותך תקום בפרשת דרכים, ותבכה על גלות ישראל. ואת תהיי בפנים, דהיינו במערת המכפלה ולא (דפי"י דף כ"ט ע"ב)

קנ) תא חזי, כנסת ישראל הכי אקרי, רחל. כמה דאת אמר, (ח) וכרחל לפני גוויזה נאלמה. אמאי נאלמה. דכד שלטין שאר עמין, קלא אתפסק צ מינה, ק והיא אתאלמת.

קנא) ודא הוא דכתיב, קול ברמה נשמע ר נהי בכי תמרורים. קול ברמה נשמע דא ירושלים לעילא. רחל מבכה על בניה, כל זמנא דישאל אינון בגלותא, איהי מבכה עלייהו דאיהי אימא דלהון. מאנה להנחם על בניה. מ"ט. כי אינון. כי אינם מבעי ליה. אלא, בגין דבעלה דאיהו קול, אסתלק ט מינה, ולא אתחבר ת בהדה.

קנב) ות"ח, לאו שעתא חדא, איהי דבכת עלייהו דישאל, אלא בכל זמנא וזמנא דאינון בגלותא. ובגיני כך, קב"ה גרם לון קלא למצראי, דכתיב (ט) והיתה צעקה גדולה בכל ארץ מצרים אשר כמוהו לא נהיתה וגו'. וזמין לון קלין אחרנין, באינון ק עורדענין, דרמאן קלין במעייהו, והו נפלי בשוקי כמתים. קנג) ותעל הצפרדע, חדא הות, ואולידת, ב ואתמליית ארעא מינייהו. והו כלהו מסרין גרמייהו לאשא, דכתיב ובתנוריד ובמשארותיך, ומאי הו אמרו. באנו באש ובמים ותוציאנו לרויה.

ואי תימא, אי הכי, מאי אכפת להו למצראי, דעאלין לאשא כל אינון עורדענין. אלא, כלהו עאלין לאשא, ואזלין בתנורא ולא מתים. ואינון דמתים מאי קא עבדי, נהמא הוה בתנורא, ועאלין בגו נהמא, ומתבקעין, ונפקי מנייהו

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ח) (ישעיה נ"ג.) ט (שמות י"א.) י (תהלים ס"ו) ח"ב נד. צ מינה. ק הא. ר ל"ג מן נהי עד דא. ט מינה. ת עמה. א ל"ג ותעל הצפרדע. ב ואתמלייא. דרך אמת ג באיתן צפרדעים.

באמר

הסולם

ושרץ היאור צפרדעים

פגמו בקול שנסתלק מרחל, הקב"ה סבב להם. למצרים, קול, להענישם, שכתב והיתה צעקה גדולה וגו'. גם הכין להם קולות אחרים באלו הצפרדעים, שהרימו קולם בתוך מעיהם, והיו נופלים בשוקים כמתים.

קנג) ותעל הצפרדע: והיה צריך לומר הצפרדעים לשון רבים. ומשיב, צפרדע אחת היתה והולידה, ונתמלאה מהן הארץ. והיו כולם מוסרים את עצמם לאש. שכתוב ובתנוריד ובמשארותיך. ומה היו אומרים. באנו באש ובמים ותוציאנו לרויה.

ואי תימא אי הכי וכו': ואם תאמר אם כן, מה גוגע להם, למצרים, שכל אלו הצפרדעים באו באש. ומשיב, אלא כולם באו באש, והלכו בתנור ולא מתו, ואלו שמתו מה עשו. לחם היה בתנור, ונכנסו לתוך הלחם ונתבקעו, ויצאו מהן אחרות, ונבלעו בתוך הלחם. וכשבאו לאכול מן הלחם, חזר הלחם כבעיהם

קנ) תא חזי כנסת וכו': בוא וראה, כנסת ישראל, שהיא המלכות, נקראת רחל, וכש"א, וכרחל לפני גוויזה נאלמה. ולמה היא נאלמה, הוא משום שבעת ששולטים עמים אחרים, נפסק ממנה הקול, שהוא ז"א, והיא נאלמת.

קנא) ודא הוא דכתיב וכו': וד"ש. קול ברמה נשמע נהי בכי וגו'. קול ברמה נשמע, זהו ירושלים של מעלה, דהיינו בינה. רחל מבכה על בניה, כל זמן שישאל הם בגלות היא מבכה עליהם, כי היא האם שלהם. מאנה להנחם על בניה, מהו הטעם משום כי אינון, ושואל, כי אינם, היה צריך לומר. ומשיב, אלא משום שבעלה, שהוא ז"א, הנקרא קול, נסתלק ממנה, ואינו מחובר עמה.

קנב) ות"ח לאו שעתא וכו': בוא וראה, לא פעם אחת היא בכתה על ישראל, אלא ככל שעה ושעה שהם בגלות ומשום זה, שהם (דפו"י דף כ"ט ע"ב)

אחרנין, ואשתאבין בנהמא. ג אתו למיכל ד מינה, ההוא פתא אתהדר ה עורדעניא במעייהו, ורקדן, ורמאן קלין, עד דהוו מתים. ודא קשיא לון מכלא. תא חזי, ו כתיב ושרץ היאור צפרדעים ועלו ובאו בביתך ובחדר משכבך ועל מטתך. פרעה איהו אלקי קדמאה מכלהו, ויתיר מכלהו. להוי שמיה די אלהא מברך מן עלמא ועד עלמא, דהוא פקיד עובדין דבני נשא, בכל מה דעבדי. קנד) כתיב ו ויראו אותה שרי פרעה ויהללו אותה אל פרעה ותקח האשה בית פרעה. האי קרא לדרשא הוא דאתא. תלת פרעה * הכא. חד, בההוא זמנא. וחד, ביומוי דיוסף. וחד, ביומוי דמשה דאלקי ט ז בקולפוי. קנה) פרעה קדמאה, בשעתא דאתנסיבת שרה לגביה, רמו לאומנין, וציירו ה ההוא ט דיוקנא באדריה, על ערסיה בכותלא, לא נח דעתיה, עד דעבדו ד דיוקנא דשרה בנסירו, וכד סליק לערסיה, סליק לה עמיה. כל מלכא דאתא אבתריה, הוה חמי ההוא דיוקנא מציירא כ ציורא, והוו עאלין קמיה בדיחין, כד סליק לערסיה הוה אתהני בההוא ציור. בגין כך, מלכא אלקי הכא יתיר ג מכלא. ה היינו דכתיב, ובחדר משכבך ועל מטתך. ולבתר, ובבית עבדיך ובעמך. ובכלהו לא כתיב על מטתם, אלא ליה בלחודיה.

קנו) ר' אבא פתח, ו כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת. האי קרא אתמר, ואמרי ליה חברייא.

חלופי גרסאות

ג אתון, ד מינה. ה עורדענא. ו ל"ג כתיב ז מוסיף בקולפוי האי קרא כלא אתקיים בפרעה קדמאה אבל בשעתא; האי קרא אתקיים פרעה קדמאה. ח ל"ג ההוא. ט דיוקנה; דיוקניה. י דיוקנה ל"ג דשרה. כ ציור ז מכלהו. מוסיף ת"ח היינו.

מציור ההוא בעת עלייתו למטה בהדר המשכב.

מסרת הזהר

כ (בראשית ל"ב) לך מ"ז צ"א. ל) (קהלת א') ייחוי י"ט צ"ג.

דרך אמר

ט במקלו והוא כענין שנאמר באהרן קח את מסך וגו'. טן צורת שרה בחדר המשכב על הכותל ולא היה נח דעתו עד שהיו עושין צורתה על לוח של עץ והעמידו אצל מטתו והיה נהנה

ושרץ היאור צפרדעים

הראשון, בשעה שנלקחה שרה אליו, רמו לאומנים וציירו צורתה בחדרו בכותל שעל מטתו. עוד לא נח דעתו, עד שעשו צורת שרה על לוח, וכשעלה למטתו העלה את הלוח עמו. כל מלך שבא אחריו היה רואה את הדמות ההיא המצוירת בציור, והיו באים לפניו בדחנים, וכשעלה למטתו היה נהנה מאותו ציור, משום זה הוכה המלך כאן יותר מכולם. היינו שכתוב, ובחדר משכבך ועל מטתך, ואח"כ ובבית עבדיך ובעמך, ובכולם לא כתוב על מטתם, אלא בו בלבדו.

קנו) ר' אבא פתח וכו': ר"א פתח, כל הנחלים הולכים אל הים וגו'. מקרא זה נתבאר, ואמרו אותו החברים. אבל בוא וראה, כשאלו הנחלים, שהם האורות דז"א, הולכים אל הים, שהוא המלכות, והים מקבל אותם ובוילע אותם לתוכו

הסולם

מאמר

במעיהם להיות צפרדעים, ורוקדים ומרימים קולם עד שהמצרים היו מתים. ומכה זו היתה קשה להן מכולן. בוא וראה, כתוב, ושרץ היאור צפרדעים וגו', ובכה ובעמך ובכל עבדיך יעלו הצפרדעים. הרי שבאו בתוך גופם. פרעה הוכה תחלה, ויותר מכולם. שהרי נאמר ובכה ובעמך ובכל עבדיך. יהי שם ה' מבורך מן העולם ועד העולם, שהוא פוקד מעשה בני אדם בכל מה שעושים.

קנד) כתיב, ויראו וגו': כתוב, ויראו אותה שרי פרעה ויהללו אותה אל פרעה ותקח האשה בית פרעה, מקרא זה הוא לדרש, ג' פרעה כתוב כאן, פרעה אחד הוא לומן ההוא, ואחד רומז על פרעה שבומן של יוסף, ואחד רומז על פרעה שבימי משה, שהוכה במטהו. קנה) פרעה קדמאה וכו': פרעה

(דפו"י דף כ"ט ע"ב * דף ל"י ע"א)

אבל ת"ח, פ כד אינון נחלין עאלין לגו ימא, וימא נקיט לון, ושאיב לון בגויה, בגין דקפאן מיא בגו ימא, וההוא נ גלידי שאיב כל מיא דעאלין ביה, ולבתר נפקין מיא צ [ט בתוקפא ע דדרום, ואשקי ית כל חיות ברא, כמד"א ישקו כל חיתו שדי.

קנז) פ ותא חזי, ימא דקפא צ שאיב כל מיא, ואשתרי בתוקפא דדרום, כמה דאתמר, ק ובגין כך אינון מלא, ואתמר.

קנח) והא אתערו ביה חבריאי. אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת. מאי טעמא הם שבים בגין דההוא נהר ר דנגיד ונפיק מעדן לא פסיק לעלמין, והוא אפיק ט תדיר מיא לימא, ועל דא, מיין שבין ללכת, ותבין, ואזלין

חלופי גרסאות

דרך אמת

נ גלידי. ט ותוקפא. ע מוסיף דדרום כמה דאתמר. פ בדפו"י זהו ה"ג"א. צ תשתרי בתוקפא דדרום כמה דאתמר (כדאתמר) שאיב כל מיא. ק וע"כ. ר ונפיק תדיר. ל"ג דנגיד. ט ל"ג תדיר.

ושרץ היאור צפרועים

הסולם

מאמר

כנ"ל, והקרח נמס וחזר למים להשפיע לכל התחתונים. ואשקי לכל חיות ברא. דהיינו אל המדרגות שבבי"ע, שהם לבר מאצילות. קנז) ותא חזי ימא דקאפו וכו': ובוא וראה, ים הקפוא, דהיינו בעת שהים מקבל מקו שמאל, שאז נקפא כנ"ל, שואב כל המים, ואפילו ג"ר דחכמה, והוא נמס בתוקפו של דרום, כמו שלמדנו, שמתגבר על השמאל שהוא צפון בכח קו אמצעי, ואז משפיע לו חסדים להתלבשות החכמה שבו, שבזה הוא יכול להאיר למטה, שנבחן זה שהקרח נמס וחזר למים. כנ"ל בדבור הסמוך. ומשום זה, אינון מלא, וכבר נתבאר. כי מתוך שאינו חוזר למים זולת ע"י קו אמצעי שמגביר הדרום על הצפון, הרי הוא מפסיד ע"י את הג"ר דחכמה. שקבל בעת היותו קפוא, כנ"ל, ונמצא שאינו מלא, כי חסר לו הג"ר.

קנח) והא אתערו ביה וכו': והנה העירו בו החברים, בכתוב, אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת, מהו הטעם שהם שבים. ומשיב, משום שנהר ההוא הנמשך ויוצא מעדן, שהוא יסוד דז"א, אינו מפסיק שפעו לעולם מן המלכות, והוא מוציא תמיד מים אל הים, ועל כן, המים שבים ללכת, ושבים והולכים ושבים ואינם פוסקים לעולם. וכשהוא שב ללכת, כדי, ללכת להשקות את הכל, דהיינו להמשיך חכמה המכניע את כל הקליפות, בא רוח צפון שהוא השמאל, שמשטח החכמה, כנ"ל, ונקפאים המים. ורוח הדרום, שהוא חם, פותח אותם, שיוכלו ללכת לכל צד. (כנ"ל בדבור הסמוך.) ועל כן, ים ההוא, יושב בין שני צדדים האלו, צפון ודרום, ועל ידיהם, הים מתקיים, ואניות, שהן

המדרגות

לתוכו, משום שהמים נקפאים תוך הים, וקרח הזה שואב לתוכו כל המים הבאים בו, ואח"כ, יוצאים המים בתוקפו של הדרום, דהיינו בחסדים שבצד ימין, ומשקה כל חיות השדה, כמש"א ישקו כל חיתו יער.

פירושו. כי תחלה מקבלת המלכות מצד שמאל בלבד, שאז קומתה שוה לו"א, משום שאז יש לה ג"ר דחכמה אלא בלי חסדים, והחכמה אינה יכולה להאיר בלי חסדים, וע"כ נעשית אז המלכות שנקראת ים, בסוד ים הקפוא, כי האור שבה קפוא ואינו מאיר, ואח"כ בא קו אמצעי ומגביר הימין על השמאל ואז משפיע הימין את החסדים אל השמאל, והחכמה מתלבשת בחסדים, ואז נמס הקרח, והים משקה לכל העולמות. כמו שהארכנו בזה לעיל (בראשית א' דף רמ"ז ד"ה ימא דקאפו עש"ה) אמנם משום זה מתמעטת החכמה מג"ר, ואין בה רק ו"ק דג"ר. (כמש"ש לעיל ויחי קס"ח אות תקל"ד בסולם ע"ש).

ז"ש, כד אינון נחלין עאלין גו ימא, היינו האורות דקו שמאל דבינה שמשפיע הז"א למלכות בסו"ה שמאלו תחת לראשו, וימא נקיט לון וכו' בגין דקפאן מיא בגו ימא וההוא גלידי שאיב וכו', כי האורות הגדולים דג"ר דחכמה אינם באים לתוך המלכות אלא בזמן שהוא קפוא, כי אחר שנמס הקרח כבר אין בה אלא ו"ק דחכמה, כנ"ל, ולפיכך נבחן שההיא גלידי שאיב כל מיא דעאלין ביה, אפילו הג"ר דחכמה, ולא במצב שאח"כ. ולבתר נפקין מיא בתוקפא דדרום, שהימין, שהוא דרום, מתגבר על קו שמאל, ואז משפיע לו חסדים להלביש החכמה

(דפו"י דף ל' ע"א)

ותבין, ולא פסקין לעלמין. וכד איהו ת תב ללכת, בגין למהך לאשקאה לכלא, ואתי רוח צפון וקפי מיא, ורוחא דדרום דאיהו חמימא, א שרי לון למהך לכל סטר. ועל דא, האי ימא יתיב בין תרי סטרי אלן, ובגינייהו קיימא, ב וארבין אזלין ונטלין לכל סטר.

קנט) ת"ח, כד מלכא, אתי לערסיה, בשעתא דאתפליג לילא, רוחא דצפון אתער, דאיהו אתער חביבותא לגבי מטרוניתא, דאלמלא אתערותא דצפון, לא אתחבר מלכא בהדה, בגין דצפון שארי חביבותא, כמה דאתמר, ט שמאלו תחת לראשי. ודרום חביק ברחימו, דכתיב וימינו תחבקני, כדין כמה בדיחין מתערין שירתא, עד דאתי צפרא, דכתיב, י ברן יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים. קס) וכד אתי צפרא, כלהו עלאי ותתאי אמרי שירתא, וישראל כגוונא דא לתתא, דכתיב, ט המזכירים את יי אל דמי לכם. אל דמי לכם ג לתתא דייקא. קסא) ד כד אתפליג לילא, אינון דתיאובתא דילהון לאדכרא תדיר לקודשא ב"ה, לא יהבי שכיכו ללכא, וקיימין לאדכרא ליה לקודשא בריך הוא. כד סליק צפרא מקדימין לבי כנישתא, ומשבחאן ליה לקודשא ב"ה. וכן בתר פלגות יומא. וכן בליליא, כד אתחשך ואתדבק ליליא בחשוכא, ובת שמשא. על אלן כתיב המזכירים את יי אל דמי לכם. ודא עמא קדישא דישראל.

קסב) ועל דא, אדכר לון קודשא ב"ה במצרים, וסליק על פרעה, אלן דלא משתככי יממא ה וליליא, ומאן אינון. ו אורדעניא, דקלהון לא משתכך תדיר, בגין דאתקיף בעמא קדישא, דלא משתככי יממא ולילי, לשבחא ליה לקודשא

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ה יתיב א שרי. ב ואזלין ארביין. ג לילא לתתא : ל"ג לתתא. דייקא. ד מוסיף בלילה כד. ה וליליא. ו אורדעניא. (שה"ש ב') ב"א רל"ה צ"א. ז (איוב ל"ח). ט (ישעיה ס"ב) לך י"ב צ"ג.

ושרץ היאור צפרדעים

הסולם ינטה ירך על מימי מצרים — ויהיו דם

שירה. דהיינו אפילו הנמשכים מן הימין, כי אז כל הקורין נכללים זה מזה תחת השלימה של ימין. וכעין זה אומרים שירה ישראל למטה. שכתוב המזכירים את ה' אל דמי לכם. אל דמי לכם נאמר לתחתונים בדיוק. דהיינו ישו אל. קסא) כד אתפליג ליליא וכו': כשנחצה הלילה, אלו שתאותם להזכיר תמיד את הקב"ה, אינם נותנים דומיה ללב, וקמים ממטתם, להזכיר את הקב"ה. כשמאיר הבוקר, הם מקדימים לבית הכנסת ומשבחים אל הקב"ה. וכן אחר חצות היום, דהיינו במנחה. וכן בלילה, כשנחשך והתדבק הלילה בחושך, ולן השמש. על אלה כתוב, המזכירים את ה' אל דמי לכם. שזהו עם הקדוש ישראל.

המדרגות המקבלות מן המלכות, הולכות ונוסעות בו לכל צד. דהיינו אחר שדי רוחות דרום צפון מזרח ומערב נכללים זה בזה. קנט) ת"ח, כד מלכא וכו': בוא וראה, כשהמלך שהוא ז"א, בא למטתו שהיא המלכות, בשעה שנחצה הלילה, רוח הצפון נתעורר, שהוא קו השמאל, שהוא מעורר אהבה אל המטרוניתא, דהיינו אל המלכות, כי לולא התעוררות הצפון לא היה המלך מתחבר עמה. משום שמצפון מתחיל האהבה, כמו שנאמר, שמאלו תחת לראשי, והדרום, שהוא קו ימין, מחבק באהבה, שכתוב, וימינו תחבקני. או כמה בדחנים מעוררים שירה, עד שבא הבוקר, שכתוב, ברן יחד ככבי בקר וגו'.

קסב) ועל דא אדכר וכו': ועל זה, הזכיר אותם הקב"ה במצרים, ועלו על פרעה, אלו שאינם משתככים יום ולילה, ומי הם. הם הצפרדעים שקולם אינו משתתק לעולם. והוא משום

קס) וכד אתי צפרא וכו' וכשבא הבוקר, כל העליונים ותחתונים אומרים שירה. כי בלילה אומרים שירה רק המלאכים הנמשכים מן קו השמאל, אבל בבוקר כולם אומרים (דפו"ד דף ל' ע"א)

ברוך הוא. ולא הוה ב"נ במצרים, דיכיל למשתעי בהדי הדדי. ומנייהו אתחבלת ארעא. ומקלהון ז' הוה ינוקין ורביין מתין.

קסג) ואי תימא היך לא יכלין לקטלא לון. אלא, אי ארים בר ניש חוטרא, או אבנא, לקטלא חדא, אתבקעת, ונפקין שית מינה, מגו מעהא, ואזלי וטרטשי בארעא, עד דהוי, π מתמנע למקרב בהו.

קסד) תא חזי, כמה נהרין, כמה יאורין, נפקא מגו ימא עלאה, כד π אתמשכן ומשתרן מיא, ומתפלגין * כמה נחלין, לכמה סטרין, כ לכמה יאורין, לכמה נהרין. וחולקא דממנא דסטרא דמצרים אינון מין γ מרחשן אלין, דלית לך מין דנפקין מגו ימא, דלא π מפקי נונין לזינין.

קסה) מאן אינון נונין. אינון שליחן γ בעלמא, ממנן למעבד רעותא דמאריהון, ממנן ברוחא דחכמתא. וע"ד תנינן, אית מין מגדלין חכימין. ואית מין מגדלין טפשיין. לפום אינון נהרין דמתחלקין לכל סטרין.

קסו) והכא π נהרי דמצראי, מגדלין מארי דחרשין, נונין בסיטין, קפיטין בעשר דרגין דחרשין, דכתיב, π קוסם, קסמים, מעונן, ומנחש, ומכשף, וחובר חבר, ושואל אוב, וידעוני, ודורש אל המתים. הא עשר זינין דחכמתא דחרשיא. קסז) ובהווא זמנא, אושיט קב"ה אצבעא דידיה, ובלבל אינון נחלין נהרין

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(דברים י"ח) ח"א קסז. ח"ג נא : רח :

ז ל"ג הו. ח מתמנעי. ט תשתרן ול"ג אתמשכן ; ומשתארן אתמשכן. י ל"ג ומשתרן. כ וכמה יאורין וכמה. ל מתחדשין אלא. מ גפקי. נ בעלמין. ס במצראי ול"ג נהרי.

מאמר

הסולם

ושרץ היאור צפרדעים

שליחים בעולם הממונים לעשות רצון אדונם. והם ממונים ברוח החכמה, וע"כ למדנו, יש מים המגדלים חכמים, ויש מים המגדלים טפשים. דהיינו לפי אלו הנהרות שמתחלקים לכל הבחינות.

קסו) והכא נהרי דמצראי וכו' : וכאן, הנהרות של מצרים, מגדלים בעלי כשפים, שהם דגים חזקים, קשורים בעשר מדרגות הכישוף, שכתוב, קוסם, קסמים, מעונן, ומנחש, ומכשף, וחובר חבר, ושואל אוב, וידעוני, ודורש אל המתים. קוסם הוא א', קסמים הם שתיים, הרי ג', ועם שאר השבע הם עשר. הרי עשר מינים של חכמת הכישוף. בסיטין, פירושו חזקים, מלשון התרגום (ישעיה כ"א ח') דאיתיו בסיטוניהון כאריא. קפיטין, הוא כמו כפותין, שפירושו קשורים.

קסז) ובהווא זמנא וכו' : ובזמן ההוא של יציאת מצרים, הושיט הקב"ה אצבעו וערב אלו הנחלים והנהרות של המצרים, שהם המדרגות העליונות שהמצרים יונקים משם, ונמנעו דגי החכמה שלהם מלהשפיע להם חכמה, אחד

משום שהתקיף בעם הקדוש שאינם שותקים יום ולילה מלשבח את הקב"ה. ולא היה אדם במצרים שיוכל לדבר עם חבירו. ומהם נשחת הארץ, ומקולם היו מתים תנוקות וילדים. קסג) ואי תימא היך וכו' : ואם תאמר איך לא יכלו להרג אותם, את הצפרדעים. ומשיב, אלא אם הרים אדם מקל או אבן להרג אחת, התבקעה ויצאו ממנה, מהוך מעיה, שש צפרדעים, והלכו ובעטו בארץ, עד שהיו נמנעים מלקרב אליהם.

קסד) תא חזי כמה וכו' : בוא וראה, כמה נהרות כמה יאורים יוצאים מתוך ים העליון, שהוא מלכות, בעת שנפתחו ונמשכו המים. ומתחלקים כמה נחלים לכמה צדדים לכמה יאורים לכמה נהרות, שהם חלק הממונה על הצד של מצרים. אלו הם מים משריצים, כי אין לך מים היוצאים מתוך הים, שאינם מוציאים דגים למיניהם.

קסה) מאן אינון נונין וכו' : שואל, אם הנהרות והיאורים הן מדרגות עליונות הנמשכות מן המלכות, א"כ מי הם הדגים. ומשיב, הם (דפ"י דף ל' ע"א * דף ל' ע"ב)

דמצראי, ואתמנעו אינון נוני דחכמתא דילהון. חד ם אתהפך לדמא, וחד דסליקו
 נוני קלין, ף בלא תועלתא, ולא אתי עלייהו רוחא דאינון ץ חכמתן.
 קסח) ערוב: כי האי גוונא, דערבב לון זיני דחכמתא דילהון, ולא יכלין
 ק לאתדבקא, ולא עוד, אלא ך אפילו דהני דאשתכחו בארעא, מחבלן לון
 ם בארעא, ומחבלן אורחייהו. ערוב, מאי ערוב. ת ערוביאי. כמד"א ף ובגד
 כלאים. ערובין: ם) שדך לא תזרע כלאים: זינין סגיאין בארמות ידא.
 קסט) תא חזי, כמה חילין ם אתערו לעילא כחד, ובלבל לון קב"ה כחדא,
 בגין לבלבלא חילייהו תקיפא לעילא. וכל אינון גבורן דעבד קב"ה במצרים,
 בידא חדא הוה, דארים ידיה עלייהו, לעילא ותתא, ומתמן אתאבידת חכמתא
 דמצרים, דכתיב, ף) ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתתר.
 קע) ותא חזי, כתיב, ך) וסכסכתי מצרים במצרים. מצרים לעילא, ב במצרים
 לתתא. בגין דאינון חילין ג לעילא, ממנן על חילין דלתתא, ואתערבו כלהו.
 אתערבו לעילא, דלא הוו מצראי יכלי לאתקשרא בחרשייהו, באינון דוכתי דהו
 מתקשרי בקדמיתא, דהא אתבלבלו. ועל דא אייתי עלייהו ך ערוב, חיוון דהו
 מתערבי דא בדא.
 קעא) כנים, דסלקא עפרא דארעא. ה ותא חזי, כל ם איבא דאתילידת בארעא,
 מחילא דלעילא ך ממנא ם דאזדרע עלה איהו, וכלא הוה כגוונא דלעילא.

חלופי גרסאות

ע דאתהפך. ף וכלהו נוינין תליין. ץ חכמתא; חכמן.
 ק לאדבקא. ך ל"ג אפילו. ם ארעא. ת מוסין ערוביאי
 וערוביאי. א אתערבו. ב מצרים. ג ממנן לעילא. ד חיוון
 בערוב. ה תא. ו היכא. ז ל"ג ממנא. ח דאזרע.

מסרת הזהר

ף) (ויקרא י"ט) ץ) (שם) ק) (ישעיה כ"ט) ח"ב ל: ף"ג רפא: ך) (ישעיה י"ט)

ושרץ היאור צפרדעים

במצרים היו ביד אחד, שהוא יד החזקה כנ"ל,
 שהרים ידו עליהם למעלה ולמטה ומשם
 נאבדה חכמת מצרים, שכתוב, ואבדה חכמת
 חכמיו וגו'.

קע) ת"ח כתיב וכו': בוא וראה, כתוב,
 וסכסכתי מצרים במצרים, היינו שיסכסך
 מצרים של מעלה, שהם השרים שלהם, במצרים
 של מטה. משום שאלו הצבאות של מעלה
 ממונים על הצבאות של מטה, ונתערבו כולם,
 נתערבו מערכותיהם למעלה, ולא היו המצרים
 יכולים להתקשר בכשפיהם באלו המקומות של
 השרים שלהם למעלה, שהיו מתקשרים כח
 מתחילה, כי נתערבו. ועל כן הביא עליהם כח
 הערוב, שהיא, חיות שהיו מעורבים זה בזה.

קעא) כנים, דסלקא עפרא וכו':
 הכנים שהעלה עפר הארץ, מה פירושו. בוא
 וראה, כל תולדה שגולדת בארץ, היא נמשכת
 מכח ממונה שלמעלה שנזרע עליה, והכל הוא
 כעין של מעלה.

ות"ח

הסולם

מאמר

אחד, נתהפך לדם, ואחד, שהדגים, דהיינו
 הצפרדעים, הרימו את קולם, להמשיך רוח
 החכמה, בלי תועלת, ולא בא עליהם הרוח של
 אלו החכמות שלהם.

קסח) ערוב, כי האי גוונא וכו':
 ערוב, הוא ג"כ כעין זה, שערב מיני נזדרגות
 החכמה שלהם ולא יכלו להשיגן. ולא עוד, אלא
 אפילו אותן נזדרגות החכמה שלהם שכבר
 נמצאו בארץ, היו משחיתים אותם בארץ,
 דהיינו שנעשו למזיקים, והשחיתו
 את דרכם. ערוב, מהו ערוב, ומשיב, הוא
 ערוביאי. כמש"א ובגד כלאים, שפירושו,
 תערובת של צמר ופשתים. כמש"ש שדך לא
 הזרע כלאים, שפירושו, לזרע מינים הרבה
 במפולת יד. כן ערוב שבכאן, פירושו ערוביאי.

קסט) תא חזי כמה וכו': בוא וראה,
 כמה כחות התעוררו למעלה כאחד, וערב אותם
 הקב"ה יחד, כדי לערב כחותיהם החזקים
 למעלה. וכל אלו הגבורות שעשה הקב"ה

(דפו"י דף ל' ע"ב)

קעב) ות"ח, שבעה רקיעין עבד קב"ה, כגוונא דא שבעה ארעאן. ואינון תחומין דמתפרשן בדוכתייהו. ז' רקיעין לעילא, שבעה תחומי ארעא לעילא, כהאי גוונא לתתא מתפרשן דרגין, ז' רקיעין, וז' תחומי ארעא. והא אוקמוהו חברייא, בז' ארעין ^ק כסופטא דא על דא.

קעג) ו ואינון ז' תחומי ארעא לעילא, כל חד וחד . מתפרשן לעשר, ואינון מתפלגאן לע' ממנו, דממנו על שבעין עמין. וההוא ארעא, תחומא דכל עמא ועמא, סחרא ^ר לארעא קדישא דישראל. כד"א, ^ו הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל ^ו ועשרה בגווייהו ^ו טמירין, ואינון ע' דסחרן ארעא קדישא. ודא הוא לעילא, כגוונא דא לתתא.

קעד) ות"ח, ההוא ארעא, תחומא דחולקא דמצראי, בההוא זמנא, אושיט קב"ה אצבעא דיליה, ^ח ואתילידו טפסירין בההוא תחומא, ואתיבשו כל אינון תחומין דרכיכו מיא. וכל ירוקא דמיין דנבעין, כדין לתתא, אתחזיאו ^נ קלמין מעפרא דארעא.

חלופי גרסאות

ט ל"ג ואינון. י מתפרשאן לע' ממנו ; מתפרשן לע' סטרין דממנו לע' ממנו. כ טהירין. ז ואתיליד. מ רכיכים נ ל"ג קלמין ; תלמין.

מסרת הזהר

(שה"ש ג')

דרך אמר ^ק כמין מדרגת הסולם זה למעלה מזה ועיין ויקרא ט' ע"ב. ^ר אחרי מות סי' ע"א. ^ש ששים הם בעינן אחד ונקודה אחת באמצע עולה לעשרה תחומין והם שבעים בכלל. ^ת ונולדו שלהובי אש וגרם יבישות בכל מקום שהיה אגם מיט.

ושרץ היאור צפרדעים

הסולם

מאמר

קעב) ות"ח שבעה רקיעין וכו': כגלדי בצלים, וכאן מדבר בסדר היושר, וע"כ אומר שהם כסופטא דא על דא, דהיינו ביושר. וע"כ אומר להלן, שארץ הקדושה היא בפנים וע' ארצות של האומות מסבבים אותה מבחוץ. כי בסדר היושר, כל הפנימי ביותר הוא יותר משובח.

קעג) ואינון ז' תחומי וכו': ואלו ז' גבולי הארץ למעלה, שהם כנגד חגית נהי"ט, כל אחד ואחד מתפשט לעשר, כי כל אחת מחגית נהי"ט כלולה מעשר ספירות, וע"כ הם מתחלקים לע' ממונים, שהתמנו על ע' אומות, ואותם הארצות, שהן הגבולים של כל עם ועם, שהן ע' ארצות, מסבבות את ארץ הקדושה של ישראל. כמש"א, הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה, מגבורי ישראל, ויש עשרה הטמונים בהם, שב"חד הם ע', והם הע' המסבבים את ארץ הקדושה, וזה הוא למעלה, וכעין זה, הוא גם למטה.

קעד) ות"ח ההוא ארעא וכו': ובוא וראה, אותה הארץ, גבול חלקם של מצרים, הושיט הקדוש ברוך הוא בעת ההוא את האצבע שלו, ונולדו להבות אש באותו

הגבול

קעב) ות"ח שבעה רקיעין וכו': ובוא וראה, ז' רקיעים עשה הקב"ה. כעין זה ז' ארצות. והם הגבולים שהתבארו במקומם. דהיינו שהם כנגד ז' ספירות חגית נהי"ט. שבעה רקיעים למעלה וז' גבולי הארץ למעלה, וכעין זה למטה מתפשטים המדרגות, ז' רקיעים וז' גבולי הארץ, ובארו אותם החברים בז' הארצות שהם כמו תיבות זה על זה. סופטא פירושו תיבה, כמ"ש (תענית כ"א) מלא ספטא אבנים טובות.

ואין להקשות מזהר ויקרא דף ט' ע"ב, שאומר שם, וכלהו רקיעים אלין על אלין כגלדי בצלים וכו' ע"ש. כי יש ב' סדרים בעולמות א' שהם מסודרים כעגולים זה בתוך זה, והיותר חיצון הוא יותר חשוב, שהעגול החיצון ביותר הוא למעלה סמוך לא"ס ב"ה והיותר גרוע הוא היותר פנימי שהיא העוה"ז. ב' שהם מסודרים ביושר זה תחת זה, שבהם היותר פנימי הוא יותר חשוב והחיצון הוא גרוע. (כמ"ש בתלמוד עשר ספירות שיעור ב' דף ס"ג ע"ש) ובוהר ויקרא דף ט' מדבר בסדר העגולים, וע"כ אומר, שהם זה בתוך זה

(דפו"י דף ל' ע"ב)

קעה) והא אתמר דאהרן הוה מחי. אבל בגין ^ו דא אהרן הוה מחי, לאחזאה דימינא דקודשא ב"ה תבר לשנאין, כד"א, ^ח ימינך יי' תרעץ אויב. כגוונא דא, זמין קב"ה לאייתאה על קרתא ^ט דרומי רבתא, דכתיב ^י ונהפכו נחליה לזפת ועפרה לגפרית. ^י ועל דא, כל עפר הארץ היה כנים בכל ארץ מצרים.

קעו) רבי יהודה ורבי חייא, הוּו אזלי באורחא. אמר רבי חייא, חברייא כד אינון באורחא, * בעיין למהך בלבא חד. ואי איערעו, או אזלי בגווייהו חייבי עלמא, או בני נשא דלאו אינון מהיכלא דמלכא, בעו לאתפרשא מנייהו. מנא לן. מכלב, דכתיב, ^א ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וימלא אחרי. מאי רוח אחרת. דאתפרש מאינון מאללין, ^ב דכתיב, ^ג ויעלו בנגב ויבא עד חברון. ^ד דאתפרש מאינון מאללין ואתא איהו בלחודוי לחברון, לאשתטחא על קברי אבהן.

קעו) וחברון, אתיהיב ליה חולק אחסנא לאתתקפא ^ה ביה, כמה דאת אמר, ^ו ולו אתן את הארץ אשר דרך בה. אמאי יהיבו ליה חברון. אי בגין ^ז דאשתטח בקברי אבהן לאשתזבא מההוא עיטא ^ח דילהון דאשתזיב. ^ט לא.

קעח) אלא, רזא דמלה שמענא. כגוונא דא כתיב, ^א וישאל דוד ביי' לאמר האעלה באחת ערי יהודה ויאמר יי' אליו עלה ויאמר דוד אנה אעלה ויאמר חברונה. הכא אית לאסתכלא, כיון דהא מית שאול, ודוד ^ב ביומי דשאול אתמשח לקבלא

מסרת הוהר

(ח) (שמות ס"ו) (א) (ישעיה ל"ד). (ב) (במדבר י"ד). (ג) (שם י"ג). (ד) (דברים א'). (ה) (ש"ב ב') לך כ"ו צ"ב.

חלופי גרסאות

ו דאהרן ול"ג דא. ע ל"ג דרומי רבתא ; חייבא. פ ועם כל דא ; ל"ג ועל (ד"א) צ פתח ויאמר ול"ג דכתיב. ק דאפרש. ר ל"ג ביה. ש דאשזכה. ת דיליה. א ל"ג לא. ב ביומוי.

מאמר

הסולם

ויבנהו שבע שנים

עקב היתה רוח אחרת וגוי. מהו רוח אחרת, היינו שנפרד מן המרגל ^א שכתוב, ויעלו בנגב ויבא ^ב עד חברון, שהיה צריך לומר ויבוא, לשון רביס, אלא משום שנפרד מן המרגלים והוא בא בלבדו לחברון, להשתטח על קברי האבות, ע"כ נאמר עליו, ויבוא עד חברון. בלשון יחיד.

קעו) וחברון אתיהיב ליה וכו': וחברון ניתנה לו לחלק ונחלה להתחזק בה, כמש"א, ולו אתן את הארץ אשר דרך בה. שואל, למה ניתנה לו חברון, אם משום שהשתטח על קברי האבות להנצל מעצה שלהם, של המרגלים, וניצל, אינו כן.

קעח) אלא רזא דמלה וכו': ומשיב, אלא סוד הדבר שמעתי, שהוא, כעין זה שכתוב, וישאל דוד בה' וגו' ויאמר חברונה. כאן יש להתבונן, כיון שכבר מת שאול, ודוד עוד בימיו של שאול נמשח לקבל את המלכות, א"כ, כיון שמת שאול, למה לא המליכו את דוד, ולמה לא קבל מלכות על כל ישראל, אלא שבא לחברון וקבל

הגבול, ונתיבשו כל אלו הגבולים הרטובים מים, וכל טפה של מים נובעים, או למטה, בארץ מצרים, נראו הכנים מעפר הארץ.

קעה) והא אתמר דאהרן וכו': שואל, הרי נאמר שאהרן היה מכה את עפר הארץ בכניס ואתה אומר הושיט הקב"ה אצבעו וכו'. ומשיב, אבל בשביל זה היה מכה אהרן, להורות, שימינו של הקב"ה שבר את השונאים, כמש"א, ימינך ה' תרעץ אויב. כי אהרן הוא כהן, שהוא מרכבה לימינו של הקב"ה. כעין זה עתיד הקב"ה להביא על עיר רומי הגדולה שכתוב, ונהפכו נחליה לזפת ועפרה לגפרית. ועל זה, שהוביש המים מן עפר מצרים, כנ"ל, כל עפר הארץ היה כנים בכל ארץ מצרים.

קעו) ר' יהודה ור' חייא וכו': ר"י ור"ח היו הולכים בדרך. אמר ר' חייא, החברים, כשהם בדרך, צריכים ללכת בלב אחד. ואם יקרה להם, או הולכים ביניהם, רשעי עולם, או אנשים שאינם מהיכל המלך, צריכים להפרד מהם. מאין לנו זה, מן כלב, שכתוב, ועבדי כלב

(דפו"י דף ל' ע"ב * דף ל"א ע"א)

מלכו. כיון דמית שאול אמאי לא אמליכו ליה לדוד, ולא קביל מלכו על כל ישראל, ואתא לחברון, ומלכו קביל ג על יהודה בלחודוי שבע שנים, ואתעכב תמן כל הני שבע שנים. ולבחר דמית איש בושת, קביל מלכו על כל ישראל בירושלים.

קעט) אלא, כלא הוא רזא קמי קודשא בריך הוא. תא חזי, מלכותא קדישא לא קביל מלכו שלימתא, עד דאתחבר באבהן. וכד אתחבר בהו, אתבני בבנייא שלימו, מעלמא עלאה, ועלמא עלאה אקרי שבע שנים, בגין דכלהו ביה. קפ) וסימניך ויבנהו שבע שנים, דא עלמא עלאה. ולא כתיב ויבנהו בשבע שנים. כמה דאת אמר, כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ. מאן ששת ימים, דא אברהם. דכתיב, אלה תולדות השמים והארץ בהבראם באברהם. ואברהם ששת ימים אקרי. ובגין דאיהו ששת ימים, אתבני עלמא. ה בההוא גוונא ויבנהו שבע שנים.

קפא) ותא חזי, דוד בעא לאתבנאה במלכו שלימתא, לתתא, כגוונא דלעילא, ולא אתבני, עד דאתא ואתחבר באבהן. וקאים שבע שנים לאתבנאה בגווייהו. לבחר שבע שנים, אתבני בכלא, אתמשכא מלכותיה די לא תעדי לעלמין. ואי לאו דאתעבד בחברון לאתחברא בדוכתיה, לא אתבני מלכותיה לאתמשכא כדקא יאות. כהאי גוונא כלב, אתנהיר ביה רוחא דחכמתא, ואתא לחברון, לאתחברא באבהן, ולדוכתיה אזל, ולבחר, דוכתיה הוה, וירית ליה.

מסרת הזהר

ו) (מ"א ו') ויצא י"א צ"ד. ז) (שמות ל"א) ב"א ג עלה. ד ביה; וביה. ה בהאי. ו ל"ג לתתא כגוונא דלעילא. ז אתעתד; דאתעתד.

חלופי גרסאות

מאמר

הסולם

ויבנהו שבע שנים

והארץ בהבראם, שהוא אותיות אברהם, ואברהם נקרא ששת ימים. שהוא החדס דז"א הכולל חג"ת נה"י. ומשום שהוא ששת ימים, ע"כ נבנה בו העולם. וכעין זה, ויבנהו שבע שנים. שסובב על עולם העליון, שהוא בינה, הנקרא שבע שנים.

קפא) ות"ח דוד בעא וכו': ובוא וראה. דוד רצה להבנות במלכות השלמה למטה, כעין המלכות של מעלה, ולא נבנה, עד שבא והתחבר באבות בחברון. ועמד שם שבע שנים, להבנות בתוכם. לאחר שבע שנים, הוא נבנה בכל שצד"ה, ונמשכה מלכותו שלא תעבור ממנו לעולם. ואם לא היה נתתקן בחברון להתחבר במקומו באבות, לא היתה מלכותו נבנית שתוכל להמשך כראוי. כעין זה כלב, שהאיר בו רוח החכמה, ובא לחברון להתחבר עם האבות, ולמקומו הלך, כי בחינת רוח החכמה אינה מתקבלת אלא ע"י חבור עם האבות, כמ"ש כל זה, לעיל (פרשת לך דף כ"ו ד"ה פירוש עש"ה) ואח"כ היתה מקומה, כי ניתנה לו כנ"ל, וירש אותה.

וקבל המלכות על יהודה לבדו שבע שנים, והתמהמה שם כל אלו שבע השנים. אלא לאחר שמת איש בשת קבל המלכות על כל ישראל בירושלים.

קעט) אלא כלא הוא רזא וכו': ומשיב, אלא הכל הוא סוד לפני הקב"ה. בוא וראה. מלכות הקדושה, של מעלה, לא קבלה אור המלכות בשלמות עד שהתחברה באבות, שהם חג"ת שמחזה ולמעלה דז"א, כשנתחברה בהם, נבנתה בבנין שלם מעולם העליון, שהוא בינה. ועולם העליון נקרא שבע שנים, משום שכל ז' הספירות, חג"ת נה"מ, נכללים בו. (וביאור הדברים תמצא לעיל פרשת לך דף כ"ו ד"ה פירוש).

קפ) וסימניך ויבנהו וגו': והסימן שלך, ויבנהו שבע שנים, זהו העולם העליון, ועל כן לא כתוב ויבנהו בשבע שנים. כי סובב על עולם העליון שנקרא שבע שנים. כמשי"א. כי ששת ימים עשה ה' וגו', מי הם ששת ימים היינו אברהם. שכתוב, אלה תולדות השמים

(דפויי דף ל"א ע"א)

קפב) ר' ייסא ורבי חזקיה, הוּו אזלי מקפוטקיא ללוד, והוּו עמהון חד יודאי [א] במטול דקטפירא דחמרא. עד דהוּו אזלי, א"ר ייסא לרבי חזקיה, אפתח פומך, ואימא חד מלה, מאינון מלי מעלייתא דאורייתא, דאת אמרת בכל יומא, קמי בוצינא קדישא.

קפג) פתח ואמר, (ט) דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. דרכיה דרכי נעם, אלין אורחין דאורייתא, דמאן דאזיל באורחי דאורייתא, קודשא בריך הוא, אשרי עליה נעימותא דשכינתא, דלא תעדי מניה לעלמין. וכל נתיבותיה שלום, דכל שבילין דאורייתא, כולהון שלם. שלם ליה לעילא, שלם ליה לתתא. שלם ליה בעלמא דין, שלם ליה בעלמא דאתי.

קפד) אמר ההוא יודאי [ב] איסורא בקיסטרא, בהאי קרא אשתכח. א"ל מניין לך. אמר ליה, מאבא שמענא, ואוליפנא הכא בהאי קרא מלה טבא.

קפה) פתח ואמר, האי קרא [ג] בתרין גוונין איהי, ובתרין סטרין. קרי ביה דרכים, וקרי ביה נתיבות. קרי ביה נועם, וקרי ביה שלום. מאן דרכים. ומאן נתיבות. מאן נעם. ומאן שלום.

קפו) אלא, דרכיה דרכי נעם, היינו דכתיב, (י) הנותן בים דרך. דהא כל אתר דאקרי באורייתא דרך, הוא אורחא פתיחא לכלא. כהאי אורחא דהוא פתיח לכל

מסרת הזהר

(ט) (משלי ג') וישב ס"ו צ"ב. (י) (ישעיה מ"ג) ב"א רנ"ב צ"ג.

חלופי גרסאות

ח מכאן עד נתיבותיה שלום שבאות קפ"ט נדפס בזהר פרשת מקץ דף כ"ו אות צ"ה עם החלופי גרסאות.

דרך אמת [א] במשוי הקשור בחמור מאיזה ענייני סחורה. [ב] איסורא בלגינא ר"ל יש בפסוק זה דבר שנשנוע כמטבע המונחת בלגינא ומקשקש וכבר ביארתי לעיל פי' ויחי. [ג] יש לפרשו בשני פנים ובשני עניינים חלופים.

מאמר

הסולם

דרכים — נתיבות — נעם — ושלום

קפב) ר' ייסא ור' חזקיה וכו': ר"י ור"ח היו הולכים מקפוטקיא ללוד. והיה עמהם יהודי אחד עם משא של עופות הנקראים קטפירא, (כנ"ל אות קכ"ד) על חמור. בעוד שהיו הולכים, אמר ר' ייסא לר' חזקיה פתח פיך ואמור דבר אחד מאלו דברי תורה הטובים, שאתה אומר בכל יום לפני המאור הקדוש, ר"ש.

קפג) פתח ואמר, דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. דרכיה דרכי נעם, הם אורחות התורה, כי מי שהולך בדרכי התורה, הקב"ה משרה עליו נעימות השכינה, שלא תעבור ממנו לעולם. וכל נתיבותיה שלום, הם השבילים של התורה. כי כל השבילים של התורה כולם שלום. שלום לו למעלה, שלום לו למטה, שלום לו בעולם הזה, שלום לו בעולם הבא.

קפד) אמר ההוא יודאי וכו': אמר אותו יהודי, איסורא בקיסטרא יש במקרא הזה. (דפו"י דף ל"א ע"א)

קפה) פתח ואמר האי וכו': פתח ואמר, מקרא זה, הוא בשני אפנים ובשתי בחינות. כי אתה קורא בו דרכים, וקורא בו נתיבות. ואתה קורא בו נועם, וקורא בו שלום. מה דרכים ומה נתיבות, מה נעם ומה שלום.

אורחות

ב"ג. כך דרכיה, אל"ן דרכים דאינון פתיחן מאבהן, דכראן בימא * רבא, ועאלין בגויה. ואינון אורחין מתפתחין לכל עיבר, ולכל סטרי עלמא. קפז) והאי נעם, הוא נעימו דנפיק מעלמא דאתי, ונהיר לכל בוצינין, ומתפרשין לכל עיבר, וההוא טיבו, ונהורא דעלמא דאתי, דינקין אבהן, אקרי נעם. דבר אחר, עלמא דאתי, אקרי נעם. וכד אתער עלמא דאתי, כל טיבו, וכל חידו, וכל נהורין, וכל חירו דעלמא אתער. ובגיני כך, אקרי נעם. קפח) ועל דא תנינן, חייבין דגיהנמ, בשעתא דעאל שבתא, כלהו נייחין, ואית להו חידו, ונייחא בשבתא. כיון דנפיק שבתא, אית לן לאתערא חידו עלאה עלנא, דנשתזיב מההוא עונשא דחייביא, דאתדנו מההיא שעתא ולהלאה. ואית לן לאתערא ולימא, ויהי נעם יי אלהינו עלינו. דא הוא נעם עלאה, חידו דכלא. ועל דא, דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. קפט) מאן נתיבותיה. אל"ן אינון נתיבות ושבילין, דנפקי מלעילא, וכלהו נקיט לון ברית יחידאי, דאיהו אקרי שלום, שלמא דביתא, ועאל לון לימא רבא,

מסרת הזהר (תהלים צ') תולדות ג"ח צ"א.

מאמר הסולם דרכים — נתיבות — נעם — ושלום

במלכות את היסוד הזה הנק' מפתחא. וז"ש דרכים דאינון פתיחן מאבהן, שהם חג"ת בגויה, שהם מתקנים אותה לבחינת מלכות שלהם בסוד רביעי לאבות, ותקון זה נבחן לכריה וחפירה, משום שעושים אותה בזה לבית קבול אל המוחין דבינה, המכונים נועם. וזו"ה באר חפרוה שרים, שהם אר"א. בסו"ה ויבן ה' אלקים את הצלע, (כנ"ל בראשית ב' דף קל"ה ד"ה ביאור ע"ש) כרוה נדיבי עם, היינו חג"ת דז"א כנ"ל, וז"ש דכראן בימא רבא וכו'. ונתבאר בזה, מהו דרכים ומהו נעם.

קפח) ועל דא תנינן וכו': וע"כ למדנו, הרשעים אשר בגיהנם, בשעה שהשבת נכנס, כולם נחים, ויש להם שמחה וימנוחה בשבת. כיון שיוצא השבת, יש לנו להעיר עלינו השמחה העליונה כדי להנצל מעונש הגיהנם, שמשעה ההיא ולהלאה הם נדונים. ויש לנו להעיר ולומר, ויהי נעם ה' אלקינו עלינו וגו'. שזה הוא לחזור ולהמשיך נעם העליון, שהוא המוחין דבינה כנ"ל, שהוא שמחת הכל. וע"כ דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום.

קפט) מאן נתיבותיה וכו': שואל מהו נתיבותיה. ומשיב, אלו הם נתיבות ושבילים היוצאים מלמעלה מאר"א, שהם מבחינת מנועולא, כנ"ל, (וכמ"ש בראשית א' דף רנ"א ד"ה נחית) וכולם מקבל ברית יחיד שנקרא שלום, שהוא היסוד דז"א, שהוא שלום בית

אורחות המתפתחים לכל צד, ולכל רוחות העולם.

קפז) והאי נעם הוא וכו': ונעם הזה, שאומר הכתוב, הוא נעימות היוצא מעולם הבא, שהוא בינה, ומאיר לכל המאורות, ושהם זו"ן, ומתפשטים לכל צד, דהיינו לימין ולשמאל. וטוב ההוא והאור של עולם הבא, שהאבות שהם חג"ת דז"א, יונקים, נקרא נועם. דבר אחר עולם הבא נקרא נועם משום שבעת שנתעורר עולם הבא להשפיע, כל טוב, וכל שמחה, וכל האורות, וכל חירות העולם מתעורר, ומשום זה נקרא עולם הבא, שהוא הבינה, נועם.

ביאור הדברים. ב' נקודות הן במלכות: אחת, הממותקת בבינה, והיא נקראת מפתחא, השניה, היא בלתי ממותקת ונקראת מנועולא. (כמ"ש באורך בהקדמת ספר הזהר דף מ"ז במאמר מנועולא ומפתחא ע"ש). וע"כ יש ב' שמות ליסוד דמלכות, כשמתוקנת מפתחא היא נקראת דרך או אירח. וכשמתוקנת מנועולא היא נקראת שביל או נתיב. וז"ש כל אתר דאקרי באורייתא דרך, הוא אורחא פתיחא לכלא, כי המתוקנת מפתחא מקבלת כל המוחין דבינה הנקראים נועם, והיא פתוחה להשפיע אותם לכל התחתונים. והיקון זה שתהא ראויה לקבל המוחין דבינה, נעשה מתוך עליתה לחג"ת דז"א הנקראים אבות, והיא מתוקנת שם בסוד רביעי לאבות, (כנ"ל בראשית א' דף ק"י ד"ה מלכותא דדוד). וע"כ נבחן, שהאבות תקנו (דפו"י דף ל"א צ"א * דף ל"א צ"ב)

כד איהו בתוקפיה. וכדין יהיב ליה שלם. הה"ד וכל נתיבותיה שלום. ם אתו רבי ייסא ור' חזקיה, ונשקו ליה, אמרו ומה כל הני מלין עלאין טמירין גבך, ולא ידענא. אזלו. כד מטו חד בי חקל, חמו בעירי דבי חקל מתין, אמרו ודאי דבר דבעירי אית באתר דא.

קצ) אמר ההוא יודאי, הא דאמריתו כ דקודשא ב"ה ל קטל במצרים, כל אינון עאני, כל אינון בעירי. תלת מותני הוו בבעירי. חד, דבר. וחד, אינון דקטיל ברד. וחד, אינון בוכרי דבעירי.

קצא) ומה הוה מותנא דילהון. אלא, הא, כתיב בקדמיתא, הנה יד יי' הויה במקנך אשר בשדה, אמאי בכלהו ם לא כתיב יד יי'. נ אלא, הכא איהו ם ידא בחמשה אצבעאן. דהא בקדמיתא כתיב, אצבע אלהים היא. ץ והכא כלהו חמש אצבעאן, ן וכל אצבעא ואצבעא, קטל זינא חדא. וחמשה זינין הוו, דכתיב, בסוסים, בחמורים, בגמלים, בבקר, ובצאן. הא חמשה זינין, לחמשה אצבעאן, דאקרון יד. בגיני כך, הנה יד יי' הויה וגו' דבר כבד מאד. דהוו מתים מגרמייהו, ואשתכחן מתים.

קצב) בתר ז דלא אהדרו מצראי, אינון אתוון ממש, אהדרו וקטלו כל אינון דאשתארו. ן ודבר, אהדר ברד. מה בין האי להאי. אלא דא בניחותא, ודא בתקיפו דרוגזא. ותרין אלין, הוו באתר חד, בחמש אצבעאן.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ט ע"כ נדפס בפי מקץ דף כ"ז מן אות צ"ה עד אות ק"א. י אתון. כ דקטל קב"ה. ל ל"ג קטל. מ לא כתיב ע והא. ן כל. צ כלא. ן דבר.

ז ח"ב סה. ח"ג צ. ת"ז בהקדמה ט. תס"ט קא : יד אלקים אלא יד ה'. נ אלא יד ה'. ם בידא חמשה.

הנה יד ה' הויה

הסולם

מאמר

קצא) ומה הוה מותנא וכו': שואל, ומה היה המיתה שלהם. ומשיב, אלא הרי כתוב מתחלה, הנה יד ה' הויה במקנך אשר בשדה, למה בכל המכות לא כתוב יד ה'. אלא כאן הוא יד בחמשה אצבעות, כי מתחלה אצל מכת כניס, כתיב, אצבע אלקים הוא, וכאן כל חמש האצבעות, שכל אצבע ואצבע הרג מין אחד, וחמשה מינים היו, שכתוב, בסוסים, בחמורים, בגמלים, בבקר ובצאן. הרי חמשה מינים לחמשה אצבעות הנקראות יד. משום זה, הנה יד ה' הויה וגו' דבר כבד מאד. שהיו מתים מעצמם, שנמצאו מתים.

בית, ומביאם לים הגדול, שהוא המלכות, כשהוא בתקפו. כלומר בעת שים הגדול הוא בבחינת שמאל בלבד והוא בדינים בסוד ימא דקאפו, אז בכח המסך דחירק שבקו אמצעי מגביר הימין על השמאל ונכללים זה בזה. ואז המים נפתחים (כנ"ל אות קנ"ו). וזה נבחן שעושה שלום. ואז נותן לו שלום. זהו שכתוב, וכל נתיבותיה שלום. ונתבאר בזה מהו נתיבות, ומהו שלום. באו ר' ייסא ור' חזקיה ונשקו לו. אמרו, ומה כל אלו דברים עליונים צפונים אצלך, ולא ידענו. הלכו. כשהגיעו לשדה אחד, ראו בהמות השדה שמתים. אמרו, ודאי דבר של בהמות יש במקום הזה.

קצב) בתר דלא אהדרו וכו': אחר שלא חזרו המצרים בתשובה, חזרי אלו האותיות ממש של דבר, והרגו כל אלו שנותרו, ואותיות דבר חזרו להיות ברד. מה בין זה לזה. אלא זה, הדבר, בנחת, וזה, הברד, בתוקף הרוגו. ושנים אלו היו במקום אחד, דהיינו בחמש אצבעות.

קצ) אמר ההוא יודאי וכו': אמר אותו יהודי, זה שאמרתם שהקב"ה הרג במצרים כל אלו הבהמות כל אלו הצאן, הנה ג' מיתות היו בבהמות, א) דבר, ב) אלו שהרג אותם הברד. ג) אלו בכורות הבהמות, שמתו בכמות בכורות.

קצג) תא חזי, דבר אתוון דהו בניחותא, מותנא בנייחא, דהו מתין מגרמייהו. ברד, דאתהדרו אתוון בתקוף רוגזא, וקטל כלא. יתבו בההוא חקל, חמו עאני דאתיין לאתר חד, ומתין תמן, קם ההוא יודאי לגבי ההוא אתר, וחמא ז] תרין קטפירי, דמליין ר אקסוטרא.

קצד) פתח ואמר, כתיב (ח) ה] ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה, האי מלה דרבי אלעזר, דאמר, ואעשך לגוי גדול, לקבל לך לך. ואברכך, לקבל מארצך. ואגדלה שמך, לקבל וממולדתך. והיה ברכה, לקבל ומבית אביך. ודא לקבל דא.

קצה) ר' שמעון אמר, רזא דחכמתא הכא. ואעשך לגוי גדול, לקבל סטר ימינא. ואברכך, לקבל סטר שמאלא. ואגדלה שמך, לקבל סטר אמצעיתא. והיה ברכה, לקבל סטר ארעא דישראל. וכלא רזא דרתיכא קדישא.

קצו) תא חזי, באתערותא דלתתא, ט אתער לעילא. ועד לא יתער לתתא, לא יתער לעילא, לאשראה עליה. מה כתיב באברהם, ז] ויצאו אתם מאור כשדים. ויצאו אתם, ויצאו אתו מבעי ליה. דהא כתיב ויקח תרח את אברם בנו וגוי. מהו ויצאו אתם. אלא, ת תרח א ולוט נפקו עם אברהם ושרה, דכיון דאשתזיב אברהם מן נורא, אתהדר תרח למעבד רעותיה. ובגין * כך, ויצאו אתם. כיון דאינון אתערו בקדמיתא, א"ל קב"ה לך לך.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

מ) (בראשית י"ב) לך י"ח צ"א. נ) בראשית י"א) לך ר אקסוטרא. ש יתער. ת ל"ג תרח ולוט נפקו. א וחרן. י"א צ"ב.

דרך אמת ז] שני גופים מבהמות מלאות תולעים ולכן מיד שבאים הבהמות לשם נפלו ומתו. ה] לך לך ע"ח ע"א

מאמר

הסולם

ואעשך לגוי גדול

קצה) ר' שמעון אמר וכו': רש"א סוד החכמה יש כאן. ואעשך לגוי גדול, הוא כנגד צד ימין, שהוא חסד. ואברכך, הוא כנגד צד שמאל, שהוא גבורה. ואגדלה שמך, הוא כנגד צד האמצעי, שהוא ת"ת. והיה ברכה, הוא כנגד צד ארץ ישראל, שהיא המלכות. והכל הוא סוד המרכבה הקדושה. כי חגיגת ומלכות, הם ד' רגלי המרכבה. (כנ"ל ב"א דף ק"י ד"ה מלכותא דדוד).

קצו) תא חזי באתערותא וכו': בוא וראה, בהתעוררות של מטה מתעורר למעלה, וטרם שמתעוררים למטה, לא יתעורר למעלה לשרות עליו. מה כתוב באברהם, ויצאו אתם מאור כשדים. ושואל, ויצאו אתם, ויצאו אתו היה צריך לומר. שהרי כתוב ויקח תרח את אברם בנו וגוי. מהו ויצאו אתם. ומשיב, אלא תרח ולוט יצאו עם אברהם ושרה, כי אחר שניצל אברהם מן האש, חזר תרח לעשות רצונו.

משום

קצג) תא חזי, דבר וכו': בוא וראה, דבר, הוא אותיות שהם בנחת, מיתה בנחת, שהיו מתים מעצמם. ברד, כי חזרו האותיות להיות בתוקף הרוגז, והרג הכל. ישבו באותו שדה, ראו צאן הבאים למקום אחד ומתים שם. קם אותו יהודי והלך אל אותו מקום, וראה שני עופות מתות, הנקראם קטפירי, (כנ"ל אות קכ"ד) המלאים תולעים וארס שמסבתם מתו הצאן.

קצד) פתח ואמר ואעשך וגוי: פתח ואמר ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה וגוי. דבר זה הוא של ר' אלעזר, שאמר, ואעשך לגוי גדול, הוא כנגד הדבור לך לך. ואברכך, הוא כנגד הדבור מארצך, ואגדלה שמך, הוא כנגד וממולדתך. והיה ברכה הוא כנגד ומבית אביך. וזה כנגד זה. פירוש. כנגד ארבעה הציונים שבפסוק לך לך וגוי, הובטח לו ארבעה מיני שکر, בכתוב, ואעשך לגוי גדול וגוי.

(דפו"י דף ל"א ע"ב ע) דף ל"ב ע"א)

קצו) רבי שמעון אמר, לך לך. לתקונך לגרמך. מארצך, מההוא סטרא
 דישובא דאת תקיל, דאתילידת ביה. וממולדתך, מההוא תולדה דילך. ומבית
 אביך, דאת אשגח בשרשא דלהון. אל הארץ אשר אראך, תמן אתגלי לך, מה
 דאת בעי, ההוא חילא דממנא עליה, דאיהו עמיק וסתים. מיד, וילך אברם
 כאשר דבר אליו יי. ואנן קא בעינן למהך מהכא למנדע רוא דחכמתא ב.

קצח) ן רבי יוסי ורבי חייא הוו אזלי באורחא. א"ר יוסי לרבי חייא, אמאי
 את שתיק, הא אורחא לא אתתקן, אלא במלי דאורייתא. אתנגיד רבי חייא, ובכה,
 פתח ואמר, (ט) ותהי שרי עקרה אין לה ולד ג ווי על דא, ווי ד על ההוא זמנא
 ה דאולידת הגר לישמעאל.

קצט) א"ל רבי יוסי, אמאי. והא אולידת ו לבתר, והוה לה ברא גזעא קדישא.
 א"ל, ז את חמי, ואנא חמינא, ח והכי שמענא מפומי דר"ש מלה, ס ובכינא ווי
 על ההוא זמנא, דבגין דשרה אתעכבת, כתיב, (ז) ותאמר שרי אל אברם וגוי בא
 נא אל שפחתי וגוי. ועל דא, קיימא שעתא להגר, למירת לשרה גבירתה, והוה
 לה ברא מאברהם.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ב בדפויי כתוב כאן חסר ומוסיף פתח ר' אבא ואמר.
 (ט) כי אז אהפוך על עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם
 ה' לעבדו שכם אחד וכתיב. (ט) והיה ה' למלך על כל
 הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ג ל"ג ווי
 על דא. ד לההוא ול"ג על. ה ל"ג דאולידת הגר לישמעאל
 ו ל"ג לבתר. ז ל"ג מן דאת עד חייא. ח מפומי דר"ש
 שמענא מלה. ט מוסיף ובכינא א"ל מה היא [האי] א"ל.
 י דקיימא ול"ג דא.

(ט) (בח"ג) (צפניה ג) וישלח ע"ז צ"ג. (ט) (בח"ג) (זכריה
 י"ד) (ט) (בראשית י"א) ח"ג קסת. (ז) (בראשית ט"ז).

דרך אמת ן אמור צ"ג ע"ב.

ואעשך לגוי גדול

הסולם

מאמר

דבר אליו ה'. ואנחנו רוצים ללכת מכאן כדי
 להשיג סוד החכמה. (חסר הסייט)

מאמר ותהי שרי עקרה

קצח) ר' יוסי ור' חייא וכו': ר"י
 ור"ח היו הולכים בדרך. אר"י לר' חייא, למה
 אתה שותק, הרי הדרך אינו מתתקן אלא בדברי
 תורה. נאנח ר' חייא ובכה. פתח ואמר, ותהי
 שרה עקרה אין לה ולד. אוי על זה, אוי על
 אותו זמן, שהולידה הגר את ישמעאל.

קצט) א"ל ר' יוסי וכו': אמר לו ר"י,
 למה. והרי שרה הולידה אחר שנולד ישמעאל,
 והיה לה בן גזע קדוש. ולמה אתה אמר אוי.
 אמר לו אתה רואה, ואני רואה, וכך שמעתי
 דבר מפיו של ר"ש, ובכיתי, שאמר, ווי על אותו
 זמן, כי משום ששרה נעכבה, כתוב, ותאמר שרה
 אל אברהם וגוי בא נא אל שפחתי וגוי וע"כ
 השעה עמדה להגר, לרשת את שרה גבירתה,
 והיה להגר בן מאברהם.

ואברהם

ומשום כך כתוב ויצאו אתם, שתרח ולוט יצאו
 עם אברהם ושרה. וכיון שהם התעוררו תחלה
 מלמטה ללכת ארץ כנען, מיד התעורר עליו
 מלמעלה, ואמר לו הקב"ה לך לך.

קצו) ר' שמעון אמר וכו': רש"א,
 לך לך, היינו לתיקון שלך עצמך. מארצך,
 מאותו צד הישוב שאתה שוקל, ששם נולדת,
 דהיינו מצד ימין מטרם שנכלל בשמאל. ואמר
 לו הקב"ה ללכת משם. וממולדתך מתולדה
 ההוא שלך, דהיינו מצד שמאל מטרם שנכלל
 בימין, שהשמאל הוא תולדה של הימין. ומבית
 אביך, שאתה משגיח בשורשם, ואמר לו הקב"ה
 שלא יסתכל בהם יותר (כמ"ש לך דף י"ז ד"ה
 ומבית אביך ע"ש). אל הארץ אשר אראך,
 כי שם יתגלה לך מה שאתה חפץ, דהיינו הכח
 הממונה עליה, שהוא עמוק וסתום. (כמ"ש לך
 י"ז ד"ה אל הארץ). מיד וילך אברם כאשר

(דפ"י דף ל"ב ע"א)

(ו) ואברהם אמר, (ז) לו ישמעאל יחיה לפניך, ואע"ג דקב"ה כ הוה מבשר ליה על יצחק, אתדבק אברהם בישמעאל, עד דקב"ה אתיב ליה, (ח) ולישמעאל שמעתין וגו'. לבתר אתגור, ועאל ז בקיימא קדישא, עד לא יפוק יצחק לעלמא. (רא) ות"ח, ארבע מאה שנין, קיימא ההוא ממנא דבני ישמעאל, ובעא קמי קב"ה, א"ל, מאן דאתגור מ אית ליה חולקא בשמך. א"ל אין. א"ל ז והא ישמעאל ס דאתגור, אמאי לית ליה חולקא בך כמו יצחק. א"ל, דא אתגור כדקא יאות וכתיקוני, ודא לאו הכי. ולא עוד, אלא דאלין מתדבקין בי ע כדקא יאות, לתמניא יומין ז ואלין רחיקין מני עד כמה ימים. א"ל, ועם כל דא, כיון דאתגור לא יאה ליה אגר פ טב בגיניה.

(רב) ווי על ההוא זמנא, דאתיליד ישמעאל בעלמא, ואתגור. מה עבד קב"ה, ארחיק להו לבני ישמעאל, מדבקותא דלעילא, ויהב להו חולקא לתתא בארעא קדישא, בגין ההוא גזירו דבהון.

(ג) וזמנין בני ישמעאל, למשלט בארעא קדישא, כד איהי ריקניא מכלא, ז זמנא סגי, כמה דגזירו דלהון בריקניא בלא שלימו. ואינון יעכבון להון לבניא לאתבא לדוכתייהו, עד ה דאשתלים ס ההוא זכותא. דבני ישמעאל.

(ד) וזמנין בני ישמעאל, לאתערא קרבין כ תקיפין בעלמא, ולא תכנשא בני אדום עלייהו, ויתערון קרבא בהו, חד על ימא, וחד על יבשתא ז וחד מ סמוך לירושלים, וישלטון אלין באלין, וארעא ז קדישא לא ס יתמסר לבני אדום.

חלופי גרסאות

כ הא. ז בקיומא. מ לית. נ הא. ס דיתגור; מוסיף דאתגור ולא עוד אלא דאתגור בר תליסר שנין. ע ל"ג כדקא יאות. פ ל"ג טב. ז זמנין סגי אין. ח דישתלים. ט ל"ג האוא. י מוסיף ודלהון דבני כ ל"ג תקיפין. ז וסמך לירושלם [חד]. מ סמך; סמך. נ ל"ג קדישא. ס תתמסר.

מסרת הזהר

(ז) (בראשית י"ז) ויגש ב' צ"י. ר (שם) ח"ב פו. ח"ג קמח: רפכ.

דרך אמת ז] בני ישמעאל שהם נמולים ל"ג שנה וא"כ הם רחוקים מהתקרבות הקדושה כמה ימים ושנים.

ותהי שרי עקרה

הסולם

מאמר

(רב) ווי על ההוא וכו': אוי לאותו זמן שנולד ישמעאל בעולם ונימול, מה עשה הקב"ה, כלפי טענת השר של ישמעאל, הרחיק את בני ישמעאל מדבקות העליון, ונתן להם חלק למטה בארץ הקדושה, בשביל המילה שבהם.

(ג) וזמנין בני ישמעאל וכו': ועתידים בני ישמעאל לשלוט על ארץ הקדושה זמן הרבה בשעה שהיא ריקה מכל, כמו שהמילה שלהם היא ריקה בלי שלמות. והם יעכבו את בני ישראל לשוב למקומם, עד שישלם הזכות של בני ישמעאל.

(יד) וזמנין בני ישמעאל וכו': ועתידים בני ישמעאל לעורר מלחמות גדולות בעולם, ויתאספו בני אדום עליהם, ויערכו עמהם מלחמה, אחת על הים, ואחת על היבשה, ואחת

(ו) ואברהם אמר וכו': ואברהם אמר, לו ישמעאל יחיה לפניך, ואע"פ שהקב"ה היה מבשר לו על יצחק, התדבק אברהם בישמעאל, עד שהקב"ה השיבו ולישמעאל שמעתין וגו'. ואח"כ נימול, ונכנס בברית הקדוש, מטרם שיצא יצחק לעולם.

(רא) ות"ח ארבע מאה וכו': ובוא וראה ארבע מאות שנים עמד הממונה של בני ישמעאל, ובקש לפני הקב"ה, אמר לו, מי שנימול יש לו חלק בשמך. אמר לו הקב"ה כן. אמר לו והרי ישמעאל שנימול, למה אין לו חלק בך כמו יצחק. אמר לו, זה נימול כראוי וכתיקוני, וזה אינו כך. ולא עוד אלא שאלו מתדבקים בי כראוי לשמונה ימים. ואלו רחוקים ממני עד כמה ימים. אמר לו השר הממונה, ועם כל זה, כיון שנימול לא יהיה לו שכר טוב על זה.

(דפו"י דף ל"ב ע"א)

רה) בההוא זמנא, יתער עמא חד מסייפי עלמא, ב על רומי חייבא, ויגח בה קרבא תלת ירחין, ויתכנשון תמן עממיא, ויפלון בידיהו, עד דיתכנשון כל בני אדום פ עלה, מכל סייפי עלמא. וכדין יתער קב"ה עליהו, הה"ד ט) כי זבח ליי בבצרה וגו'. ולבתר דא מה כתיב, לאחוז בכנפות הארץ וגו' וישיצי ז לבני ישמעאל מינה, ויתבר כל חילין דלעילא ולא ישתאר חילא לעילא על עמא דעלמא, אלא חילא דישראל בלחודוי. הה"ד, ט) יי צלך על יד ק ימינך. רז) בגין דשמא קדישא בימינא, ואורייתא בימינא, ועל דא בימינא תליא כלא ותנינן, דבעי לזקפא ימינא על שמאלא, כמה דאוקמוה. דכתיב, ר) מימינו אש דת למו. ובזמנא דאתי, א) הושיעה ימינך וענני. ו בההוא זמנא כתיב, ג) כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם יי ולעבדו שכם אחד. וכתיב, ד) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ברוך יי לעולם אמן ואמן:

חלופי גרסאות

ע ל"ג על רומי חייבא ; על קרתא חייבי. פ ל"ג עלה מכל סייפי עלמא ; ל"ג מכל סייפי עלמא. צ אינון בני. ק ימינך וגו' ובתריה מה דכתיב ה' ישמור צאתך ובואך מעתה ועד עולם. ול"ג מן בגין עד סוף הפרשה. ו ל"ג מן ובההוא עד הסוף.

מסרת הזהר

ט) (ישעיה ל"ד), ת) (תהלים קכ"א) ז"ח פ"ד ט"ד ש"א ב. א) (דברים ל"ג) ויצא ג' צ"ה. ב) (תהלים ס') ויצא ק"מ צ"ג. ג) (צפניה ג') לעיל אות קצ"ז ד) (זכריה י"ד) לעיל אות קצ"ז

ותהי שרי עקרה

הסולם

מאמר

דהיינו ישראל, אלא כח ישראל בלבדו. ז"ש ה' צלך על יד ימינך. רז) בגין דשמא וכו': משום שהשם הקדוש הוא בימין. והתורה היא בימין, וע"כ הכל תלוי בימין. ולמדנו, שצריכים להגביה את הימין על השמאל. כמו שבארוהו, שכתוב, מימינו אש דת למו. ולעתיד לבא כתוב, הושיעה ימינך וענני. ובזמן ההוא כתוב, כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד. וכתוב, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

ואחת סמוך לירושלים, וימשלו אלו על אלו, וארץ הקדושה לא תמסר לבני אדום. רה) בההוא זמנא וכו': באותו זמן, יתעורר עם אחד מסוף העולם על רומי הרשעה, ויערוך עליה מלחמה ג' חדשים, ויתאספו שם עמים, ויפלו בידיהם, עד שיאספו עליה כל בני אדום מכל קצוי העולם. ואז יתעורר הקב"ה עליהם. זהו שכתוב, כי זבח לה' בבצרה. ולאחר כך, מה כתוב, לאחוז בכנפות הארץ וגו', ויכלה את בני ישמעאל מן הארץ, וישבר כל הכחות שלמעלה, ולא ישאר כח למעלה על עם העולם, (דפ"י דף ל"ב ע"א)